

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**MEVZUAT AÇISINDAN VE DİĞER YÖNLERİYLE
ŞİKENİN PAYDAŞ GÖRÜŞLERİYLE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

GAMZE BUKET SEVİNÇ AYKIN

**SPOR YÖNETİCİLİĞİ ANABİLİM DALI
SPOR YÖNETİM BİLİMLERİ PROGRAMI**

EKİM 2019

**MEVZUAT AÇISINDAN VE DİĞER YÖNLERİYLE ŞİKENİN PAYDAŞ
GÖRÜŞLERİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Gamze Buket SEVİNÇ AYKIN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
SPOR YÖNETİCİLİĞİ ANABİLİM DALI
SPOR YÖNETİM BİLİMLERİ PROGRAMI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

EKİM 2019

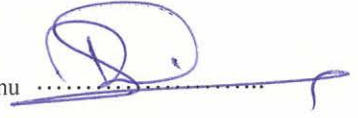
Gamze Buket SEVİNÇ AYKIN tarafından hazırlanan “MEVZUAT AÇISINDAN VE DİĞER YÖNLERİYLE ŞİKENİN PAYDAŞ GÖRÜŞLERİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Gazi Üniversitesi Spor Yönetim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Mustafa Yaşar
ŞAHİN
Beden Eğitimi ve Spor, Gazi Üniversitesi

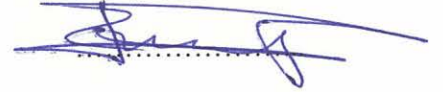
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Başkan : Doç. Dr. Tekin Çolakoğlu
Beden Eğitimi ve Spor, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Ersan Tolukan
Spor Bilimleri Bölümü, Yıldırım Beyazıt
Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Tez Savunma Tarihi:

15/ 10 / 2019

Jüri üyeleri tarafından YÜKSEK LİSANS tezi olarak uygun görülmüş olan bu tez Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa ASLAN
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Gamze Buket SEVİNÇ AYKIN

15/10/2019

MEVZUAT AÇISINDAN VE DİĞER YÖNLERİYLE ŞİKENİN PAYDAŞ
GÖRÜŞLERİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Gamze Buket SEVİNÇ AYKIN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ekim 2019

ÖZET

Bu çalışmanın amacı 2011 yılında çıkarılan 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'da yer alan şike ve teşvik primi suçlarının spor hukukçuları, köşe yazarları, hakemler ve kulüp yöneticilerinin perspektifinden incelenmesidir. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışma deseni kullanılan araştırmada veriler görüşme yoluyla toplanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda içerik analiz yöntemiyle edinilen bilgilere göre ilgili maddede yer alan ceza alt sınırının artırılması gerektiği ve caydırıcılığın sağlanabilmesi için maddeye bazı eklemeler yapılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca suçun tamamen ortadan kalkması için mevzuat dışında da yapılması gerekenler olduğu ve bunun başında da ilkokuldan itibaren fair play eğitimi verilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

Bilim Kodu : 1301
Anahtar Kelimeler : 6222, Şike, Spor
Sayfa Adedi : 107
Danışman : Doç. Dr. Mustafa Yaşar ŞAHİN

EVELUATION OF THE COMPLAINT IN TERMS OF LEGISLATION AND OTHER
ASPECTS WITH STAKEHOLDER VIEWS

(M. Sc. Thesis)

Gamze Buket SEVİNÇ AYKIN

GAZİ UNIVERSITY
INSTITUTE OF HEALTH SCIENCES

October 2019

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the handicapping and incentive premium crimes in the Law No. 6222 on Prevention of Violence and Irregularity in Sports from the perspective of sports lawyers, columnists, referees and club managers. One of the qualitative research methods, the case study design was used and the data were collected through interviews. In the study, semi-structured interview form was used as data collection tool. As a result of the study, according to the information obtained through content analysis method, it was found out that the lower limit of punishment in the related article should be increased and some additions should be made in order to provide deterrence. In addition, it is determined that there is a need to be done outside the legislation in order to eliminate the crime completely and at the beginning of this, fair play education should be provided from primary school.

Science Code : 1301
Key Words : 6222, Match fixing, Sports
Page Number : 107
Advisor : Doç. Dr. Mustafa Yaşar ŞAHİN

TEŞEKKÜR

Çalışmam sırasında hem akademik hem de psikolojik olarak desteğini esirgemeyen, birikimiyle beni yönlendiren ve olmayacak galiba dediğim her an yapabilirsin diyerek tezin ortaya çıkmasını sağlayan danışmanım Doç. Dr. Mustafa Yaşar Şahin'e;

Çalışmamın konusunu oluşturan spor hukuku dalının uzmanı olan ve nitel çalışmam için farklı perspektifler ortaya koyarak beni yönlendiren Prof. Dr. Tekin Çolakoğlu'na;

Bu çalışmayı ortaya çıkarmak için ayırmam gereken zamanı oğlumla ilgilenerek bana sağlayan anneme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xii
1. GİRİŞ.....	1
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE, ŞİKE SUÇUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ VE TÜRLERİ	5
2.1. Spor ve Spor Hukuku	5
2.1.1. Spor kavramı	5
2.1.2. Anayasal bir hak olarak spor.....	6
2.1.3. Spor hukuku	7
2.2. Şike ve Teşvik Primi	8
2.2.1. Şike.....	8
2.2.2. Teşvik primi	16
2.2.3. Şike ve teşvik primi arasındaki fark.....	17
3. ŞİKE VE TEŞVİK PRİMİ SUÇUNA İLİŞKİN KANUNİ DÜZENLEME.....	19
3.1. Şike ve Teşvik Primi Suçlarının Nedenleri	19
3.2. Futbol Mevzuatı Çerçevesinde Şike Suçunun Düzenlenişi	19
3.3. 6222 Sayılı Kanun Öncesi Dönem	21
3.4. 5149 Sayılı Kanun.....	22
3.5. 6222 Sayılı Kanun Sonrası Dönem	24
3.5.1. Kanunun hazırlanma amacı.....	24

	Sayfa
3.5.2. Kanunun hazırlanma süreci.....	25
3.5.3. Kanunda tanımlanan şike ve teşvik primi verme suçları	26
3.6. Şike ve Teşvik Primi Suçlarının, Türk Ceza Kanunu’nda veya Özel Ceza Kanunlarında Düzenlenmiş Benzer Suç Tipleriyle Karşılaştırılması	29
3.6.1. Rüşvet ile şike ve teşvik primi suçları arasındaki benzer yönler	29
3.6.2. Rüşvet ile şike ve teşvik primi suçları arasındaki farklı yönler	30
3.6.3. Dolandırıcılık ile şike ve teşvik primi suçları arasındaki benzer yönler...	30
3.6.4. Dolandırıcılık ile şike ve teşvik primi suçları arasındaki farklı yönler.....	31
3.7. Karşılaştırmalı Hukukta Şike ve Teşvik Primi Verme Suçları	32
3.7.1. Almanya	32
3.7.2. İtalya.....	36
3.7.3. İspanya	38
3.7.4. Arjantin	39
3.7.5. İngiltere	39
3.7.6. Fransa	40
4. ŞİKE SUÇUNUN UNSURLARI, ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ, NİTELİKLİ HALLER VE DİĞER UNSURLAR.....	43
4.1. Korunan Hukuksal Değer, Fail ve Mağdur	43
4.1.1. Şike suçunda korunan hukuksal değer	43
4.1.2. Şike suçunun faili.....	44
4.1.3. Şike suçunun mağduru	45
4.2. Şike Suçunun Unsurları.....	46
4.2.1. Şike suçunun maddi unsuru	46
4.2.2. Teşvik primi suçunun maddi unsuru.....	49
4.3.3. Şike suçunun manevi unsuru.....	50
4.3.4. Şike suçunun hukuka uygunluk nedenleri	50
4.3. Şike ve Teşvik Primi Verme Suçlarının Özel Görünüş Biçimleri	51

	Sayfa
4.3.1. Teşebbüs.....	51
4.3.2. Gönüllü vazgeçme.....	53
4.3.3. Etkin pişmanlık	54
4.3.4. İştirak	54
4.3.5. İçtima	55
4.4. Nitelikli Haller	56
4.4.1. Suçun kamu görevinin sağladığı güven veya nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle işlenmesi.....	57
4.4.2. Suçun spor kulübünün yönetim kurulu başkan veya üyeleri tarafından işlenmesi	58
4.4.3. Suçun suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi	58
4.4.4. Suçun bahis oyunlarının sonucunu etkilemek amacıyla işlenmesi	59
4.5. Şike Suçunun Soruşturulması ve Kovuşturulması	59
4.6. Yargılama	63
4.7. Zamanaşımı	64
5. YÖNTEM.....	67
5.1. Araştırma Modeli	67
5.2. Çalışma Grubu	67
5.3. Verilerin Toplanması	67
5.4. Verilerin Analizi.....	68
5.5. Geçerlik-Güvenirlik	69
6. BULGULAR	71
7. TARTIŞMA	79
8. SONUÇ	97
KAYNAKLAR	99
EKLER.....	105

Sayfa

EK-1. Nitel soru havuzu	106
ÖZGEÇMİŞ	107

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 6.1. Katılımcıların kanunda yer alan yaptırımlarla ilgili görüşleri	71
Çizelge 6.2. Katılımcıların mevzuat değişikliği ile ilgili önerileri	71
Çizelge 6.3. Katılımcıların şike suçunun yakalanamama sebepleri hakkındaki görüşleri	72
Çizelge 6.4. Katılımcıların suçun teşebbüs aşamasında kalsa da suç tamamlanmış gibi cezalandırılır kanun maddesine yönelik görüşleri.....	73
Çizelge 6.5. Katılımcıların teşvik primi cezalarında yarı oranında indirim yapılır yönündeki kanun maddesine yönelik görüşleri	74
Çizelge 6.6. Katılımcıların şikenin önlenmesi amacıyla mevzuat dışı önerileri.....	75
Çizelge 6.7. Katılımcıların şikeye neden ihtiyaç duyulduğuna yönelik görüşleri	76
Çizelge 6.8. Katılımcıların şike süreçlerinin taraftara yansımaları hakkındaki görüşleri	77
Çizelge 6.9. Katılımcıların 6222 sayılı kanundan sonra şikenin yaygınlığı hakkındaki görüşleri	78

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
FIFA	Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (Federation International de Football Association)
IF	Uluslararası Spor Federasyonları (International Federation)
IOC	Uluslararası Olimpiyat Komitesi (International Olympic Committee)
MD	Madde
MÖ	Milattan Önce
NOC	Ulusal Olimpiyat Komiteleri (National Olympic Committees)
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TDK	Türk Dil Kurumu
TFF	Türkiye Futbol Federasyonu
UEFA	Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (Union of European Football Association)

1. GİRİŞ

Sporun serbest zaman aktivitesinden ucunda ödöl alan bir alana dönüşmesiyle birlikte başlayan kazanma hırsı insanları spor ahlakına uymayan hareketlere yönlendirmeye başladı. M.Ö. oynanan olimpiyat oyunları ile başlayan hileli hareketler günümüzde en üst düzeye çıkmış durumda. Kişilerin kazanmak için başvurduğu yolların başında şike, teşvik primi ve doping gelmektedir. Sporda en fazla para sirkülasyonunun olduğu futbol bu etik dışı yollara en çok başvurulanan dallardan biridir. Ülkemizde bu ahlak dışı hareketleri önlemek amacıyla 2011 yılında çıkarılan 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'a ilgili bir madde koyulmuştur. Bu çalışmamızda önce genel bilgiler verilir, arkasından şikenin tarihçesi, türleri, 6222 sayılı kanun ile değişenler, benzer suç tipleri ile karşılaştırılması, farklı ülkelerde bu suçlara verilen cezalar, suçun unsurları, nitelikli halleri, yargılama usulü konularında bilgi aktarımı yapılacaktır. Son bölümde ise spor yazarları, spor hukukçuları ve kulüp yöneticilerinin konuyla ilgili düşüncelerinin alındığı nitel çalışma analizine yer verilir konuyla ilgili çıkarılan sonuç ve önerilerle çalışma tamamlanmıştır.

Bireylerin, kulüplerin ve ülkelerin uluslararası alanda tanıtım ve imajına katkıda bulunan; kendine has kuralları olan, profesyonel olarak yapılabileceği gibi serbest zaman aktivitesi olarak da tanımlanabilen spor bireylerin fiziksel ve mental olarak gelişmelerini sağladığı gibi toplumların sosyal ve ekonomik olarak kalkınmasında da etkindir (Özen ve Yılmaz, 2012).

Anayasamız 59. maddesinde “devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder.” diyerek vatandaş olan herkesin spora teşvik edilmesini amaçlayarak devletin bu sporu desteklemesi gerektiğini vurgulamıştır.

Sporun tanımlarından biri de “kişisel veya toplu yarışlar biçiminde yapılan, bazı kurallara göre uygulanan beden hareketlerinin tümü” dür. Bu tanımlamadan sporun bazı kurallar çerçevesinde yapıldığını açıkça anlayabiliyoruz. Bu kuralların nedeni ise mücadele eden bazı sporcuların düzene aykırı hareket edip spora olan güveni sarsma ihtimallerinin önüne geçmektir.

Özünde kazanmak ve kaybetmek olan spora hep kazanma içgüdüleriyle yaklaşan sporcuların bulunmasından dolayı bazı bireysel veya takım halinde mücadele edilen müsabakalarda hukuk dışı eylemlere başvurulabilmektedir. Bu eylemlerin başında çalışmamın konusunu oluşturan şike ve teşvik primi eylemleri gelmektedir çünkü müsabaka sonuçlarının etkilenmesi kolaylaşıp istenilen sonuca daha kolay ulaşılabilmektedir (Yılmaz, 2013).

Spor kulüplerinin ekonomik gücünün olması zaman zaman spor dışı hareketlerde bulunma konusunda itici güç olmakta ve kulüp veya bireylerin spor ahlakıyla örtüşmeyen girişimlerde bulunmasına sebep olmaktadır.

Spor ahlakına aykırılık denildiğinde ilk akla gelen hareketler şike, teşvik primi ve doping kullanımıdır. Şike, müsabakalarda anlaşarak daha kolay sonuç elde edilmesi sebebiyle, teşvik primi üçüncü bir takıma başarı sağlamaları durumunda genelde maddi olarak sağlaması sebebiyle, doping ise sporcunun fiziksel gücünü artırması sebebiyle en çok başvurulan yöntemlerdir. Bu eylemlere başvurulması yalnızca ülkemizin değil sporun geliştiği tüm dünya ülkelerinin sorunudur.

Dünyada birçok ülke bu yöntemlerle mücadele edebilmek adına farklı çözümler üretmiştir. Kimi ülkeler çeşitli kurullar aracılığıyla bu yöntemlere başvuranları müsabakalardan uzaklaştırma yoluna gitmiş kimi ülkeler ise özel kanunlarla yaptırımlar uygulamıştır.

Kimi ülkeler bu eylemlere başvuranları spordan men etme yoluna giderken kimi ülkeler de hapis ve hatta para cezası öngörülmüş, kimi ülkelerde ise ayrı bir kanunla birtakım yaptırımlar öngörülmüştür. Küçük ya da büyük çapta da olsa birçok ülkede şike skandalları olmuş, bunların bazıları basına yansımamış, birçoğu ise gündemi bir hayli meşgul etmiştir. Şike ve teşvik primi verme suçlarının önüne geçebilmek için uluslararası hukukta da bir takım düzenlemelere gidilmiş, ülkeler kendilerine göre cezalar belirlemiştir. Örneğin Bulgaristan ve İspanya gibi ülkeler şike ve teşvik primi verme suçlarını ceza kanunlarında düzenlemiş, Kıbrıs, Polonya, Yunanistan gibi ülkeler spor hukuku kapsamında, İtalya Malta, Portekiz gibi ülkeler ise özel ceza kanunlarında düzenlemiştir. Her ülkenin ayrı kanunlarda farklı cezalar öngörme nedeni ise şüphesiz ki o ülkedeki şike ve teşvik primi verme eylemlerinin yaygınlığı ile doğru orantılıdır. Bu tür eylemlerin az olduğu ülkeler

spor hukuku çerçevesinde çözümler getirmiş iken bu tür eylemlerin yaygın ve sürekli olduğu ülkelerde hapis cezaları dahil bir çok ceza öngörülmektedir (Söker, 2015).

Sporun amaç ve ruhuna aykırı girişimler olan şike ve teşvik primi, ülke spor tarihinde yıllardır konuşulmasına rağmen, bu eylemlerin suç olarak kabulü 14.04.2011 tarihine kadar mümkün olmamıştır (Özen ve Yılmaz, 2012). Kanunun yürürlüğe girmesinden önceki zamanlarda şike ve teşvik primi verme eylemlerinin herhangi bir cezai müeyyidesi bulunmamakta sadece federasyon tarafından çıkarılan ve düzenleyici işlem sayılan talimatlar çerçevesinde disiplin cezalarına hükmedilebiliyordu. Ancak, şike ve teşvik primi hakkında işin içine bahis organizasyonları girdiği takdirde Cumhuriyet savcılığı tarafından soruşturma yapılabilirdi (Gülşen, 2013).

2011 yılında çıkarılan 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'la birlikte şike ve teşvik primi suç sayılmaya başlanmış ve yaptırım olarak da para ve hapis cezası öngörülmüştür. Bu çalışmada sporun tüm dallarında olmakla birlikte ağırlıklı olarak adını futbolla duyduğumuz şike ve teşvik primi suçunun paydaş görüşleriyle değerlendirilmesi ve eksiklere ilişkin öneriler üretilmesi amaçlanmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE, ŞİKE SUÇUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ VE TÜRLERİ

2.1. Spor ve Spor Hukuku

2.1.1. Spor kavramı

Toplumların vazgeçilmez bir aktivitesi haline gelen spor, neredeyse tüm insanların hayatının belirli dönemlerinde gerek amatör gerekse profesyonel olarak yer aldığı bir faaliyettir. Spor, insanın ruhunda bulunan mücadele ve başarı güdülerinin sistemli ve adil şartlar içinde, yeri geldiğinde çeşitli güçlükleri de göze alarak takım halinde veya bireysel olarak bedeni bir yarışmaya dönüşmesidir.

Spor sözcüğünün kökeni, “deportare” kavramından türetilmiştir. Bu kavramın Latince dağıtmak, birbirinden ayırmak, oyalamak gibi anlamları vardır. Bu kavram Fransızca’ya “desport” kavramı olarak, İngilizce’ye “disport” kavramı olarak geçmiştir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde spor, bedeni veya zihni geliştirmek amacıyla kişisel veya toplu olarak gerçekleştirilen, bazı kurallara göre uygulanan hareketlerin tümü olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde insanların ilgileriyle paralel olarak birçok spor türü şekillenmektedir. Uğraşanlar açısından kazanmaya dönük, fiziksel, zihinsel ve teknik bir çaba, izleyenler açısından ise heyecan ve istek duygusu kazandıran bir süreçtir (Altındağ, 2015).

Modern olimpiyatların kurucusu Baron Pierre de Coubertin sporu şöyle tanımlamıştır: İsteyerek, arzu ederek, muhtemel bazı riskleri de göze alarak ve daima daha ileri gitmek üzere yapılan bedensel çalışmalar spordur.

Sporun sözlük anlamı, yenme ve muktedir olma gibi, insanın şuurlu arzularının tatminini amaç edinen, belirli kurallar içerisinde yapılan, rekabete dayalı sosyalleştirici, bütünleştirici, fiziki, zihni ve ruhi faaliyetler bütünüdür. Bu tanım daha ziyade performans (yarışma) sporunu tarif etmektedir. Herkes için spor faaliyetleri kapsamındaki sporu ise şu şekilde tanımlayabiliriz: İnsanların fiziksel, zihinsel, sosyal, psikolojik ve kültürel gelişimlerine katkı sağlayan, ferdi ya da gruplar halinde periyodik olarak yapılan bedensel faaliyetler bütünüdür.

İlk çağlarda insanın kendini ifade edebilme, beceri yarıştırmaya aracı olan sporun, daha sonraları insanın gelişimine paralel olarak ilerlediğini, toplumların kendilerini anlatma ve gelişmişlik düzeylerini gösterebilme aracı olarak kullandıklarını görmekteyiz. Yönetenler, yönetilenlere ulaşmak, kararlarını uygulatmak, yönetilenleri etkilemek için popüler kültürün üst değeri olan sporu seçmekte sakınca görmezken, bir toplumun farklı bir toplum tarafından algılanmasında, bir kültürün diğer bir kültüre kendini sunumunda önemli bir olgu olarak sporu görmekteyiz (Giresunlu, 2011).

Avrupa Spor Şartı'nda yapılan tanıma göre ise spor; “gayri resmi veya resmi katılım yoluyla, fiziksel yeterliliğin ve ruhsal sağlığın ifade edilmesini veya geliştirilmesini, sosyal ilişkilerin oluşturulmasını veya her düzeydeki yarışmada sonuçlar elde edilmesini amaçlayan her türlü fiziksel aktivite” anlamına gelir.

Spor bireylerin kendilerini geliştirmeleri için önemli bir araç olmakla birlikte ayrıca ekonomik hayatın içinde de yer almaktadır. Spor dalları ve özellikle de futbol, kulüpler bakımından önemli bir kazanç kaynağı oluşturmaktadır. Spor kulüplerinin şirketleşmeleri sporun kazanç elde edilebilen bir faaliyet haline geldiğini göstermektedir. Sporun kazanç sağlayan bir uğraş haline gelmesiyle birlikte, gerek idareci ve sporcuların gerekse de sporun diğer alanlarında bu faaliyetleri bir meslek olarak yerine getiren kişilerin sayısı artmış ve spor faaliyetleri bir meslek haline gelmiştir. Spor faaliyetleri, sporcuların, kulüplerin, hakemlerin, sponsorların, yayıncı kuruluşların, spor müsabakaları üzerine bahis oynayan kimselerin, özetle spor faaliyetlerine katılan kimselerin hem yatırım yaptığı hem de kazanç elde ettiği bir sektör durumundadır (Demiral Bakırman, 2017).

2.1.2. Anayasal bir hak olarak spor

Türkiye’de halkın son yıllarda spora olan ilgisinin artmasına rağmen insanlarımızın spora aktif katılımı yetersizdir. Oysa, sporun insan ve toplum sağlığındaki rolünün artık tartışılmadığı günümüzde, kanun koyucu bu bilinçle anayasaya koyduğu iki madde ile devlete görev yüklemiştir. Spor toplumumuzun vazgeçilmez tutkusu ve yaşam biçimi haline getirebilmek için, öncelikle **“herkes için spor”** seferberliği kapsamında, çocuk ve gençlerimizi spor yapmaya teşvik etmek, sporu sevdirmek, sigara, içki, uyuşturucu ve kumar gibi kötü alışkanlıklar edinmeleri yerine ülkesini seven, hoşgörülü, sosyal, üretken insanlar olarak yetişmelerini sağlayacak ortam ve fırsatları onlara sağlamak gerekmektedir.

Zira, anayasamızın 58’inci ve 59’uncu maddeleri de bu görev ve sorumluluğu çok açık bir şekilde ifade etmektedir (TBMM Komisyon Raporu).

Anayasamızın Gençliğin Korunması başlıklı 58.maddesinde; “Devlet, istiklal ve cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müsbet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetiştirme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır” 59.maddesinde ise; “Devlet her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur” demiştir.

2.1.3. Spor hukuku

Önceleri insanların yaşamlarını devam ettirebilmek ya da boş vakitlerini geçirebilmek amacıyla yaptığı spor zaman içerisinde bünyesinde rekabeti barındıran bir dal olmuştur. Yaşamımızı nasıl ki hukuki kurallar çerçevesinde sürdürüyorsak sporda da bazı sportif kurallar vardır.

Genel olarak spor hukukunu “sportif faaliyetlerle ve sportif örgütlerle ilgili hukuk kurallarını sistematik bir şekilde inceleyen hukuk dalı” olarak tanımlayabiliriz. Fakat spor hukukunda herkesi tatmin eden bir tanım yapmak zordur (Ertaş ve Petek, 2017).

“Spor Hukuku” olarak adlandırılmış olan hukuk disiplini hem özel hem de kamu hukuku öğeleri taşımaktadır; bu hali ile de hukukun çoğulluğuna örnek oluşturmaktadır. Bu çoğulluk sadece özel hukuk – kamu hukuku olarak gözükmemekte, aynı zamanda ulusal ve uluslararası hukuku da bünyesinde, bir nevi sınırlar ötesi hukuk oluşturarak bir arada tutmaktadır.

Spor Hukuku’nun pozitif birincil kaynakları Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) nin Olimpik Şart’ ı, uluslararası spor federasyonlarının (IF) statüleri ve çıkardıkları diğer talimatlar ve ikincil olarak da ulusal olimpiyat komiteleri (NOC) ile ulusal spor federasyonlarının tüzük ve talimatlarıdır. Bütün bu mevzuat, özel hukuk sùjeleri tarafından

yaratılmış olup, birincileri devletlerin coğrafi sınırlarından ve sınırlamalarından etkilenmeksizin uygulanmaktadır. Bu nedenle de, nitelikleri itibariyle “sınırlar ötesi hukuk – transnational olarak da adlandırıldıkları olmaktadır (Sporhukuku.org, 2017).

2.2. Şike ve Teşvik Primi

2.2.1. Şike

Danışıklı yarışma yapma diyebileceğimiz şike, sporcuların, spor kulüplerinin yöneticilerinin veya diğer mensuplarının belli bir ekonomik menfaat karşılığı ya da başka güdüler ile anlaşarak, müsabakayı önceden belirledikleri sonuca uygun olarak tamamlamaları halidir.

Menfaatin nakit para olması zorunlu değildir, maddi olabileceği gibi manevi bir menfaat de olabilir. Örneğin bir yakınının işe girmesini sağlamak ya da bir sonraki dönem belediye başkanlığı adaylığı gösterilme sözü verilmesi de menfaat olarak sayılabilir. Yani kendisine teklif edilen hayatına katma değer sağlar nitelikteyse bu da menfaat sayılabilir (Donay, 2012).

Kökü Fransızca chique kelimesi olan şikenin önemli unsurları; müsabakada yer alan taraflar ya da bunların bazı mensupları arasında bir anlaşmaya dayanması, bu anlaşmanın sporun özüne aykırı bir amaca dönük olmasıdır (TBMM Komisyon Raporu).

Sonucu etkilenmek istenen karşılaşmanın, anlaşıldığının aksi bir sonuçla tamamlanması ya da iptal edilmesinin suçun oluşumuna hiçbir etkisi yoktur. Kanun koyucu anlaşmayı cezalandırıyor.

Şike anlaşmasında cebir ve tehdit olmaz, taraflar serbest iradeleriyle hareket eder (Öztürk, 2012).

Şike 05.09.1994 tarih ve 22042 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Şike Araştırma Kurulu İç Talimatı’nın 4/g maddesinde “bir futbol müsabakasının sonucunu hukuka aykırı, gayrimeşru veya normal olmayan biçimde değiştirmek üzere tarafların anlaşmaları” şeklinde tanımlanmıştır.

2008 tarihli TFF Futbol Disiplin Talimatı'nın 34. maddesinde şike “bir futbol müsabakasının sonucunu taraflar aralarında anlaşarak veya üçüncü kişilerden maddi menfaat temin etme veya anılan haller dışında futbolun olağan yapısı dışında etkilemek veya etkilemeye teşebbüs etmek” olarak tanımlanırken 2009 tarihli Futbol Disiplin Talimatı'nda ise “müsabakanın sonucunu hukuka veya spor ahlakına aykırı şekilde etkilemek veya buna teşebbüs etmek yasaktır. Bir futbolcuya veya kulübe teşvik primi verilmesi de bu kapsamdadır” diye tanımlanmıştır.

6222 sayılı kanunun 11. maddesinde şike “belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına kazanç veya sair menfaat temin etmek” diye tarif edilmiştir (Şahin, Özgenç, Üzülmez, 2012).

Tarihsel gelişimi

Şike ve teşvik primi suçlarını, sporun büyük paraların döndüğü bir endüstri halini almasından sonra konuşmaya başlamış olsak da tarihi Antik Yunan'a kadar uzanmaktadır.

Şike ve teşvik primi verme eylemleri sporun her branşında görülmesine rağmen akla gelen ilk spor dalı futbol olmaktadır. Bu da sporda bahsedilen ekonomik pazarda en çok futbolun payının olmasıyla ilgilidir (Altındağ, 2015).

Şikenin tarihine baktığımızda karşımıza çıkan ilk olay M.Ö. 388 yılında yaşanmıştır. 98. olimpiyat oyunları sırasında Teselyalı Eupolus isimli boksör, daha önce oyunlarda zaferler kazanmış üç sporcuya yenilmeleri amacıyla rüşvet vermiştir. Rüşveti kabul eden sporcular yenilmiş ve kazanan Eupolus olmuştur. Bu olay olimpiyat oyunları kurallarının ihlal edildiği ilk olay ve ihlale ilişkin para cezasının verildiği ilk vakadır (Yaşar, 2013).

Bahisle bağlantılı kanıtlanmış ilk şike vakası 1919 yılında yaşanan Black Sox skandalıdır. ABD'nin en iyi beyzbol takımı olarak kabul edilen Chicago White Sox takımının 8 oyuncusu beyzbol şampiyonunun belirleneceği dünya serisi final maçlarında bahisçilerden para alıp şike yapmıştı. Ve 8 oyuncu da ömür boyu men edilmişti (Hürriyet Gazetesi, 2005).

Şike sadece ulusal karşılaşmalarda değil uluslararası turnuvalarda da karşımıza çıkmaktadır. Uluslararası futbol tarih ve istatistik federasyonu 1934 yılında İtalya ve

Yunanistan arasında oynanan dünya kupası eleme maçında, Mussolini' nin adamları tarafından şike yapıldığını ortaya çıkarmıştır.

Uluslararası seviyede bir başka örnek ise Singapur'da yaşanmıştır. Endonezya, Malezya, Çin, Kuzey Kore, Singapur ve Kanada takımlarını karşı karşıya getiren The Merlion Cup'ta Kanada takımındaki birkaç oyuncu, Kuzey Kore'yle oynayacakları yarı final maçını kaybetmek üzere şike yapmışlardı (Hill, 2008).

Birçok şike olayıyla dünyada ses getiren İtalya'da en çok dikkat çeken şike skandalı, 2006 yılında patlak veren 'Calciopoli' olmuştur. Davanın konusunu 1999-2005 yılları arasında oynanan bazı maçlara atanan hakemlerin yasadışı olarak ayarlanması konusundaki soruşturma oluşturmıştır. "Temiz Ayaklar Operasyonu" adı verilen soruşturma ve operasyonlar sonucunda yapılan yargılamada Juventus, Milan, Fiorentina ve Lazio kulüplerinin suçlu olduğu tespit edilmiş ve çok ağır yaptırımlara tabi tutulmuşlardır. Juventus, bir alt lig olan Seri B'den 9 puan düşürülmüş olarak yeni sezona başlamış, 2005 ve 2006 yıllarında kazandığı şampiyonluklar geri alınmıştır. Fiorentina'nın 15, Milan'ın 8 ve Lazio'nun 3 puanı silinmiştir. Ayrıca bu kulüpler Avrupa kupalarından da men edilmişlerdir. Bireysel olarak da, Juventus yöneticisi Luciano Moggi 4 yıl 4 ay, Lazio ve Fiorentina kulüplerinin başkanları da 15'er ay hapis cezasına çarptırılmıştır (Altındağ, 2015).

Avrupa tarihine baktığımızda ilk şike olayına, futbolun beşiği olarak tanımlanan İngiltere'de rastlıyoruz. 1914-1915 futbol sezonunda iddialara göre Liverpool, bilerek Manchester United'a kaybetmişti. Kırmızı şeytanlar maçtan galip ayrılmasa, ligi 19. sırada bitirecek ve ikinci kümenin yolunu tutacaktı. Mahkeme, kararını vermiş; dört Liverpoollu ve üç Manchester Unitedlı oyuncu ömür boyu futboldan men edilmişti.

Fransa'da ise 1993'te Marsilya, Fransa Birinci Ligi'ni şampiyon tamamladı. Ancak 1-0 kazandıkları Valenciennes maçında rakip futbolculara para verildiği ortaya çıkınca şampiyonluk ellerinden alındı. Küme düşürülen ve birçok futbolcusu ceza alan Marsilya'nın kazandığı Şampiyonlar Ligi'nde de şike yaptığı kanıtlanamadı ama Avrupa kupalarından 1 yıl ihraç edildi.

Yunanistan’da UEFA’nın başlattığı soruşturma sonucunda 2009-2010 sezonunda en az 40 maçta şike yapıldığının ortaya çıkmasıyla, içerisinde kulüp başkanları, sahipleri, oyuncular ve hakemlerin de olduğu 68 kişi gözaltına alınmıştır. Soruşturma neticesinde bazı kulüplere küme düşürme, Avrupa liglerinden men ve bazı kulüp yönetici ve oyuncularına da futbolla ilgili herhangi bir faaliyetten ömür boyu men cezaları verilmiştir (Yaşar, 2013).

Türkiye futbol tarihine baktığımızda ilk şike davası 1989 yılında Türkiye 1.Futbol Ligi’nde Boluspor ile Adana Demirspor arasında oynanan maç için yapılan şike başvurusuydu. Karşılaşmanın anlaşmalı şekilde sonuçlandığı ve Bolusporlu yöneticilerin Adana Demirsporlu yöneticilere para vererek şike yaptıkları iddia edilmişti. Boluspor’un küme düşmekten kurtulduğu karşılaşma sonrasında ligden düşen Malatyaspor, mahkemeye müracaat etmiş, Bolu Asliye Hukuk Mahkemesi’nde görülen dava, iki yıl sürmüş, sonunda 2.Türkiye Ligi’nde iki sezon geçiren Malatyaspor’un başvurusundan vazgeçmesiyle olay kapanmıştı (Şeker, 2011).

Tarihteki yeri eskilere uzanan şike ve teşvik primini sadece futbolla bağdaştırmamak gerekir. Spordan kazanılan gelir arttıkça, kazanma hırsı da artmakta ve şikeye yönelinmektedir.

Türleri

“Türk Sporunda Şiddet, Şike, Rüşvet ve Haksız Rekabet İddialarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla" düzenlenen meclis komisyon raporuna göre 5 çeşit şike vardır: Taraf şikesi, hatır şikesi, hakem şikesi, kazanma amacı gütmeyen yapılan şike, spor dışı unsurların katılması ile gerçekleşen şike (TBMM Komisyon Raporu). Son dönemde bu türlere bahis ve sponsorluk şikesi de eklenmiştir.

Taraf şikesi

Meclis komisyon raporunda taraf şikesi; “müsabakaların tarafı olan sporcu veya kulüplerin yönetici veya diğer mensuplarının müsabaka neticesi üzerinde anlaşmalarıdır” şeklinde tanımlanmıştır.

Tanımlamada bahsi geçen diğer mensuplardan kulüple ilişkisi olup müsabaka üzerinde etkisi olabilecek kişiler anlaşılmalıdır (Memiş, 2010).

Bu tür Şike kulüpler arasında gerçekleŐebildiĐi gibi, çoğunlukla bir taraf ile diğer taraftan bir ya da birkaç kişi arasında gerekleŐmektedir.

Bahis şikesi

İnsanlar az emek verip çok para elde etmek için yüzyıllardır haksız kazanç sağlama yollarına baŐvurmuŐlardır ve bu haksız kazancın elde edildiği yerlerden biri spor dalları özellikle de futbol olmuştur.

Türkiye’de yasadışı bahislerin, yazılı kaynaklarda belirtilmese de develerin, köpeklerin, öküzlerin ve horozların güreŐ adı altında vahşice dvŐtrlmesini sağlayan hayvan sahipleri ile başladığı bilinmektedir. Türkiye’de yasal olarak oynanan ilk bahis oyunu, 26 Mart 1960 tarihinde oynanmıŐtır (Şeker, 2011).

Bahis şikesi, yasal olarak oynanabilen bahis oyunlarının sonuçlarının etkilemek amacıyla yapılan őikedir. Bu şike türünde amaç müsabakanın kendi oynadığı bahis doğrultusunda sonuçlanmasını sağlamaktır (Şen ve zdemir, 2012).

Son zamanlarda özellikle teknoloji sektörünün de geliŐmesiyle birlikte internet üzerinden rahatlıkla oynanabilen bahis oyunları ile birlikte bahis şikesi de paralel olarak artış göstermiştir. Online bahis oyunlarının internet üzerinden oynanabilirliğinin yaygınlaŐması ve bu oyunların çok fazla oynanır hale gelmesi ile birlikte bahis şikesi, kara para aklamada bir araç olarak kullanılmaya baŐlanmıŐtır (Söker, 2015).

2009 yılında yayınlanan Futbol Sektörü Aracılığıyla Karapara Aklama Raporu’na göre 2008 yılında Asya’da Interpol’un dahil olduğu yasa dışı bir futbol bahsinde 1300 kişi tutuklanmıŐ, bu olayda 16 milyon dolar nakit para ele geirilmıŐtir (zen ve Yılmaz 2012).

Bahis şikesi yapmanın cezası 6222 sayılı kanunun şike ve teşvik primi başlıklı 11. madde  bendinde; suçun bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacıyla işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır şeklinde belirlenmiştir (6222 sayılı kanun).

Hakem şikesi

TDK hakemi; karşılaşmaları, yarışmaları kurallara uygun ve yansız olarak yöneten kimse olarak tanımlamıştır (Türk Dil Kurumu, 2018).

Hakem şikesi ise, "Hakemlerin müsabakayı maddi menfaat veya başka sebepler ile bir sporcu veya kulüp lehine taraflı yönetmesidir" şeklinde tanımlanmıştır (TBMM Raporu).

Spor müsabakalarında taraflardan biri de hakemdir. Şike olaylarında çoğunlukla rastlanan durum hakemin, kararlarını haksız şekilde bir tarafın lehine vermesi ve bu sayede menfaat elde etmesidir (Memiş, 2010).

Menfaat denildiğinde akla sadece maddiyat gelmemelidir. Menfaat kişinin iktisadi, hukuki durumunu iyileştiren veya maddi olmamakla birlikte bazı avantajlar sağlayan her türlü çıkarı kapsamaktadır (Şen ve Özdemir, 2012).

Hakem oyunun sonucuna direkt etki edebilecek aktörlerin başında gelir. Bütün takıma sağlanacak maddi ya da manevi menfaat yerine tek bir kişiyle işi çözmek daha kolaydır. Ayrıca ispat anlamında bütün takımda çatlak ses çıkma ya da itirafçı olma ihtimali daha yüksekken tek bir kişide bu sorun minimize edilmiş olmaktadır.

Transfer şikesi

Transfer şikesi, bazı yazarlar tarafından bir futbolcunun bir kulübe transfer vaadiyle o kulübün maçında oynamaması ya da kötü oynaması, rakip takımın maçında ise iyi oynamasının sağlanması ve sezon sonunda transfer edilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Bu şike türü literatüre son dönemde girmiştir ve tanımı yapılırken bazı noktalar yanlıştır. Futbol özelinde değerlendirecek olursak futbolcular ilk transfer döneminde mevcut kulüpleri ile sözleşmeleri devam eden futbolcular ve ilk transfer döneminde mevcut kulüpleri ile sözleşmesi sona erecek futbolcular olmak üzere iki kategoriye ayrılırlar. Bunlardan ilkinde yer alan futbolcular ile mevcut kulüplerinin onayı olmaksızın transfer görüşmesi yapılabilmesi mümkün değildir. Yine bu futbolcular ile ancak mevcut kulüpleri ile olan sözleşmeleri karşılıklı olarak sonlandırılmak şartı ile yeni bir transfer sözleşmesi yapılabilir. Bu nedenle bu kategorideki futbolcularla transfer vaadi ile şike ve teşvik eyleminde bulunabilmek mümkün değildir. İkinci kategori futbolcular ise zaten sözleşme

yapmak konusunda serbest futbolcular olduklarından bunlara da vaadde bulunulmasına gerek bulunmamaktadır. Çünkü transfer görüşmesi ve transfer sözleşmesi belli bir döneme bağlı olmaksızın her zaman yapılabilen hukuki süreçlerdir. Belli bir döneme bağlı olan ise transfer sözleşmesinin tescilidir. Sözleşme tescili ancak federasyon tarafından belirlenen tescil dönemlerinde yapılabilir (Yılmaz, 2013).

Transfer vaadiyle şikenin tespiti çok zordur. Ancak kulüp, bunu kötü niyetle yapmış ve sporcuya şike teklifinde bulunarak sonuç almaya çalışmış ve almışsa şike suçu gündeme gelecektir. Transfer vaadiyle şikenin kabulü için futbolcuya ulaşılması ve rızasının alınması, yani futbolcuyla maçta iyi veya kötü oynaması karşılığında transfer anlaşması yapılması suretiyle şike teşebbüsünde bulunulması gerekmektedir. Maçtan hemen önce veya sonra sporcuya yapılan transfer görüşmelerinin şikeye konu olabilmesi için somut olarak spor müsabakasının sonucunu etkilemeye yönelik kasıt olmalıdır (Şen ve Özdemir, 2012).

Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı 19. madde 6. fıkrasında; Mevcut kulübüyle sözleşmesi devam eden profesyonel bir futbolcuyla sözleşme imzalama niyetinde olan kulüp, futbolcuyla görüşmelere başlamadan önce futbolcunun sözleşmesel ilişkisi devam eden kulübünün iznini yazılı olarak almak zorundadır. Yazılı izin almaksızın görüşmelere başlayan kulüp, futbolcu, futbolcu temsilcisi ve diğer kişiler hakkında Futbol Disiplin Talimatı hükümleri uygulanır diyerek görüşmeyi şikeyle ilişkilendirmemiştir (Türkiye Futbol Federasyonu, 2016).

Kazanma amacı olmadan yapılan şike

Bir yarışmacının, bir sonraki tur veya müsabakada lehine olduğunu varsaydığı rakip ile karşılaşmayı temin etmek amacıyla ya da o müsabakanın kendisi için önem taşıması nedeniyle sportif mücadelenin ruhuna uygun davranmamasıdır şeklinde tanımlanmıştır (TBMM Komisyon Raporu).

Burada söz konusu olan takım ya da sporcunun bir sonraki aşamada kolay bir rakiple karşılaşmak için yeterli derecede mücadele vermemesidir. Bu şike türüyle ilgili olarak Türk Sporunda Şiddet, Şike, Rüşvet ve Haksız Rekabet İddialarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu

Raporu'nda iki farklı görüş vardır. Dönemin Basketbol Federasyonu Başkanı Turgay Demirel doğru bir tanımlama yapılması gerektiği, bir takımın kendisine ileriye dönük avantaj sağlamak için pozisyon almasının şike olarak tanımlanamayacağını söylemiştir. Raporda yer alan diğer görüş ise spor mücadelelerinin hedefinin adil bir oyun sonucu sportif başarı kazanmak olduğu ve bu hedefe yönelmemenin şike olarak kabul edilip cezalandırılması gerektiğidir (TBMM Komisyon Raporu).

Hatır şikesi

Taraflar arasında önceye dayalı bir hatır ilişkisi bulunması nedeniyle karşılaşmanın sonucuna etki edilmesidir. Hatır şikesinde maddi bir edim yoktur. Bu sebeple bazı akademisyenler bunun şike suçu oluşturmayacağını savunmuştur.

Şen ve Özdemir; hatır şikesinde kanunun 11. Maddesinin birinci fıkrasında suçun unsuru olarak düzenlenen menfaat ilişkisi bulunmadığı için bunun suç olarak kabul edilemeyeceğini, bu fiilin spor disiplin hukukunu ilgilendirdiğini savunmuşlardır (Şen ve Özdemir, 2012).

Donay ise; kazanç ve menfaat vaadi olmasa bile bu hatır ilişkisi sonucu müsabakanın sonucunun etkilendiğini ve hatırdaki hatırı kullanan tarafın veya kulübün bir menfaati olduğunu ve şike suçunun oluştuğunu savunmuştur. Hatır kırılmayarak müsabakanın sonucu etkilenmiş ve güven kötüye kullanılmıştır (Donay, 2012).

Spor dışı unsurların katılmasıyla gerçekleştirilen şike

Türk Sporunda Şiddet, Şike, Rüşvet ve Haksız Rekabet İddialarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu'nda; bahis neticelerini manipüle etmek isteyenler, sporcular, kulüpler, hakemler ile maddi menfaat ilişkisine girebildikleri gibi kimi zamanda baskı tehdit gibi yollara başvurulabilmektedir. Bu şike türünde bahis şikesinden farklı olarak baskı ve tehdit unsurları vardır.

Baskı; hak ve özgürlükleri kısıtlayarak zor altında bulundurma durumu, tahakküm (TDK), tehdit ise; bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel

dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğini söylemesi durumudur (5237 sayılı kanun madde 106).

Sponsorluk şikesi

Mücadele edecek takımlardan birinin sponsoru bulunmaması durumunda rakibin kendi sponsorunu kullanarak müsabaka sonucunu etkilemek istemesidir. Örneğin A takımı ile B takımını karşı karşıya getirecek müsabakada A takımının sponsoru olmadığını düşünelim. B takımının müsabaka kendi lehlerine sonuçlanırsa sponsorlarını kullanabileceğini söylemesi durumunda sponsorluk şikesi oluşacaktır.

Açıklanan tüm şike türlerinde müsabaka sonucunu etkilemek isteme ve kazanç ya da sair menfaat temini olduğu için hepsi 6222 sayılı kanunda düzenlenen şike suçu içerisinde değerlendirilmelidir. Her biri ayrı suçlar olsaydı kanun koyucu hepsiyle ilgili ayrı suç düzenlemesine girerdi (Yılmaz, 2013).

2.2.2. Teşvik primi

TBMM Sporda Şiddet, Şike ve Haksız Rekabet İddialarını Araştırma Komisyonu raporuna göre teşvik primi; bir kişi ya da kuruluşun, neticesinden kendisinin ya da taraftarı olduğu kulübün doğrudan etkilendiği bir müsabakada, kendi lehine sonuç doğuracak tarafa veya mensuplarına maddi menfaat vaat etmesi veya sunmasıdır (TBMM Komisyon Raporu).

Teşvik primi kanunun 11. maddesinde suç olarak belirtilmiştir. Ancak literatürde bu konuyla ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Bir kısım; spor karşılaşmalarının amacının kazanmak olduğu ve bir takım ya da kişiye zaten bu amacı taşıyarak verilen primin hukuken caiz olması gerektiğini, üstelik kazanabilmek için karşı tarafın elinden geleni yaptığı bir ortamda kendi başarısızlığını teşvik primine bağlamanın spor ahlakına uygun olmadığını savunmaktadır. Diğer bir görüş ise; sporcunun zaten elinden gelen performansı göstermesi için kulübünden ücret aldığı bu performansı göstermek için bir de başka kulüpten para almasının hukuka ve ahlaka aykırı olduğu, sporcuların teşvik primine alışması durumunda her zaman bir beklenti içine girebilecekleri için kişiliklerinde ahlak sapması, iş disiplininin kopma gibi sonuçların yaşanabileceği ve yenmek için azami güç harcamanın bilerek yenilmekten bir farkının olmadığı ve dolayısıyla teşvik priminin de

şike olarak değerlendirilmesi gerektiği yönündedir. Teşvik primini hukuka uygun saymak rüşveti de hukuka uygun görmek anlamına gelmektedir. Rüşvet adı altında ödenen paraların birçoğu da normalde yapılması gereken işleri hızlandırmak adına teşvik edici niteliktedir (Ertaş ve Petek, 2011).

2.2.3. Şike ve teşvik primi arasındaki fark

Şike TDK'nın Güncel Türkçe Sözlüğü'nde bir spor karşılaşmasının sonucunu değiştirmek için maddi veya manevi bir çıkar karşılığı varılan anlaşma olarak tanımlanırken; isteklendirme, özendirme anlamına gelen ve mecazi anlamı bir kimseyi kötü bir iş yapması için kışkırtma demek olan teşvikten türetilen teşvik primi (TDK, 2019) de karşılaşma sonucunu değiştirmeye yönelik bir girişimdir (Şen ve Özdemir, 2012).

Ceza hukuku ve spor disiplin hukuku kapsamında bu iki kavramın temel ayrımı, çıkarın sağlandığı kişiye göre değişmektedir. Menfaat müsabakada kötü oynaması istenen takımın sporcusu ya da teknik görevlisine sağlanıyorsa şike, kazanması istenen takımın daha iyi oynamasının sağlanması için veriliyorsa teşvik primi gündeme gelecektir (Şen ve Özdemir, 2012).

Şikede direkt olarak kulüp ya da sporcuyla yapılan bir anlaşma sonucu takımın veya sporcunun etkisiz kalması sağlanarak rakip takım ya da kişinin kazanması; teşvik priminde ise sporculara belirli bir menfaat sağlanarak istenilen sonucun sağlanmasına yönelik itici güç olarak kullanma söz konusudur.

Şikede sporun ruhuna aykırı olarak pasif kalma amaçlandığından, şikenin hukuka aykırı olduğu ve şike yapanların cezalandırılması gerektiği herkes tarafından kabul edilmektedir. Fakat şikenin ortaya çıkarılıp, ispatlanması teşvik primine göre çok daha zordur. Şike yapılması karşılığı sağlanan menfaat gizli bir şekilde ve az sayıda kişiye verilmektedir ve bu olay genelde ortaya çıkmaz. İzleyenler sadece şikenin varlığını tahmin edebilir ama somut delil ortaya koyamaz (Ertaş ve Petek, 2011).

Geniş anlamıyla şikede müsabakanın dışındaki sporcu sıfatına sahip olmayanlar da menfaat temin edebilir. Ancak teşvik primi direkt olarak sporculara verilir (Yaşar, 2013).

3. ŞİKE VE TEŞVİK PRİMİ SUÇUNA İLİŞKİN KANUNİ DÜZENLEME

3.1. Şike ve Teşvik Primi Suçlarının Nedenleri

Şike ve teşvik primi suçunun ortaya çıkmasında iki önemli etken vardır. Bunlardan ilki özellikle bahisle bağlantılı para kazanma hırsı, ikincisi ise kulüp veya sporcunun elde etmeyi planladığı yararlarıdır. Diğer bir ifadeyle bu suç türünün ortaya çıkma nedeni doğrudan veya dolaylı olarak maddi veya manevi avantaj elde etmektir.

Bir spor müsabakasından doğrudan veya dolaylı maddi bir yarar elde edilmesi amacını gerçekleştirecek itici güçlerden en önemlisi, müsabakaya bağlı olarak oynanan kanun dışı veya kanuni bahislerdir. Bahisle bağlantılı spor müsabakalarında şike yapılmasında öncelikli amaç, müsabaka sonucuyla oynanan bahsin birbirini tutması ve ekonomik kazanım elde etmektir. Oynanan bahis oyunlarından kazanç sağlama düşüncesinin olmadığı durumlarda ise amaç; elde edilen sonuçtan dolayı sportif kapsamda bir avantaj sağlamaktır.

Bahis dışı amaçlı yapılan şike etkili sportif motivasyon basitçe, bir müsabaka ya da yarışmayı kazanarak küme düşmekten kurtulma veya müsabakanın bir üst turuna yükselme olarak ifade edilebilir.

Spor müsabakalarının sayı ve çeşitliliğinin artması ve araştırma tekniklerinin gelişmesi şike fiillerinin işlenme kolaylığını artırıcı etkenlerdendir.

Halen birçok ülkede sporda yolsuzluk eylemlerinin suç olarak düzenlenmemiş olması, sportif etkinliklere hile karıştırılmasını ve bu yolla kazanç elde edilmesini mümkün kılmaktadır (Yaşar, 2013).

3.2. Futbol Mevzuatı Çerçevesinde Şike Suçunun Düzenlenişi

TFF tarafından düzenlenen veya TFF'nin yetki alanına giren tüm müsabakalar ve futbolla ilgili tüm hususlarda uygulanan Futbol Disiplin Talimatı'nın amacı, amatör ve profesyonel futbol faaliyetlerinde disiplini sağlamak, disiplin kurullarının oluşumunu, çalışma usul ve

esaslarını, disiplin ihlali oluşturan fiilleri, bunların cezalarını ve cezaların infazını belirlemektir. Bu talimatın müsabaka sonucunu etkileme başlıklı maddesine göre;

1. Müsabakanın sonucunu hukuka veya spor ahlakına aykırı şekilde etkilemek yasaktır. Teşvik primi verilmesi de bu kapsamdadır.

(a) Yukarıda belirtilen ihlalleri gerçekleştiren kişilere sürekli hak mahrumiyeti cezası verilir,

(b) Yukarıda belirtilen ihlallerin kulüp yöneticileri tarafından gerçekleştirilmiş olması durumunda ilgili kulüplere bir alt lige düşürme cezası verilir.

(c) İhlalde sorumluluğu bulunan kişilere ayrıca para cezası verilebilir.

2. 1. fıkrada belirtilen ihlallere teşebbüs etmek yasaktır.

(a) Teşebbüs halinde, ilgili kişilere 1 yıldan 3 yıla kadar müsabakadan men veya hak mahrumiyeti cezası verilir.

(b) Teşebbüs halinde ilgili kişinin yöneticisi olduğu kulübe bu talimatta öngörülen disiplin cezaları uygulanabilir. Ağır ihlal hallerinde kulübe en az 12 puan indirme cezası verilir. İhlalin ağırlığı kurul tarafından somut olayın niteliğine göre serbestçe karar verilir ancak eylemin ilgili yöneticinin kendisinin veya üçüncü kişilerin bahis oyunlarından menfaat elde etmesi amacına matuf olduğunun tespit edilmesi halinde ihlal, mutlaka ağır ihlal kabul edilir.

3. İhlal veya ihlale teşebbüsün hakemler tarafından meydana getirilmesi halinde sürekli hak mahrumiyeti cezası verilir (Futbol Disiplin Talimatı, 2019).

6222 sayılı kanun madde 11’de tanımlanan suç ile talimatın 56. maddesinde tanımlanan disiplin ihlali arasında önemli farklar vardır. Kanuna göre müsabaka sonucunu etkilemek için kazanç veya sair menfaat sağlanması konusunda anlaşılması yeterlidir. Karşılaşma sonucunun anlaşmaya uygun olup olmamasının bir önemi yoktur. Oysa disiplin ihlali olarak müsabaka sonucunu etkilemede müsabaka sonucu etkilenmiş veya buna teşebbüs edilmiş olması gerekmektedir. İhlalin gerçekleşmesi için anlaşma olmasına,

anlaşmanın bir sonucu olarak bir kişiye kazanç veya menfaat sağlanmasına gerek yoktur. Söz konusu disiplin ihlali, müsabakanın sonucunun etkilenmesi veya buna teşebbüs edilmesiyle tamamlanmaktadır. Müsabaka sonucunun etkilenmesi talep edilmiş ve bu talep kabul edilerek anlaşma yapılmış ve anlaşmanın sonucuna uygun davranılmış olabilir Ancak ihlalin oluşması için bu zorunlu değildir. Aynı şekilde menfaat ya da kazanç sağlanması da gerekli değildir.

Müsabaka sonucunun etkilendiği iddiası olduğuna göre müsabakanın oynanmış olması gerekir. Ancak iddia müsabaka sonucunu etkilemeye teşebbüs ise şike, teşvik primi anlaşmasının sahaya yansımış olması mümkün değildir. Teşebbüsün varlığı açısından kendisine teklif götürülen kişinin veya bu amaca yönelik şahısların organik bağı ve eylem birliği içinde bulunması yeterlidir (Zafer, 2012).

3.3. 6222 Sayılı Kanun Öncesi Dönem

Spor müsabakalarıyla ilgili iç hukukumuzda ilk adım 18.01.1990 gün ve 3608 sayılı kanun ile atılmıştır. Bu yasayla Türkiye tarafından 25.09.1986 tarihinde Strasbourg’ da imzalanan “Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterilerine ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi” nin onaylanması uygun bulunmuştur (Özen ve Yılmaz, 2012).

06.05.2004 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanarak şiddet ve düzensizliğin, kişilik haklarına, ailevi veya manevi değerlere yönelik hakaret, sövme ve aşağılayıcı slogan ve davranışların yer aldığı sporun ruhuna, ilke ve kurallarına uymayan kötü tezahüratın önlenmesi suretiyle huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığı ve kamu düzeninin sağlanmasına yönelik olarak alınacak önlemler ve uygulanacak yaptırımlarla ilgili usul ve esasları düzenlemek amacıyla yürürlüğe giren 5149 sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun’da şike ve teşvik primiyle ilgili herhangi bir madde yoktu (Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2004).

Şike ve teşvik primi, 6222 sayılı kanun yürürlüğe girene kadar suç sayılmıyordu, sadece disiplin cezasına hükmediliyordu. Ancak işin içine bahis girdiği zaman cumhuriyet savcılığı tarafından soruşturma başlatılıyordu (Gülşen, 2013).

Şike ve teşvik primi kavramlarını uzun süredir kullanıyor olsak da bu kavramlar hukuk hayatımıza 6222 sayılı kanunla girmiştir.

Öğretide 6222 sayılı kanundan önce şike suçu içeren hareketlerin cezalandırılıp cezalandırılmayacağı tartışması yapılmıştır. Donay’a göre 6222 sayılı kanun yürürlüğe girmemiş olsaydı bile, şike yapan kişileri dolandırıcılık suçundan sorumlu tutmak mümkün olabilirdi. Şen/Özdemir’e göreyse dolandırıcılık suçunda aldatma unsuru varken şike anlaşmasında karşılıklı irade beyanı vardır ve şike suçunu dolandırıcılık suçunun içerisine dahil etmek mümkün değildir (Özen, 2012).

6222 sayılı kanunun 11. madde gerekçesinin ilk cümlesinde “5149 sayılı kanunda ve ceza hükmü içeren diğer kanunlarda suç olarak belirtilmeyen şike ve teşvik primi bu madde ile suç haline getirilmiştir” hükmüne yer verilmiştir. Kanun koyucu şike ve teşvik verme fiillerini ilk olarak 6222 sayılı kanunla suç olarak tanımlamış olup, bu kanun 14 Nisan 2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla şike ve teşvik primi verme fiillerinin suçta ve cezada kanunilik prensibini düzenleyip güvence altına alan anayasa m.38/1 ve TCK m 2 ve 7 uyarınca dolandırıcılık olarak kabul edilebilme imkanı bulunmamaktadır. Bu suçların dolandırıcılık olarak kabul edilmesi iki nedenle yanlıştır: 1) Şike ve teşvik primi fiilleri dolandırıcılık suçunu oluştursaydı kanuna 11. maddenin eklenmesine gerek kalmazdı. 2) Dolandırıcılıkta doğrudan mağduru hedef alan ve aldatma hareketiyle kişinin iradesini hataya düşürüp zarara uğratma ve haksız yarar sağlama amacı vardır. Şike ve teşvik primindeyse karşılıklı anlaşmak suretiyle bir irade birliği vardır (Şen ve Özdemir, 2012).

Şike ve teşvik primi verme suçlarının TCK’nın suçta ve cezada kanunilik ilkesi ve cezalandırmada kıyas yasağı ilkesini düzenleyen 2. maddesi gereğince dolandırıcılık veya başka bir suç olarak değerlendirilebilme imkanı yoktur (Şen ve Özdemir, 2012).

3.4. 5149 Sayılı Kanun

Spor müsabakalarının yapıldığı alanlar ile bunların eklenti ve çevresinde müsabaka öncesinde, müsabaka esnasında veya sonrasında şiddetli rekabet ve bunun doğurduğu fanatizm sonucu patlayıcı, parlayıcı, yanıcı, yakıcı, kesici veya delici maddelerin kullanılmasının, şiddet ve düzensizliğin, kişilik haklarına, ailevi veya manevi değerlere yönelik hakaret, sövme ve aşağılayıcı slogan ve davranışların yer aldığı sporun ruhuna,

ilke ve kurallarına uymayan kötü tezahüratın önlenmesi suretiyle huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığı ve kamu düzeninin sağlanmasına yönelik olarak alınacak önlemler ve uygulanacak yaptırımlarla ilgili usul ve esasları düzenlemek amacıyla 28.04.2004 tarihinde kabul edilmiştir.

Spor müsabakalarının yapılacağı alanlarda uygulanacak güvenlik önlemlerini, yasak fiil ve davranışları, bunlara uygulanacak yaptırımları, spor kulüplerinin, taraftarların, taraftar derneklerinin, taraftar temsilcilerinin, spor federasyonlarının, yayın kuruluşları ile diğer ilgili kişi ve kurumların spor müsabakalarında şiddet ve düzensizliğin önlenmesine ilişkin hususlardaki görev ve sorumluluklarını kapsayan kanun 5340 sayılı ve 5728 sayılı yasa ile iki kez değişikliğe uğratarak günün koşullarına uyumlu hale getirilmeye çalışılmıştır.

Bu yasanın uygulanacağı alanlar, spor müsabakalarının yapıldığı alanlar ile bunların eklenti ve çevresindeki alanlardır. Yasanın zaman bakımından kapsamında ise, müsabaka öncesi, müsabaka sırası ve müsabaka sonrasındaki eylemler yer almaktadır. Yasanın 4-6. maddelerinde spor alanlarının düzenlenmesi, saha ve müsabaka güvenliğinin sağlanmasına ilişkin hükümlere ve ev sahibi kulüp, spor kuruluşları, kolluk makamları ve kolluk görevlilerinin alması gereken tedbirlere yer verilmiştir. Spor alanlarında şiddet ve düzensizliği önlemede sorumlular ve sorumlulukları ise yasanın 7-10. maddelerinde düzenlenmiştir. Yasanın 18-25. maddelerinde ceza hükümlerine yer verilmiş olup bunlar genel olarak idari para cezaları niteliğinde cezalardır. Yasanın hukuki (özel hukuk) sorumluluğa ilişkin düzenleme içeren maddesi ise, 24. maddesidir. Buna göre, fiilleri ile müsabakanın yapıldığı spor alanının zarara uğramasına sebep olan taraftarın mensubu bulunduğu kulüp, zararları tazmin ile yükümlüdür (Kaya, 2012).

5149 sayılı kanunun günün ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalması sebebiyle yeni bir kanuna ihtiyaç duyulmuştur. 24.11.2011 tarihinde kabul edilip cumhurbaşkanına onaya gönderilen 6250 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, cumhurbaşkanı tarafından suç ve ceza arasındaki adil dengenin korunmasını sağlamadığı ve öngörülen cezaların cezalandırmada güdülen amaçları gerçekleştirmeye elverişli olmadığı gerekçesiyle TBMM' ye gönderilmiş ve verilecek ceza sürelerinin hakkaniyete uygun şekilde yeniden düzenlenmesini istemiştir (TBMM, 2011).

Gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra 31.03.2011 tarihinde kabul edilen 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun 14.04.2011 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

3.5. 6222 Sayılı Kanun Sonrası Dönem

3.5.1. Kanunun hazırlanma amacı

5149 sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun, spor müsabakalarında şiddet ve düzensizliği önlemede yetersiz kalmış ve uygulamada ortaya çıkan problemler, üzerinden geçen süre içerisinde giderilemediği gibi zaman içerisinde eksiklikler de görölmüştür.

5149 sayılı kanunun kapsamı taraftarların sürekli veya geçici olarak gruplar halinde bulundukları yer ve mekanlar ile müsabakanın yapılacağı yere gidiş ve geliş güzergahlarını kapsamamaktadır. Spor müsabakaları her ne kadar belirli bir alan içerisinde de yapılsa şiddet ve düzensizlikler sadece bu alan içerisinde değil taraftarların müsabakaya geliş-gidiş güzergahlarında da geręekleşmektedir. 6222 sayılı kanun bu alanları da içerisine alacak şekilde genişletilmiştir.

5149 sayılı Kanunda şike ve teşvik primi fiilleri suç olarak tanımlanmadığı gibi ceza kanunlarında da bu fiiller özel olarak düzenlenmemiştir. 6222 sayılı kanun ile şike ve teşvik primi fiilleri suç olarak düzenlenmiş ve ayrıca bu suçlarla etkin mücadele açısından Ceza Muhakemesi Kanunu'nda düzenlenen iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması maddesinin de uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

5149 sayılı kanunda, müsabakada görev yapan diğer kişilere karşı söz veya hareketlerle aşağılayıcı tahrik ve taciz edici kötü söz niteliğindeki slogan atılması ve çirkin tezahüratta bulunulmasının yasak olduğu düzenlenmiş fakat bunlara aykırı davrananlara ceza öngörölmediğinden kanunun bu hükümleri uygulama kabiliyeti bulamamıştır. 6222 sayılı kanun ile yasaklanan eylemlerin cezaları açıkça düzenlenerek kanunun etkin uygulanabilirliği amaçlanmıştır.

5149 sayılı kanunda düzenlenen yasak fiillere yaptırım olarak idari para cezası öngörölmesi ve bu cezaların spor güvenlik kurulları tarafından verilmesi nedeniyle

uygulamada kanun gerek genel, gerekse de özel önleme fonksiyonunu yerine getirememiştir. Bu itibarla 6222 sayılı kanun ile yasak fiillere ağırlıklı olarak hapis ve adli para cezası verilmesi düzenlenmiş ve konusu suç teşkil eden fiillerin ihtisaslaşmış ceza mahkemelerince yargılanması öngörülmüştür.

5149 sayılı kanundaki spor müsabakalarını seyirden men cezasının uygulanmasına yönelik yasaklı kişinin müsabakanın başlamasından iki saat önce bulunduğu yerin karakoluna giderek müsabaka sonuna kadar beklemesine ilişkin hükmün Anayasa Mahkemesi tarafından idare, kişi hürriyetini kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz gerekçesiyle iptal edilmesi nedeniyle müsabakadan men cezasının uygulanabilirliği ortadan kalkmıştır. Kanun ile Anayasa Mahkemesi'nin iptal gerekçesi de göz önünde bulundurularak seyirden yasaklanma cezası anayasaya uygun olarak yeniden düzenlenmiştir.

Kısaca 5149 sayılı kanunun uygulanmasında ortaya çıkan eksikliklerin giderilmesi, uluslararası sözleşmelere ve gelişmelere paralellik sağlanması ve sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesi amacıyla; konuya ilişkin diğer ülkelerin ve uluslararası spor örgütlerinin düzenlemeleri ve teamülleri göz önünde bulundurularak yeni bir kanun hazırlanmıştır (Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2010).

3.5.2. Kanunun hazırlanma süreci

6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun 14.04.2011 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun yürürlüğe girdikten sonra toplumun bir kesimi kanunun ilk halinde şike suçunun cezasının 5-12 yıl olması ve kulüp başkanı, yöneticisi gibi isimlerin suçu işlemesi durumunda cezalarının yarı oranında artırılacağı maddesinin kanunun amacının dışına çıktığını savunmuştur. Kanun koyucu bu eleştirileri haklı bulmuş olacak ki 6259 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun cumhurbaşkanının önüne gitmiş ancak cumhurbaşkanı bu kanunu meclise geri göndermiştir. Bunun üzerine meclis yasayı tekrar cumhurbaşkanının önüne götürmüş ve cumhurbaşkanı yasayı bu şekliyle onaylamıştır. Böylelikle 5-12 yıl cezası olan şike suçunun cezası 1-3 yıla indirilmiştir (Söker, 2015).

Değişiklik yapıldıktan sonra da tartışmalar devam etmiş bazı yazarlar indirimin makul olduğunu bazı yazarlar ise eski sürenin daha doğru olduğunu savunmuştur.

Örneğin Arıcan'a (2011) göre; şike basit suçlardan olan hakaret ve tehdit suçları gibi algılanmamalı, aksine sadece maç satmayı içerisinde barındırmayan, toplumu da kirleten ağır bir suç olduğu kabul edilmelidir. Hatta şikeye benzer diğer suç tipleriyle karşılaştırılmalıdır. Arıcan, şikeyi ekonomik suç olarak düşünüp, ihaleye fesat karıştırma ile karşılaştırdığımızda 5-12 yılın yerinde olduğunu, rüşvet ile karşılaştırılınca 5-12 yılın yine yerinde olduğunu savunmuştur (Söker, 2015).

Güngör'e göre; cezayı suçla orantılı hale getiren değişikliğin yapılması yerindedir. Zira cezanın caydırıcılığı ağırlığından değil kaçınılmaz olmasından kaynaklanmaktadır. Şike olaylarının toplumda sansasyon yaratması, cezanın suçun ağırlığı ve ihlal ettiği menfaat dikkate alınmadan belirlenmesini gerektirmez (Güngör, 2011).

6259 sayılı kanunla yapılan bir diğer değişiklik ise 11. maddeye eklenen 9. fıkradır. Bu fıkra ile şike ve teşvik primi maddesinin kapsamına giren suçlarla ilgili olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez ve verilen hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilemez, ertelenemez.

3.5.3. Kanunda tanımlanan şike ve teşvik primi verme suçları

MADDE 11 – (1) Belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına kazanç veya sair menfaat temin eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar

(1) hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Kendisine menfaat temin edilen kişi de bu suçtan dolayı müşterek fail olarak cezalandırılır. Kazanç veya sair menfaat temini hususunda anlaşmaya varılmış olması halinde dahi, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.

(2) Şike anlaşmasının varlığını bilerek spor müsabakasının anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunan kişiler de birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

(3) Kazanç veya sair menfaat vaat veya teklifinde bulunulması halinde, anlaşmaya varılamadığı takdirde, suçun teşebbüs aşamasında kalmış olması dolayısıyla cezaya hükmolunur.

(4) Suçun;

a) Kamu görevinin sağladığı güven veya nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle,

b) (Değişik:10/12/2011-6259/1 md.) Federasyon veya spor kulüpleri ile spor alanında faaliyet gösteren tüzel kişilerin, genel kurul ve yönetim kurulu başkan veya üyeleri, teknik veya idari yöneticiler ile kulüplerin ve sporcuların menajerleri veya temsilciliğini yapan kişiler tarafından,

c) Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde,

ç) Bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacıyla, işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Suçun bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi suretiyle işlenmesi halinde bu madde hükümlerine göre verilecek ceza yarı oranında indirilir.

(6) Bu madde hükümleri;

a) Milli takımlara veya milli sporculara başarılı olmalarını sağlamak amacıyla,

b) Spor kulüpleri tarafından kendi takım oyuncularına veya teknik heyetine müsabakada başarılı olabilmelerini sağlamak amacıyla, prim verilmesi veya vaadinde bulunulması halinde uygulanmaz.

(7) Suçun spor kulüplerinin veya sair bir tüzel kişinin yararına işlenmesi halinde, ayrıca bunlara, şike veya teşvik primi miktarı kadar idari para cezası verilir. Ancak, verilecek idari para cezasının miktarı yüz bin Türk Lirasından az olamaz.

(8) Müsabaka yapılmadan önce suçun ortaya çıkmasını sağlayan kişiye ceza verilmez.

(9) (Ek fıkra: 10/12/2011-6259/1 md.) Bu madde kapsamına giren suçlarla ilgili olarak 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 231. maddesine göre hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez; verilen hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilemez ve ertelenemez.

(10) (Ek fıkra: 10/12/2011-6259/1 md.) Bu maddede tanımlanan suçların bir suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda birden fazla işlenmesi halinde, bunlardan en ağır cezayı gerektiren fiilden dolayı verilecek ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılarak tek cezaya hükmolunur.

(11) (Ek fıkra: 10/12/2011-6259/1 md.) Bu maddede tanımlanan suçlardan dolayı cezaya mahkûmiyet halinde, kişi hakkında ayrıca Türk Ceza Kanunu’nun 53. maddesi hükümlerine göre, spor kulüplerinin, federasyonların, bünyesinde sportif faaliyetler icra edilen tüzel kişilerin yönetim ve denetim organlarında görev yapmaktan yasaklanmasına hükmolunur.

(1) 10/12/2011 tarihli ve 6259 sayılı kanunun 1. maddesiyle bu fıkroda yer alan “beş yıldan on iki yıla kadar” ibaresi “bir yıldan üç yıla kadar” şeklinde değiştirilmiştir (Mevzuat, 2011).

6222 sayılı kanunda yer alan şike ve teşvik primi suçunun oluşması için federasyon tarafından düzenlenen bir spor müsabakası olması gerekir. Kanunun 3. maddesinde spor müsabakaları federasyonların düzenlediği veya düzenlenmesine izin verdiği ya da katkıda bulunduğu her türlü sportif karşılaşma ve yarışma olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla federasyon tarafından düzenlenmeyen müsabakalarda şike suçunun oluşması söz konusu değildir. Ülkemizde federasyonu bulunmayan hurling, squash, raketbol, snowboard, sürat pateni, kar motosikleti, skeleton gibi spor dallarındaki müsabakalar bir federasyon hamiliğinde düzenlenmezse şike suçundan bahsedemeyiz (Özen ve Yılmaz, 2012).

Üzerinde durulması gereken bir diğer konu ise menfaate varmayan bir hediye alışverişinin suç oluşturup oluşturmamasıdır. Burada önemli olan maddi anlamda değer değil, müsabakanın sonucunu etkileyip etkilememesidir. Menfaat değerine varmasa bile müsabakanın sonucunu etkiliyorsa suç oluşturur. Hatta şike anlaşmasını yapan sporcu maçta talep edildiği gibi değil de kendi performansını ortaya koyarak oynasa bile suç

oluşturmuştur. Çünkü 11. maddenin 1. fıkrasında “kazanç veya sair menfaat temini hususunda anlaşmaya varılmış olması halinde dahi, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur” denilmiştir. Menfaat maddi olabileceği gibi manevi de olabilir. Sevdiği kişiyle evlenemeyen sporcuya evliliği sağlamak ya da ileride siyasi bir partiden aday olacağı vaadinde bulunulması da tatmin edici bir menfaattir.

Eğer şike anlaşmasını yapan kişi müsabaka sonucunu etkileyemeyecek bir kişi ise şike suçu işlenemez suç kategorisindedir. Çünkü suçun ön şartı spor müsabakasının sonucunu etkilemektir. Maçın sonucunu değiştiremeyeceği için anlaşmayı yapan kişi sadece dolandırıcılık suçundan cezalandırılabilir.

Bazı hallerde şike teklifi aracı kullanarak da yapılabilir. Aracı olarak kullanılan kişi de teklifi yapan yetkiliyle birlikte asli fail olarak cezalandırılır.

Kazanç veya menfaat teklifinde bulunulduktan sonra anlaşmaya varılamazsa suç teşebbüs aşamasında kalır. Ancak bunun için iki tarafın anlaşma için bir araya gelmesi ve menfaatte anlaşamadıkları için şikenin gerçekleşmemiş olması gerekmektedir. Buna karşılık şike teklifi alanın reddetmesi halinde, reddeden açısından cezalandırma yapılmaz (Donay, 2012).

3.6. Şike ve Teşvik Primi Suçlarının, Türk Ceza Kanunu’nda veya Özel Ceza Kanunlarında Düzenlenmiş Benzer Suç Tipleriyle Karşılaştırılması

3.6.1. Rüşvet ile şike ve teşvik primi suçları arasındaki benzer yönler

- Her iki suç tipinde de belirli bir kimse mağdur olmayıp, toplumu oluşturan herkes suçun mağdurdur.
- Suçun konusunu menfaat oluşturmaktadır. Ancak şike ve teşvik primi suçunda maddi menfaate ek olarak sair menfaat de suçun konusunu oluşturmaktadır.
- İkiisi de kasten işlenen suçlardır. Bu suçların taksirle işleniş biçimi düzenlenmemiştir.
- Oluşumları için kastın yanında, failin belirli bir saikle hareket etmesi aranır. Rüşvet suçunda failin, kamu görevlisinin görevinin gerektirdiği bir işi yapması ya da yapmaması aranırken, şike ve teşvik primi suçunda belirli bir spor müsabakasını

etkilemek amacıyla hareket etmesi gerekir. Failin belirli bir saikle hareket etmesi arandığından iki suç da olası kastla işlenemez.

- İki suç tipinde de teşebbüs mümkündür. Bununla birlikte anlaşmaya varılması halinde her ikisi de suç tamamlanmış gibi cezaya hükmedildiği için kalkışma suçu olarak öngörülmüştür.
- Etkin pişmanlık hükümleri öngörülmüştür. Ancak uygulanma şartları birbirinden farklıdır.
- Takipleri re'sen yapılır.

3.6.2. Rüşvet ile şike ve teşvik primi suçları arasındaki farklı yönler

- Çok failli suçlardan olan rüşvet suçunda, faillerden biri kamu görevlisi olmalıdır. Şike ve teşvik primi suçunda ise böyle bir şart yoktur.

- Her iki suç tipinde de etkin pişmanlık hükümleri öngörülmüşse de nitelikleri ve uygulanma şartları birbirinden farklıdır. TCK madde 254; Rüşvet alan kişinin, durum resmi makamlarca öğrenilmeden önce, rüşvet konusu şeyi soruşturmaya yetkili makamlara aynen teslim etmesi halinde, hakkında rüşvet suçundan dolayı cezaya hükmolunmaz. Rüşvet alma konusunda başkasıyla anlaşılan kamu görevlisinin durum resmi makamlarca öğrenilmeden önce durumu yetkili makamlara haber vermesi halinde de hakkında bu suçtan dolayı cezaya hükmolunmaz. Rüşvet veren veya bu konuda kamu görevlisiyle anlaşmaya varan kişinin, durum resmi makamlarca öğrenilmeden önce, pişmanlık duyarak durumdan yetkili makamları haberdar etmesi halinde, hakkında rüşvet suçundan dolayı cezaya hükmolunmaz (Mevzuat, 2014).

6222 sayılı kanunun 11. madde 8. bendinde; müsabaka yapılmadan önce suçun ortaya çıkmasını sağlayan kişiye ceza verilmez diyerek suçun ortaya çıkarılmasını müsabaka öncesinde olma şartına bağlamıştır (Mevzuat, 2011).

3.6.3. Dolandırıcılık ile şike ve teşvik primi suçları arasındaki benzer yönler

- Her iki suç tipinin de taksirle işleniş biçimi düzenlenmemiştir, kasten işlenebilir.
- Etkin pişmanlık hükümleri şartları birbirinden farklı olmak üzere her iki suç tipi için de vardır.

- Her ikisinde de tüzel kişilere yönelik yaptırım öngörülmüştür.

3.6.4. Dolandırıcılık ile şike ve teşvik primi suçları arasındaki farklı yönler

- Dolandırıcılık suçunun konusunu hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına, kendisine veya başkasına sağladığı yarar oluşturur. Dolandırıcılık suçunda uğranılacak zararın ve elde edilecek yararın maddi olması gerekir. Oysa şike ve teşvik primi suçunda sadece maddi değil sair menfaatte suç kapsamına girmektedir.

- Dolandırıcılık suçu tek failli bir suçtur. Şike ve teşvik primi suçu ise çok faillidir.

- Dolandırıcılık suçunda, failin kasten hareket etmesi yeterli olup, ayrı bir saik aranmaz. Şike ve teşvik primi suçunda ise suçun temel şekli bakımından saik aranır. Failin spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına kazanç veya sair menfaat sağlaması gerekir.

- Dolandırıcılık suçu neticeli bir suçtur. Yararın sağlanması neticeyi oluşturur. Hileli hareketle bir kimse aldatıldıktan sonra yarar sağlanamazsa suç teşebbüs aşamasında kalır. Şike ve teşvik primi suçunda ise “kazanç veya sair menfaat temini hususunda anlaşmaya varılmış olması halinde dahi, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur” denilerek şike ve teşvik primi bir kalkışma suçu olarak öngörülmüştür.

- Her iki suç tipinde de etkin pişmanlık hükümleri öngörülmüş olsa da nitelikleri ve uygulanma şartları farklıdır. Dolandırıcılık suçunda TCK madde 168’e göre; suç tamamlandıktan sonra ve fakat bu nedenle hakkında kovuşturma başlamadan önce, failin, azmettirenin veya yardım edenin bizzat pişmanlık göstererek mağdurun uğradığı zararı aynen geri verme veya tazmin suretiyle tamamen gidermesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisine kadarı indirilir. Etkin pişmanlığın kovuşturma başladıktan sonra ve fakat hüküm verilmezden önce gösterilmesi halinde, verilecek cezanın yarısına kadarı indirilir. Kısmen geri verme veya tazmin halinde etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi için, ayrıca mağdurun rızası aranır denilmiştir ((Mevzuat, 2014).

- Dolandırıcılık suçunda mağdurun iradesini hileli hareketlerle hataya düşürüp, haksız yarar sağlama vardır. Şikede ise karşılıklı anlaşarak spor müsabakasının sonucunu etkilemeye yönelik irade beyanı vardır (Şen ve Özdemir, 2012).

Şike ve teşvik primi suçunda ise 6222 sayılı kanunun 11. madde 8. bendinde; müsabaka yapılmadan önce suçun ortaya çıkmasını sağlayan kişiye ceza verilmez denilerek ceza verilmemesi öngörülmüştür (Mevzuat, 2011).

Dolayısıyla dolandırıcılıkta cezada indirimle gidilirken, şike ve teşvik primi suçunda cezayı kaldıran etkin pişmanlığa yer verilmiştir.

Dolandırıcılık suçunun oluşması için birden fazla fiilin oluşması gerekir. Önce hileli bir hareket olmalıdır, bu icrai bir hareketle olabileceği gibi ihmali bir davranışla da olabilir. Dolandırıcılık suçunda hileli hareketler mağdura yöneliktir ve mağdurun bu hileli hareket sonucunda yapacağı ödeme, teslim veya bir malı verme gibi bir edim neticesinde zarar oluşmalıdır. Suçun tamamlanması için aldatmak yeterli olmayıp aynı zamanda failin mağduru zarara uğratarak kendine veya başkasına yarar sağlaması gerekmektedir. Haksız yarar ve zarar sonuçları gerçekleşmeden dolandırıcılık suçundan söz edilemez (Şen ve Özdemir, 2012). Şike ve teşvik primi suçlarında ise sonucun gerçekleşmesine ihtiyaç yoktur anlaşma yapıldığı an suç tamamlanmış sayılır.

3.7. Karşılaştırmalı Hukukta Şike ve Teşvik Primi Verme Suçları

3.7.1. Almanya

Sportif etkinlikler aracılığıyla işlenen dolandırıcılık, şike ve müsabaka hilelerini cezalandıracak özel bir ceza hukuku tedbiri yoktur. Bu suçlar kısmen Alman Ceza Kanunu'nda kendine yer bulmuştur (Yaşar, 2013).

19.07.2017 tarihine kadar Almanya'da şike suçu nitelikli dolandırıcılık sayılmakta ve yargılama Alman Ceza Kanunu'na göre yapılmaktaydı. Madde 263 dolandırıcılık ve güveni kötüye kullanma başlığını taşımaktadır. (1) Yanlış olguları gerçek gibi göstermek veya gerçek olguları tahrif etmek veya gizlemek suretiyle bir kişiyi hataya düşürerek veya hatayı sürdürerek, kendisine veya üçüncü bir şahsa hukuka aykırı malvarlığı çıkarı sağlamak maksadıyla başkasının malvarlığına zarar veren kişi beş yıla kadar hapis cezası veya adli para cezasıyla cezalandırılır.

Alman Ceza Kanunu'nun ilgili maddesine göre aldatma sonucunda aldatılan kişi hataya düşmeli ve mağdurun malvarlığı üzerinde doğrudan tasarrufta bulunulmalıdır (Yılmaz, 2103).

Sporla bahis sahtekarlığına yönelik bu madde şike eylemlerini kapsayacak şekilde düzenlenmemiştir. Bu nedenle 1970-71'de meydana gelen Bundesliga skandalının ceza hukuku açısından değil spor hukuku açısından sonuçları olmuştur (Dinç, 2017). Tarihte Bundesliga Skandalı olarak geçen olay Kickers Offenbach başkanı Gregori Canellas'ın ses kaydını medyayla paylaşması sonucu ortaya çıkmıştır. Kayıtlarda birçok futbolcunun aldığı şike teklifini kabul ettiği duyuluyordu. Başkanı bulunduğu Offenbach kulübünün düşme mücadelesinde olması sebebiyle Canellas'a bile oyunu manipüle etmesini söyleyen futbolcular vardı. Yapılan araştırmalar sonucunda birçok maçın sonucunun etkilendiği ve Schalke 04'lü oyuncuların maçı sattıkları tespit edildi. Aralarında milli takımda oynayan futbolcuların, teknik direktörlerin ve yöneticilerin bulunduğu 52 kişi sportif ve ekonomik anlamda ceza aldı (Wikizero, 2018).

Ceza hukukunun sınırlı etkisi sebebiyle spor müsabakaları uluslararası bahis sahtekarlığı ve şike gibi tehditlere açık hale gelmiştir (Dinç, 2017).

Almanya'da ikinci ligde hakemlik yapan Robert Hoyzer'in 2005 yılında yaptığı şike itiraflarıyla 15 kişi tutuklandı. Hoyzer yönettiği maçlarda şikeye karıştığını ve Hırvat bahis çetesiyle anlaştığını itiraf etti ve 2 yıl 5 ay hapis cezasının yanı sıra futboldan ömür boyu men edildi (Tokalak, 2015).

1 yıl 2 ay cezaevinde kaldıktan sonra iyi halden dolayı tecilli olarak serbest bırakıldı (Sporx, 2008).

Hoyzer ve işbirliği yapan kişiler hakemlik yapan kişilerin kamu görevlisi sayılmamasından dolayı dolandırıcılık suçundan ceza aldı. Diğer bir ifadeyle faillerin işlemiş oldukları suç nitelikli dolandırıcılık fiilini oluşturduğu için yaptırım uygulanmıştır. Maç bağlama değil de şampiyonluk ya da kümede kalma mücadelesiyle ilgili bir şike yapılmış olsaydı ceza kanunu açısından cezalandırılmayı gerektirecek bir fiil olmayacaktı (Yaşar, 2013).

Sportaki bu tip eylemlere ceza hukukuyla istenildiği kadar müdahale edilememesi sportun korunmasına değil, sorunlar karşısında kulüplerin ve federasyonların tek başına kalmasına sebebiyet vermiştir. Bu sorunun farkına varan kanun koyucu 19.04.2017 tarihinde Alman Ceza Kanunu'nun 265c ve 265d maddesiyle bahis sahtekarlığını ve şikeyi suç olarak tanımlamıştır (Din, 2017).

265c Sporda Bahis Sahtekarlığı başlığını taşımaktadır. Maddeye göre;

(1) Her kim, sporcu veya antrenör sıfatıyla, profesyonel spor müsabakasının seyrini veya sonucunu rakibin lehine olacak şekilde etkiler ve bu şekilde kamuya açık bir spor bahsiyle hukuka aykırı bir maddi menfaat elde etmek için kendisi veya üçüncü kişi lehine menfaat talep eder, vaat kabul eder veya menfaati alırsa, üç yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Profesyonel spor müsabakasının seyrini veya sonucunu rakibin lehine olacak şekilde etkiler ve bu şekilde kamuya açık bir spor bahsiyle hukuka aykırı bir menfaat elde etmek için bir sporcu veya antrenöre yahut üçüncü kişi lehine menfaat teklif eden veya menfaati temin eden kişi de aynı cezayla cezalandırılır.

(3) Her kim, yan hakem, değerlendirme hakemi veya dövüş sporu hakemi sıfatıyla, profesyonel spor müsabakasının seyrini veya sonucunu kurallara aykırı olarak etkiler ve bu şekilde kamuya açık bir spor bahsiyle hukuka aykırı bir maddi menfaat elde etmek için kendisi veya üçüncü kişi lehine menfaat talep eder, vaat kabul eder veya menfaati alırsa, üç yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır.

(4) Profesyonel spor müsabakasının seyrini veya sonucunu kurallara aykırı olarak etkileyerek kamuya açık bir spor bahsiyle hukuka aykırı bir menfaat elde etmek için yan hakeme, değerlendirme hakemine veya dövüş sporları hakemine yahut üçüncü kişi lehine menfaat teklif eden, vaat eden veya menfaati veren kişi de aynı cezayla cezalandırılır.

(5) Maddede bahsi geçen profesyonel bir spor msabakasından, yurt içinde veya yurtdışında,

1. Ulusal veya uluslararası spor organizasyonu tarafından veya bunların talimatı veya kabulüyle düzenlenen,

2. Ulusal veya uluslararası spor organizasyonu tarafından kuralları belirlenen ve üye kuruluşlarca bu kurallara uyulması gereken her türlü spor müsabakası anlaşılır

(6) Maddede bahsi geçen antrenör deyiminden, sporcuların spor müsabakalarında yönetilmesi veya yönlendirilmesi hususunda karar verme yetkisi olan kişiler anlaşılır. Mesleki veya ekonomik pozisyonları sebebiyle sporcuların yönetilmesi ve yönlendirilmesinde önemli bir etkiye sahip olan kişiler de antrenörle aynı hukuki duruma sahiptir.

Yine aynı tarihte yürürlüğe giren 265d ile dilimize manipülasyon olarak çevrilebilecek yeni bir suç tipi ihdas etmiştir. Buna göre:

(1) Her kim, sporcu veya antrenör sıfatıyla, profesyonel spor müsabakalarının seyrini veya sonucunu oyunun kurallarına aykırı ve rakibin lehine olacak şekilde etkiler ve kendisi veya üçüncü kişi lehine menfaat talep eder, vaat kabul eder veya menfaat alırsa, üç yıla kadar hapis cezası veya adli para cezasıyla cezalandırılır.

(2) Profesyonel spor müsabakasının seyrini veya sonucunu oyunun kurallarına aykırı ve rakibin lehine olacak şekilde etkileyerek bir sporcu veya antrenöre yahut üçüncü kişiye menfaat teklif eden, vaat eden veya menfaati veren kişi de aynı cezayla cezalandırılır.

(3) Her kim, yan hakem, değerlendirme hakemi veya dövüş sporları hakemi sıfatıyla, profesyonel spor müsabakasının seyrini veya sonucunu oyunun kurallarına aykırı ve rakibin lehine olacak şekilde etkiler ve kendisi veya üçüncü kişi lehine menfaat talep eder, vaat kabul eder veya menfaati alırsa üç yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır.

(4) Profesyonel spor müsabakasının seyrini veya sonucunu oyunun kurallarına aykırı bir şekilde etkileyerek bir yan hakeme, değerlendirme hakemine veya dövüş sporları hakemine yahut üçüncü kişi lehine menfaat teklif eden, vaat eden veya menfaati veren kişi de aynı cezayla cezalandırılır.

(5) Maddede bahsi geçen profesyonel spor müsabakası deyiminde yurtiçinde veya yurtdışında,

1. Bir spor federasyonu veya uluslararası spor organizasyonları tarafından veya bunların talimat veya kabulüyle organize edilen,
2. Ulusal veya uluslararası spor organizasyonu tarafından kuralları belirlenen ve üye kuruluşlarca bu kurallara uyulması gereken ve
3. Spor faaliyetleriyle doğrudan veya dolaylı olarak önemli miktarda kazanç elde eden sporcuların yer aldığı her türlü spor müsabakası anlaşılır.

(6) 265c maddesinin 6. fıkrası bu madde hakkında da uygulanır (Dinç, 2017).

3.7.2. İtalya

Adı şikeyle en çok anılan ülkelerden biri olan İtalya'da yasa dışı bahis, şike ve spor dolandırıcılığıyla ilgili konuları kapsayan 22 Ağustos 2014 tarih ve 119 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilen 401 sayılı kanunda spor yarışmasında yapılan dolandırıcılık suç olarak düzenlemiştir. Buna göre; bir spor yarışmasının katılımcısına karşılaşmanın sonucunu değiştirmeye yönelik, dürüstlük ve rekabet kurallarına aykırı şekilde davranması için para, menfaat veya teşvik primi veren kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ayrıca, bu kişiye para cezası da verilecektir. (CİN, 2019).

Kanunun ilgili maddesinde İtalya Ulusal Olimpiyat Komitesi (CONI), İtalya At Yetiştirme Birliği (UNIRE) veya devletin tanıdığı herhangi bir spor organının veya üye teşekkülleri tarafından tanınan bir kuruluşun düzenlediği bir spor müsabakasının herhangi bir katılımcısına, adil ve uygun rekabetten çıkacak bir sonuçtan farklı bir sonuca ulaşmak amacıyla para veya diğer menfaatler veya teşvikler vaat edilmesini yani bu amaçla hileli fiillerde bulunmayı suç haline getirerek yaptırıma bağlamıştır (Yaşar, 2013).

Suçun oluşabilmesi için bizdekine benzer şekilde kanunda belirtilen kuruluşların bünyesi altında yapılması gerekmektedir. Belirli kurumlar tarafından düzenlenmeyen organizasyonlarda şikenin cezalandırılması mümkün değildir (Demiral Bakırman, 2017).

Eğer söz konusu fiiller resmi bahis ve kumar organizasyonlarından kar elde etmek amacıyla gerçekleştirilmişse, verilecek ceza yarısına kadar arttırılacağı gibi faile 10.000 Avro ile 100.000 Avro arasında para cezası da verilecektir. Düzenleme, kişilere bildirim

yükümlülüğü de getirmektedir. Buna göre; İtalyan Ulusal Olimpiyat Komitesi'ne bağlı ulusal spor federasyonlarının başkanları, federasyon disiplin kurullarının veya bunlara eşdeğer organların başkanları, görevlerini yerine getirirken veya bulundukları makam gereği yukarıda ifade edilen suçlara ilişkin bilgilendirildiklerinde durumu derhal adli makamlara bildirmek zorundadır (CİN, 2019).

İtalya şike olaylarının en çok yaşandığı ülkelerden biridir. Konuyla ilgili birkaç örnek incelemek gerekirse; 2005 yılında Genoa ve Venezia arasındaki maç ayarlanmıştı. Genoa maçı kazanıp Serie A'ya yükselecek, Venezia da zengin olacaktı. İkinci yarıda Genoa teknik direktörü, Venezialı meslektaşına şöyle bağırdı: Ne yaptığını sanıyorsun? Oyuncun gol attı. Biliyorum, biliyorum oyuncular çılgın işte, hatayla gol attılar dedi teknik direktör. Venezialı oyuncular ayarlandığı gibi golleri yiyip maçı kaybetti ve Genoa Serie A'ya yükselmişti. Yani İtalyan yetkililer sonradan maçın ayarlandığına dair kanıtlara ulaşip olayı aydınlatmasa neredeyse Serie A'ya yükseleceklerdi (Hill, 2008).

Genoa Futbol Kulübü başkanı ve onun yakını ve iş ortağı ile kulübün spor direktörü, Venezia Futbol Kulübü menajerlerine yaklaşık 250.000 Avro ve aynı kulübün oyuncularına haksız kazanç veya sair menfaat teklif etmekten yargılanmıştır. 2 Mart 2007'de, Genoa mahkemesi 5 failin her birini 401/1989 sayılı kanunun madde 1, 2, 3'e göre spor dolandırıcılığından 4 ay hapis ve 400.000 Avro para cezasına mahkum etmiştir (European Affairs, 2012).

Temyize taşınan dava 27 Kasım 2008 tarihinde sonuçlanmış ve cezalar onanmıştır. Dava daha sonra yüksek mahkeme önüne götürülmüş ve 25 Şubat 2010'da, 2008 yılında verilen karar, davanın Genoa Temyiz Mahkemesi'nin başka bir dairesine gönderilmek üzere bozulmuştur. 15 Şubat 2011'de verilen ikinci temyiz davasında kulüp başkanının 4 aylık hapis cezası onanırken diğer faillerin beraatine karar verilmiştir (European Affairs, 2012).

Basına yansıyan bir diğer skandal ise 2006 yılında yaşanmıştır. Serie A'daki 5 kulübün (Juventus, Milan, Fiorentina, Lazio, Reggina) adı 1999-2005 yılları boyunca yapılan maçlarda hakemlerin görevlendirilmesi ile ilgili olaya karışmıştır (Demiral Bakırman, 2017).

Yapılan soruşturma sonunda Juventus Serie B'ye düşürüldü ve bir sonraki yıla -9 puanla başlamasına karar verildi (Tokalak, 2015).

Juventus'la birlikte Lazio ve Fiorentina kulüplerine de küme düşme cezası verilmiş ancak bir üst mercie başvuru sonrası ceza eksik puanla başlamaya evrilmiştir (Sporx, 2015).

Kasım 2010'da 3.lig takımlarından US Cremonese oyuncusu, Paganese'ye karşı oynanan maçtan sonra trafik kazası geçirdi. Oyuncuya kan tahlili yapılmasıyla kanında uyku ilacına rastlandı. Bunun üzerine kendini halsiz hisseden 4 futbolcuya da kan tahlili yapıldı ve aynı sonuç alındı. Polisin araştırması sonucu kaleci Marco Paolini'nin uluslararası bir bahis şebekesinden maçı kaybetmeleri için yüklü bir para aldığı, takım arkadaşlarını şikeye ikna edemediği için arkadaşlarının yemeklerine uyku ilacı kattığı ortaya çıktı (Tokalak, 2015).

3.7.3. İspanya

Özel bir hükmün yokluğunun şike olaylarının kovuşturulmasını ve delil elde etmeyi zorlaştırdığı gerekçesiyle İspanya Ceza Kanunu'nda 2010 yılında değişiklik yapılmış ve sporla ilgili özel rüşvet hakkında yeni bir suç ihdas edilmiştir (Demiral Bakırman, 2017).

Değişiklik öncesinde şike genel olarak dolandırıcılık suçu içerisinde değerlendiriliyordu. Şike bağımsız bir suç olarak tanımlanmadığı için banka hesaplarının takibi, iletişimin dinlenmesi ve kayda alınması gibi mekanizmaların kullanımında zorluk yaşıyordu.

Yeni yapılan düzenlemeye göre aktif rüşvet kişinin direkt veya aracı yoluyla yönetici, menajer, çalışan veya ortaklara, kendilerinin veya üçüncü bir kişinin profesyonel görevlerini ihlal etmeleri karşılığında herhangi bir yarar veya haksız bir kazanç sağlaması, teklif veya vaat etmesi olarak tanımlanmıştır. Bu suç için öngörülen cezalar 6 aydan 4 yıla kadar hapis cezası ve elde edilen gelirlerin 3 katına kadar adli para cezasını içermektedir. Ayrıca faillerin 1 yıldan 6 yıla kadar spor faaliyetlerinden men edilmesi öngörülmüştür.(Ceza Kanunu Madde 286/1) Aynı yaptırımlar haksız menfaat kapsamında herhangi bir yarar almaları, kabul etmeleri veya talep etmeleri halinde de uygulanır (Ceza Kanunu Madde 286/2) (Yaşar, 2013).

Yeni hükümler yasadışı bahislerle ilgili bir ifade içermediğinden ve sadece müsabakanın sonucunun değiştirilmesi durumlarında uygulandığı için eleştirilmiştir (Demiral Bakırman, 2017).

3.7.4. Arjantin

20655 sayılı Arjantin Spor Kanunu şikeyi suç olarak tanımlamıştır. Kanunun 24. maddesine göre; kendisi veya kendisi adına üçüncü bir kişi bir spor karşılaşmasının sonucunu etkilemek üzere ya da bir katılımcının anormal performans sergilemesini sağlamak üzere hediye veren veya vermeyi vaat eden kişi, bir aydan üç yıla kadar cezalandırılır. Hediye veya ücreti kabul eden kişi de aynı şekilde cezalandırılır (Arjantin Spor Yasası, 1974).

3.7.5. İngiltere

İngiltere’de spor müsabakalarının manipülasyonu ile ilgili olarak uygulanabilmesi düşünülebilecek hükümler arasında 2010 tarihli Rüşvet Kanunu ve 2006 tarihli Dolandırıcılık Kanunu’nda yer alan rüşvet ve dolandırıcılık suçları bulunmaktadır. Bunların yanı sıra 2005 yılında Birleşik Krallık Hükümeti tarafından çıkarılan Şans Oyunları Kanunu’nun 42. maddesinde şans oyunlarında hileyi hedef alan özel bir düzenleme yer almaktadır. Kanun, canlı bahisleri düzenleyen ilk kanun olma özelliğini taşımaktadır. Ayrıca bu kanun ile hile şüphesinin olduğu durumlarda soruşturma, kovuşturma ve bahisleri geçersiz kılma yetkisine sahip olan Şans Oyunları Komisyonu kurulmuştur.

Kanunun 42. maddesine göre, şans oyunlarında hile yapan veya hile yapması için bir başka kimseye yardım eden veya hile yapılmasını kolaylaştırma amacıyla herhangi bir fiilde bulunan kimse 2 yıla kadar hapis ve/veya para cezası ile cezalandırılır. 42. maddenin, 3. fıkrasına göre şans oyunlarında hile; şans oyunun yürütüldüğü usul veya gerçek ya da sanal oyun, yarış veya diğer etkinlik veya şans oyunu ile ilgili usul ile bağlantılı mevcut veya teşebbüs edilmiş aldatma veya müdahaleden meydana gelebilir. Böylece hüküm hem yasadışı bahis oynayanlara hem de spor karşılaşmalarının manipülasyonu ile bağlantılı bahislere dahil olanlara uygulanmaktadır. Bu maddeye göre bir kimse, kazanma şansını artıran veya kazanmasını sağlayan şekilde hile yapabilir. Şans Oyunları Kanunu Açıklayıcı

Notları'nda belirtildiği üzere fail hilenin sonucu olarak herhangi bir menfaat kazanıp kazanmamasına veya hilenin kazanma şansını artırıp artırmamasına bakılmaksızın suç işlemiş olarak kabul edilecektir. Bu şu anlama gelmektedir; menfaatini güvence altına almadan hile yapan veya başkası adına hile yapan kimse suçu işlemiş sayılacaktır. Bu kanun, özellikle şike ile sonuçlanan müsabaka ile şans oyunu arasında bir bağlantının kurulmasındaki zorluk ve uygulanacak cezaların az olması gibi nedenlerle eleştirilmektedir. Birleşik Krallıkta şike ile ilgili az sayıda mahkeme kararı bulunmaktadır. 1993-1994 İngiltere Premier Lig sezonunda bir kalecinin bazı maçlarda bilerek gol yemekle suçlandığı iddiaları ortaya atılmıştır. Bu olayda, 2 kaleci bir forvet oyuncusu ve bir iş adamı, Malezyalı bir suç örgütü yararına müsabaka sonuçlarının manipülasyonuna karışan oyuncularla dolandırıcılık anlaşması yapmakla suçlanmışlardır. Bununla birlikte tüm sanıklar 1997'de beraat etmişlerdir. İngiliz futbolunda son zamanlarda öne çıkan yolsuzluk biçimlerinden biri de “bung” olarak adlandırılan ve futbolcuların transferlerini kolaylaştırmak için, bir kulüp yetkilisine, genellikle menajerlere transfer ücretinin belli bir oranının rüşvet olarak verildiği gizli ödemelerdir. Bununla ilgili olarak 1995 yılında Arsenal Futbol Kulübü menajeri bir futbolcunun transferi için yaklaşık 400.000 pound aldığı gerekçesi ile bir yıl süre ile futbol ile ilgili faaliyetlere katılmaktan men edilmiştir (Demiral Bakırman, 2017).

2014 yılında İngiltere Futbol Federasyonu 22 futbol kulübünün ve yüzlerce şüphelinin oynadığı maçlarda şikeye karıştığının belirlendiği 60 sayfalık bir rapor hazırladı. Şike yapan bazı futbolcular para cezalarıyla kurtulurken bazıları hapis cezasına çarptırıldı (Tokalak, 2015).

3.7.6. Fransa

Fransa şike ile ilgili suçları rüşvet suçları kapsamında değerlendiren ülkelerden biridir. Ceza kanununun 445-1 ve 445-2 maddeleri şike suçlarında da uygulanmaktadır. Buna göre aktif veya pasif rüşvetin cezası 5 yıla kadar hapis ve 75000 euro para cezasıdır.

Ayrıca 445-3 maddesinde ek yaptırımlar yer almaktadır. Bunlar; 5 yıla kadar sivil, medeni veya aile haklarının kaybı, suçun işlendiği veya bunlarla bağlantılı olarak mesleki veya sosyal faaliyetten men edilmesi, suçun işlenmesinde kullanılan veya kullanılması

amaçlanan nesneye, suçun doğrudan veya dolaylı olarak elde edilen gelirine el konulmasıdır.

Sporun etiğinin ve sporcuların haklarının korunması amacıyla 2012-158 sayılı yasa ile yolsuzluk hükümlerine sporla ilgili bahislerin manipüle edilmesiyle ilgili 2 fıkra eklendi. Yasal kesinliği sağlamak ve bu ceza hükümlerinin okunaklılığını artırmak için bu yeni suçun mevcut bir suçla ilişkilendirilmesi gerektiği savunuldu. Gereklik ilkesi yeni hükümlerin savunucularına göre suçun kapsamını bahisle ilgili faaliyetlerle sınırlandırmanın gerekliliğini ortaya koydu.

Bu amaçla Fransız Ceza Kanunu'ndaki aktif ve pasif yolsuzluk suçuna iki paragraf eklenmiştir. Bunun anlamı kendisi için her türlü hediye veya avantajı vadeden veya teklif eden kişi kendisi veya başkaları için spor müsabakasının normal seyrini değiştirmek amacıyla eylem veya ihmal yoluyla spor kumarına yol açan bir spor yarışmasının aktörüne pasif yolsuzlukla ilgili olarak benzer bir hüküm önerilmiştir. Ancak bu hüküm sadece bahisle ilgili davalarda uygulanacaktır. Bahisle ilgili olmayan davalar özel yolsuzlukla ilgili maddeye göre değerlendirilecektir (European Affairs, 2012).

4. ŞİKE SUÇUNUN UNSURLARI, ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ, NİTELİKLİ HALLER VE DİĞER UNSURLAR

Sporun temel amacı, insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, iradesini güçlü kılmak ve keyif vermektir. Bu özellikler sportif faaliyet ve organizasyonların sporun ruhuna ve spor ahlakına uygun, sportmenlik duyguları içerisinde gerçekleştirilmesine yönelik bir sosyal beklentiyi gündeme getirmektedir. Özellikle futbolda inanılmaz paraların dönmesi, maçların sonucuna göre verilen paraların insanları bahis oyunlarına yönlendirmesi bu maçların doğal seyrinde sonuçlanmamasına yönelik çabaları da artırmıştır. Bu girişimlerin engellenmesi ve insanların sportif faaliyetlerin dürüstçe yapıldığına yönelik inancını koruması gerekir. 6222 sayılı kanunun 11. maddesinde düzenlenen suçlarla yapılmak istenen de budur. Bu bölümde kanunun ilgili maddeleri detaylı şekilde açıklanacaktır (Şen ve Özdemir, 2012).

4.1. Korunan Hukuksal Değer, Fail ve Mağdur

4.1.1. Şike suçunda korunan hukuksal değer

Kanunlarda tanımlanan her suçun korumak istediği bir hukuksal yarar mevcuttur. Maddi konu suçun doğrudan işlendiği somut varlıktır. Buna karşın korunan hukuksal yarar suçtaki korumak istediği soyut konudur.

Her suç tipinde korunan hukuksal yarar bulunduğu gibi şike suçunda da korunan hukuksal yarar mevcuttur. Doktrinde bu konuda çeşitli görüşler öne sürülmüştür.

Güngör'e göre suçun hukuki konusu spor müsabakalarının haksız rekabet olmadan yapılmasındaki toplumsal menfaattir (Güngör, 2011).

Özen'e göre spor müsabakalarının dürüst şekilde oynanacağına güvenerek bahis oynayan kişilerin ekonomik beklentileri korunan hukuki değerlerdendir (Özen ve Yılmaz, 2012).

Korunan bir diğer değer kulüp sahip ya da hissedarlarına aittir. Kulüpler birer yatırım aracı olarak görülmekte ve hukuka aykırı her girişim hissedarlara da zarar vermektedir.

Şike ve teşvik priminin suç sayılmasıyla ekonomik düzenin işlerliği ve güvenilirliği de sağlanmaktadır.

1982 Anayasası'nın 59. maddesinde; “devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur” hükmü yer almaktadır. Bu nedenle sporun her kesime yayılması ve bu amaçla gerekli düzenlemelerin yapılması devlet adına bir yükümlülük birey adınaysa anayasal bir haktır.

Anayasanın devlete bir yükümlülük bireye ise hak olarak öngördüğü spor alanında şike yapılması halinde hem mevzuat hükümlerine aykırı hareket edilmekte hem de bireylerin inancı sarsılmakta ve devlet olanaklarının hile ile elde edilebileceği algısı oluşmaktadır. Bu sebeple şike ve teşvik primi suç olarak kabul edilmiş ve kamu idaresine karşı duyulan güvenin korunması amaçlanmıştır (Yaşar, 2013).

4.1.2. Şike suçunun faili

Fail; hukuki sonuç doğuracak bir suç işleyen kimsedir (Türkçe Sözlük, 2011). Her suçta bir fail vardır. Yalnızca gerçek kişiler bir suçun faili olabilir.

Şike suçu yapısı itibariyle, birden fazla kişinin fail olarak katımının zorunlu olduğu çok failli bir suçtur. Şike anlaşmasının taraflarından hiçbirisi mağdur değildir. Maddede bu durumla ilgili “kendisine menfaat temin edilen kişi de bu suçtan dolayı müşterek fail olarak cezalandırılır” fıkrası yer almaktadır. Ayrıca ikinci fıkra “şike anlaşmasının varlığını bilerek spor müsabakasının anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunan kişiler de birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır” denilerek şike suçunun çok failli bir suç olduğunun altı çizilmiştir.

Maddede suçun faili olmak için bir özellik aranmamıştır, herkes bu suçun faili olabilir. Ancak kendisine menfaat temin edilen kişinin spor müsabakasının sonucunu etkileyebilecek güce sahip olması gerekir. Zira suçun konusunu oluşturan menfaat müsabaka sonucunu etkilemek için temin edilir. Örneğin sporcular, teknik direktörler, kulüp yöneticileri, hakemler sonucu etkileyebilecek kişilerdir.

Menfaat temin edilen failin müsabaka sonucunu etkileyebilecek güce sahip olması gerekse de somut olayda bu gücünü kullanmış olması gerekmez. Maddede dikkat edilen güce sahip olan kişinin sonucu etkilemek amacıyla menfaati sağlamış olmasıdır. Örneğin menfaat temin edilen futbolcunun o maçta yedekler arasında olması ve oyuna dahil edilmemesi ya da kadroya hiç alınmaması suçun oluşumunu etkilemez (Şahin, Özgenç ve Üzülmüş, 2012).

Suç failinin sıfatı suç oluşumu açısından önemli olmasa da ağırlaştırıcı neden bakımından önem arz eder. 11. madde 4/a fıkrasına göre suçun;

- a) Kamu görevinin sağladığı güven veya nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle,
- b) (Değişik:10/12/2011-6259/1 md.) Federasyon veya spor kulüpleri ile spor alanında faaliyet gösteren tüzel kişilerin, genel kurul ve yönetim kurulu başkan veya üyeleri, teknik veya idari yöneticiler ile kulüplerin ve sporcuların menajerleri veya temsilciliğini yapan kişiler tarafından,
- c) Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde,
- ç) Bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacıyla,

işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Tüm bu durumların dışında aslında müsabaka sonucunu etkilemeye gücü olmayan fakat hileye başvurarak gücü varmış gibi gösteren ve menfaat elde eden kişiler dolandırıcılık suçunun faili olacaktır (Yaşar, 2013).

4.1.3. Şike suçunun mağduru

Mağdur işlenen suçtan zarar gören kişi veya kişilerdir. Suçun mağduru ancak gerçek kişiler olabilir. Tüzel kişiler mağdur değil suçtan zarar gören olabilir. Suçtan zarar görenler arasında geniş anlamda devlet de vardır. Mağduru belli olmayan suçlarda tüm bireylerin mağdur olduğu kabul edilir.

Şike suçunun mağduru toplumu oluşturan herkeştir. Peki spor müsabakalarında işlenen şike suçu karşısında şike yapan kişi veya kişilere karşı açılacak kamu davasında aleyhlerine suç işlenen kişiler mağdur veya suçtan zarar gören sıfatıyla davaya katılma hakkı elde edebilir mi? (Yaşar, 2013)

CMK'nın 237/1. maddesine göre; “Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikayetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler.” (CMK)

Müsabakaya katılıp yarışarak galip gelmeyi hedefleyen ancak şike nedeniyle bu imkandan yoksun kalan bütün oyuncular mağdur kabul edilir (Şahin, Özgenç ve Üzülmüş, 2012).

Şike veya teşvik primi nedeniyle şampiyon olamayan bir spor kulübü bu suçlar nedeniyle mağdur olarak değil zarar gören olarak davaya katılabilmelidir. Çünkü şampiyon olamayan pek çok maddi olanaktan yoksun kalmışlardır. Buna karşılık gerçek bir zarara uğramayan kulüp taraftarları suçtan zarar gören olarak değerlendirilmez ve davaya katılma olanakları olmaz (Özen ve Yılmaz, 2012).

4.2. Şike Suçunun Unsurları

4.2.1. Şike suçunun maddi unsuru

İnsan davranışı (hareket) ceza hukuku anlamında suç adı verilen oluşum kabulü için hareket ya da başlangıç noktası olarak ele alınmaktadır. Suç adını verdiğimiz şey tipe uygun, hukuka aykırı, kasten işlenen neticeli ve icrai nitelikteki bir insan davranışıdır. Ancak suç olarak nitelenebilen bir hareketin bazen dış dünyada bir değişiklik meydana getirmesi gerekmeyebilir. Kanun koyucu çeşitli nedenlerle teşebbüs aşamasında kalmış olan fiillerin de cezalandırılmasına yönelik hükümler koyabilir (Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, 2018).

Hareket kavramının ifadesi için fiil, davranış gibi terimler de kullanılmaktadır. Hareket, insanın dış dünyada beliren idari davranışıdır (Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, 2018).

Hareketin önemine göre suçlar serbest ve bağıli hareketli suçlar olmak üzere ikiye ayrılır. Bağıli hareket, suçun hareket şeklinin nasıl olması gerektiğinin kanunda belirtilmiş olması durumudur. Suç başka şekilde işlenemez. Örneğın; irtikap suçu (TCK m.250) Suçu oluşturan fiilin hangi hareketlerle gerçekleştirilebileceğii konusunda bir özelleştirme yapılmayıp suçun herhangi bir hareketle işlenebilmesi mümkünse serbest hareketli suçtan bahsedilir. Şike suçu da serbest hareketli bir suçtur.

Her suçun maddi unsuru vardır. Belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına kazanç veya sair menfaat temin edilmesi şike suçunun maddi unsurunu oluşturur (Güngör, 2011).

2009 tarihli Futbol Disiplin Talimatı'nda şike “müsabakanın sonucunu hukuka veya spor ahlakına aykırı şekilde etkilemek veya buna teşebbüs etmek yasaktır. Bir futbolcuya veya kulübe teşvik primi verilmesi de bu kapsamdadır” diye tanımlanırken, 6222 sayılı kanunun 11. maddesinde “belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına kazanç veya sair menfaat temin etmek” diye tarif edilmiştir.

TFF Talimatı'nda şikenin tanımında müsabaka sonucunu etkilemek veya buna teşebbüs etmesine yer verilmişken, 6222 sayılı kanunda suçun oluşması için sonucun değışmesi veya buna teşebbüs edilmesi önemsenmemiştir. Kanun bakımından önemli olan müsabaka sonucuna müdahale etmek için menfaat temin edilmiş olmasıdır. Failin amacına ulaşip ulaşmamasının suçun varlığı bakımından bir önemi yoktur. Şike suçu bir spor müsabakasının sonucuna müdahale etmek amacıyla kazanç veya sair bir menfaat teklifinde bulunulmasıyla başlar ve bu teklifin kabul edilmesi üzerine menfaatin teminiyle suç tamamlanır (Şahin, Özgenç ve Üzülmöz, 2012).

Menfaat temin edilen sporcunun o karşılaşmada forma şansı bulmaması ya da kadroda olmaması durumunda bile suç oluşacaktır. Şike suçunun tamamlanması bağlamında çeşitli ihtimaller vardır:

1) Şike anlaşması yapılması yönünde teşvikte bulunulmuş fakat şike yapılması konusunda kimseyle bir temasta bulunulmamıştır. Bu durumda hazırlık hareketi vardır, şike suçuna teşebbüsten dolayı cezalandırma yapılamaz.

2) Şike için teklifte bulunulmuş ancak karşı taraf kabul etmemiştir. Burada şike suçuna teşebbüs vardır. Şike için teklifte veya talepte bulunan yetkililer TCK' nın teşebbüse ilişkin hükümleri (madde 35) uyarınca şike suçuna teşebbüsten dolayı cezalandırılmalıdır.

3) Şike anlaşması yapılmış fakat henüz müsabaka yapılmamıştır. Bu ihtimalde anlaşma yapıldığı için suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.

4) Şike anlaşması yapılmış fakat vaat edilen kazanç ve sair menfaat henüz sağlanmamıştır. Bu ihtimalde de anlaşma yapıldığı için suç tamamlanmış sayılır.

5) Şike anlaşması yapılmış, bu anlaşmaya taraf olup olmadıklarına ve bu şikedeki kendilerinin bir menfaatinin olup olmadığına bakılmaksızın oyuncular, hakemler veya yöneticiler müsabakanın talep edilen şekilde sonuçlanması için uğraşmışlardır. Bu durumda müsabakanın talep edilen şekilde sonuçlanması için çaba gösteren herkes müşterek fail olarak cezalandırılır (Şahin, Özgenç ve Üzülmüş, 2012).

6) Şike anlaşması yapılmış fakat şike teklifi yapılan kişinin müsabaka sonucuna etki edebilecek güçte biri olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu durumda şike teklifinde bulunan kişi veya kişiler hakkında şikeye teşebbüs suçundan dava açılır. Zira anlaşma yapılan kişinin gücü yeterli olmadığı için maddi unsur oluşmamıştır (Şen ve Özdemir, 2012).

Madde içerisinde geçen kazanç ve sair menfaatin ne olduğuyla ilgili kanunda bir açıklama yoktur.

Kazanç; satılan bir mal, yapılan bir iş veya harcanan bir emek karşılığında elde edilen para, getiri, temettü, yarar, çıkar, kar şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2018). Kazanç kelimesinin, kişinin ekonomik durumunda iyileşme sağlayan her türlü parasal değeri ifade ettiğine kuşku bulunmamaktadır. Nitekim Türk Ceza Kanunu'nun 55. maddesinde düzenlenen kazanç müsadere hükmünde, suçun konusunu oluşturan maddi menfaatlerden, eşyadan ve ekonomik kazançlardan bahsedilmektedir. Menfaat kelimesi ise kişinin gerek ekonomik gerekse de manevi durumunda iyileşme sağlayan değerleri ifade etmek üzere kullanılmaktadır (Demiral Bakırman, 2017).

Kişilerin sosyal hayatlarındaki iyileşmeler de sair menfaat çerçevesinde değerlendirilir. Örneğin kendisine şike yapması teklif edilen kişinin bir sonraki müsabakada oynamaması

durumunda akrabasının iyi bir pozisyonda işe yerleştirileceğinin söylenmesi sair bir menfaattir (Yılmaz, 2013).

Şike suçunun konusunu oluşturan kazanç veya diğer menfaatlerin ekonomik yönden miktarının az olması kanunda cezayı azaltan nitelikli bir hal sayılmamıştır (Yaşar, 2013).

Yine bu suç kapsamında kazanç veya sair menfaatin şike anlaşması yapılan sporcu, hakem ya da yöneticiye yapılması zorunlu değildir. Menfaat aralarında anlaştıkları üçüncü bir kişiye de sağlanabilir. Bu durumda da şike suçunun unsurları oluşacaktır (Şen ve Özdemir, 2012).

Şike suçu ancak spor müsabakaları için geçerli olabilir. 6222 sayılı kanunun 3. maddesinde spor müsabakası, *“federasyonların düzenlediği veya düzenlenmesine izin verdiği ya da katkıda bulunduğu her türlü sportif karşılaşma ve yarışma”* olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla federasyonların düzenlemediği veya katkılarının olmadığı sportif karşılaşmalar için şike suçundan bahsedilemez (Özen ve Yılmaz, 2012).

Şike yapma fikri düşüncede kaldığı sürece cezalandırılmaz. Etrafindakilere şike yapacağını söylemesi de bu durumu değiştirmez. Aktif fiile geçilmeyen düşünceler suç oluşturmaz. Suçun oluşması için söylemlerinin ardından harekete geçmesi gerekmektedir.

4.2.2. Teşvik primi suçunun maddi unsuru

6222 sayılı kanunun 11/5. fıkrasında; “suçun bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi suretiyle işlenmesi halinde bu madde hükümlerine göre verilecek ceza yarı oranında indirilir” denilmiştir.

Teşvik primi aynı spor dalında yarışan kulüp, takım ya da kişilere oynayacakları müsabakayla ilgili üçüncü takımlar yararına bir performans ortaya koymalarına yönelik motive etme çalışmasına karşı verilen kayıt dışı para veya menfaatlerdir. Şike eylemi sadece fiilen rakip takım ya da kişiler arasında iki taraftan birinin yararına bir eylemken; teşvik primi taraflardan birinin performansından fayda elde etmeyi amaçlayan üçüncü kişilerle karşılaşmadaki taraflardan biriyle arasındaki anlaşmadır.

Şike suçunda olduğu gibi teşvik priminde de primin verilmesi şart olmayıp vaat edilmesi yeterlidir. Teşvik primi vaat edilmesine rağmen istenen sonuç yerine gelmemiş olsa bile suç tamamlanmış olacaktır (Özen ve Yılmaz, 2012).

Teşvik priminin takımın tamamına verilmesi şart değildir. Oyunculardan bazılarına veya takım adına kulübe sağlanan menfaatler de bu kapsamda değerlendirilir (Şahin, Özgenç ve Üzülmöz, 2012).

Milli takımlara veya milli sporculara başarılı olmalarını sağlamak amacıyla, spor kulüpleri tarafından kendi takım oyuncularına veya teknik heyetine müsabakada başarılı olabilmelerini sağlamak amacıyla, prim verilmesi halinde suç oluşmaz.

4.3.3. Şike suçunun manevi unsuru

Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımdaki unsurlarının bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir (TCK m. 21).

Suçun oluşabilmesi için kasta ek olarak faillerin belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla hareket etmeleri de gerekir. Kazanç veya sair menfaat sağlanması başka amaçlarla gerçekleşmişse bu suç oluşmayacaktır. Faillerin bu amaçla hareket etmeleri yeterlidir. Yani faillerin amacına ulaşmaları gerekmez. Önemli olan menfaatin sağlanması veya anlaşmaya varılmış olmasıdır (Şahin, Özgenç ve Üzülmöz, 2012).

Teşvik primi verme fiilinde ise failin bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla hareket etmesi gerekir (Demiral Bakırman, 2017).

4.3.4. Şike suçunun hukuka uygunluk nedenleri

Hukuka uygunluk sebepleri TCK'da ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan sebepler başlığı altında aktarılmıştır. Buna göre hukuka uygunluk sebepleri; kanun hükmünü yerine getirme, meşru savunma ve zorunluluk hali, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası, cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit, haksız tahrik, hata, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır ve dilsizlik, geçici nedenler, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olmadır.

Karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir, şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilmez. Bu gibi hallerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişi suçun faili sayılır (TCK m.28). Bu maddeye göre cebir ve şiddet altında şike yapan kişiye değil cebir ve şiddet uygulayan kişiye ceza verilir.

Örneğin şike yapmaya zorlanan bir oyuncu şunları söyledi: Antrenman sırasında iki Çinli gelip beni önce tebrik etti ve sonrasında Singapur’a karşı oynayacağımız maçta işbirliği yapmamı istediler. Kabul etmeyince bir tanesi büyük bir bıçak çıkararak anlaşılmadığım takdirde beni ve eşimi öldüreceklerini söylediler (Hill, 2008).

Hukuka uygunluk sebeplerinden biri de hatadır. İşlediği fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi cezalandırılmaz (TCK m.30/4).

Akıl hastalığı nedeniyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış kişiye ceza verilmez. Ancak bu kişiler hakkında güvenlik tedbirine hükmolunur (TCK m.32).

Geçici bir nedenle ya da irade dışı alınan alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmez. İrادی olarak alınan alkol veya uyuşturucu madde etkisinde suç işleyen kişi hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz (TCK m. 34).

TCK’da yer alan kusurluluğu ortadan kaldıran bu maddelerin şike ve teşvik primi açısından uygunluğu sınırlıdır. Sadece cebir ve şiddetle ilgili maddenin uygulanabilirliği daha geniştir.

4.3. Şike ve Teşvik Primi Verme Suçlarının Özel Görünüş Biçimleri

4.3.1. Teşebbüs

TCK madde 35’te teşebbüs; “kişi işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamazsa teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur” şeklinde tanımlanmıştır.

Suçun işlenmesinde bazı aşamalar söz konusudur. Suç yolu şeklinde ifade edilebilecek süreç şu şekildedir:

1.aşama; suç fikrinin ortaya çıkmasıdır. Bu aşamada cezaya hükmedilemez.

2.aşama; hazırlık hareketleri. Henüz suç işlenmemiştir. Bazı istisnalar hariç bu aşama da cezalandırılmaz.

3.aşama; icra hareketlerinin başlaması ve neticenin gerçekleşerek suçun tamamlanması aşaması. İcra hareketlerine başlanıp başlanmadığı fiilin teşebbüs derecesinde cezalandırılabilmesi; neticenin gerçekleşip gerçekleşmediği ise gönüllü vazgeçme açısından önem taşır.

Teşebbüsten bahsedilebilmesi için suç hareketine başlanmış fakat suçun failin elinde olmayan bir sebepten dolayı gerçekleşmemiş olması gerekmektedir (Özbek, Doğan, Bacaksız ve Tepe, 2018).

6222 sayılı kanunun şike ve teşvik primiyle ilgili maddesinde “kazanç veya sair menfaat vaat veya teklifinde bulunulması halinde, anlaşmaya varılamadığı takdirde, suçun teşebbüs aşamasında kalmış olması dolayısıyla cezaya hükmolunur” denilmiştir.

Kanun koyucu, şikeyi müsabaka ve sahada aramak yerine, spor etiğinden hareketle suçun hazırlık hareketi sayılabilecek aşaması olan düşünce açıklama ve suçun icra hareketlerinin başlangıcı sayılabilecek anlaşma boyutuna önem vermiştir (Şen ve Özdemir, 2012).

Fail önce bir karşılaşmanın sonucuna etki etmeye karar verir. Teklif sonucu doğrudan etkileyebilecek kişilere doğrudan veya aracı yoluyla iletilir. Karşı taraf bu anlaşmayı kabul eder. Teklifin kabulüyle suç tamamlanır ancak kazanç veya sair menfaatin teminiyle sona erer. Teklif karşı tarafa ulaşmış, karşı taraf teklifi kabul etmiş ancak kazanç veya sair menfaat henüz el değiştirmemişse aslında suç teşebbüs aşamasında kalmış olmasına rağmen kanun koyucu TCK m.35’ te yer alan teşebbüse ilişkin cezalandırmaya istisna teşkil eden bir düzenleme yapmıştır. Kazanç veya sair menfaat temini hususunda anlaşmaya varılmış olması halinde dahi, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur denilmiştir (Zafer, 2012).

Taraflardan birisinin karşılaşma sonucunu etkilemek için menfaat teklif veya talep etmesine rağmen karşı taraf bunu kabul etmezse; teklif veya talep eden açısından teşebbüs hükümleri uygulanır (Şahin, Özgenç ve Üzülmmez, 2012).

Ancak teklif veya talep miktar ya da menfaat konusunda anlaşamama nedeniyle kabul edilmemişse bu durumda her iki taraf için de genel teşebbüs hükümleri uygulanır. Bu durumda TCK'nın teşebbüse ilişkin 35. maddesi uyarınca fail hakkında, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre şike suçuna ilişkin cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadar indirilerek cezaya hükmolunacaktır (Demiral Bakırman, 2017).

4.3.2. Gönüllü vazgeçme

Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmışını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suçta ait ceza ile cezalandırılır (TCK m.36).

Ancak şike ve teşvik primi suçlarında anlaşmaya varılmış olma halinde suç tamamlanmış sayılacağı için, gönüllü vazgeçme ancak anlaşmadan bir önceki safhada söz konusu olabilecektir (Şahin, Özgenç ve Üzülmmez, 2012).

Müşabaka sonucunu etkilemeyi teklif eden, karşı taraftan cevap gelmeden kendi iradesiyle teklifini geri çekebilir. Bu durumda gönüllü vazgeçme hükümleri gereğince teklifte bulunana ceza verilmez. Teklif karşı tarafa ulaşmış ve karşı taraf teklifi reddetmeyip düşünmeye başlamış ancak daha sonra kendi isteğiyle kabul etmemişse gönüllü vazgeçme hükümleri uygulanır. Ancak teklifle ilgili pazarlık başlamış ve miktarda anlaşılammışsa teklif gönüllü olarak reddedilmediği için teşebbüs hükümleri uygulanacaktır (Zafer, 2012).

Anlaşma tamamlandıktan sonra gönüllü vazgeçme olmaz. Gönüllü vazgeçme cezayı kaldıran şahsi sebep olduğu için, yalnızca gönüllü vazgeçen suç ortağı bundan faydalanır (Şahin, Özgenç ve Üzülmmez, 2012).

4.3.3. Etkin pişmanlık

6222 sayılı kanunun 11. maddesinin 8. fıkrasında; “müsabaka yapılmadan önce suçun ortaya çıkmasını sağlayan kişiye ceza verilmez” diyerek etkin pişmanlık maddesine yer verilmiştir.

Tarafların anlaşmaları durumunda suç tamamlanmış sayılacağı için bu aşamadan sonra menfaat temininden vazgeçmeleri ve suçun ortaya çıkması için çaba sarf etmeleri durumunda etkin pişmanlık hükümleri devreye girer. Etkin pişmanlık ancak müsabaka başlamadan önceki zaman diliminde söz konusu olabilir. Ayrıca failin suçun ortaya çıkmasını sağlaması gerekir (Şahin, Özgenç ve Üzülmüş, 2012).

Spor müsabakası başlayıp şike suçunun ortaya çıkarılmasının sağlanması halinde artık etkin pişmanlık hükmü uygulama alanı bulamayacaktır (Yaşar, 2013).

Failin suçun ortaya çıkarılmasına yönelik girişimleri, sadece TCK madde 62 bağlamında indirim sebebi yapılabilir (Baba, 2012).

4.3.4. İştirak

5237 sayılı TCK’da iştirak şekilleri; faillik, azmettirme ve yardım etme olarak düzenlenmiştir.

Bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek için kazanç veya sair menfaat sağlanacak başka kişi veya kişilere ihtiyaç vardır. Bu yüzden şike suçu çok failli bir suçtur (Yaşar, 2013).

11. maddenin 2. fıkrasında; “şike anlaşmasının varlığını bilerek spor müsabakasının anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunan kişiler de birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır” hükmü vardır. Bu fıkraya göre kazanç ve menfaati temin etme ayrı, kazanç ve menfaati alma ayrı bir suç olarak düzenlenmemiştir. Bu nedenle taraflar müşterek faildir ve aynı cezayla cezalandırılır. (Zafer, 2012)

Suçun tamamlanma ve sona erme anı farklı olduğundan, kazanç veya sair menfaat el değiştirene kadar suça iştirak mümkündür. Anlaşma gerçekleşikten sonra müsabaka

sonucunun değiştirilmesine katkıda bulunulması durumunda iştirakin gerçekleştiği kabul edilmiş, ancak cezalandırma konusunda iştirak kurallarından farklılık göstermiştir. Bu durumda kişi TCK madde 37, 38, 39’da yer alan genel iştirak kurallarına göre değil fail gibi cezalandırılacaktır (6222 sayılı kanun m 11/2).

Kazanç veya menfaati vaat eden ile vaat edilenin anlaşma sürecine dahil olan kişiler (örneğin teklife aracılık yapan kişiler) kimin adına hareket ediyorsa onun şeriki sayılır. (Zafer, 2012)

Şike anlaşmasına aracılık eden kişi veya kişilerin müşterek fail mi, yoksa yardım eden sıfatıyla mı sorumlu tutulacağının tespiti somut olaya göre yapılacaktır. Örneğin bir maç için oyunculara şike teklifinde bulunmak isteyen, ancak oyunculara ulaşma imkanı olmayan birisini, oyuncuyla buluşturan ve anlaşmanın yapılmasını sağlayan kişi müşterek fail olarak sorumlu tutulacakken, şike için görüşen kişilerin suç işleme kararını kuvvetlendiren kişi yardım eden olarak sorumlu tutulacaktır (Şen ve Özdemir, 2012).

4.3.5. İçtima

6259 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’la 6222 sayılı kanunun 11. maddesine içtima hükmü eklenmiştir. Bu maddeye göre; “bu maddede tanımlanan suçların bir suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda birden fazla işlenmesi halinde, bunlardan en ağır cezayı gerektiren fiilden dolayı verilecek ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılarak tek cezaya hükmolunur.”

Bu hüküm TCK madde 43’te yer alan zincirleme suçu düzenleyen hükmün tekrarı niteliğindedir. Düzenlemeye göre şike suçunun aynı suç işleme kararı çerçevesinde birden çok defa işlendiğinin belirlenmesi halinde, faillere tek şike suçundan dolayı ceza verilecek fakat bu ceza arttırılacaktır (Şahin, Özgenç ve Üzülmez, 2012).

Koca’ya göre (2011); bu düzenleme TCK’ de yer alan zincirleme suç kuralından birçok yönden farklıdır. Zincirleme suç aynı suçun birden fazla işlenmesi iken burada birbirinden farklı suçlar söz konusudur. Teşvik primi verilmesi şike suçunun daha hafif cezayı gerektiren nitelikli hali olduğundan, zincirleme suçun uygulanmasında aynı suç sayılması

gerekiirdi. Fakat kanun koyucu bunların farklı suç olduğundan bahisle, bu suçların birden çok defa işlenmesini tek cezayla cezalandırmak istemiştir. Ancak farklı zamanlarda, farklı suçların bir suç işleme kararının icrası kapsamında nasıl işleneceği önemli bir sorundur. Bu hükümde farklı suçların aynı suç işleme kararıyla işlenmesi gibi bir çelişki vardır. İçtimaya ilişkin 10. fıkra hükmü bir defa şike suçunu işleyen kişiye artık sınırsız sayıda şike ve teşvik primi suçu işleme yetkisi vermektedir. Failin şike ve teşvik primi verme suçlarını aynı amaca ulaşmak için işleyip işlemediğine bakılacak ve aynı sezonda takımını şampiyon yapma amacından hareketle tüm sezon boyu yapılan şike ve teşvik primi suçları bir defa cezalandırılacaktır. Örneğin 10 defa şike, beş defa teşvik primi suçunu işleyen bir kulüp yöneticisi, hakimin cezaları en üst sınırdan belirlemesi halinde $3+1,5+3,2=7,7$ yıl alt sınırdan belirlemesi halinde ise $1+0,6+0,4=1$ yıl 10 ay ceza alacaktır (Şahin, Özgenç ve Üzülmmez, 2012).

Şen ve Özdemir'e göre ise şike ve teşvik primi suçları ayrı iki suç değildir. Her ikisinin temelinde de müsabaka sonucunu etkilemek vardır. Korunan hukuki yarar ve unsurlar birbiriyle benzerlik arz eder. Aynı sezonda bu suçların birden fazla işlenmesinde de suçların içtimai müessesesi olarak zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasının hak ve adalete uygun düşeceğini, bu suçlarla ilgili bağımsız ceza verilmesinin hak ve adalete uygun düşmeyeceği, fail hakkında maksadı aşan yaptırımlara neden olacağını belirtmişlerdir (Şen ve Özdemir, 2012).

4.4. Nitelikli Haller

6222 sayılı kanunun 11. maddesinin 4. fıkrasında şike suçunun cezayı artıran nitelikli halleri düzenlenmiştir. Buna göre suçun;

- a) Kamu görevinin sağladığı güven veya nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle,
- b) Federasyon veya spor kulüpleri ile spor alanında faaliyet gösteren tüzel kişilerin, genel kurul ve yönetim kurulu başkan veya üyeleri, teknik veya idari yöneticiler ile kulüplerin ve sporcuların menajerleri veya temsilciliğini yapan kişiler tarafından,
- c) Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde,
- ç) Bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacıyla,

işlenmesi durumunda verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Bir şike suçunda bu nitelikli hallerden birkaçının birlikte bulunması durumunda her bir nitelikli hal nedeniyle ceza verilmeyecek sadece bir kez ceza artırımı yapılacaktır.

4.4.1. Suçun kamu görevinin sağladığı güven veya nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle işlenmesi

Kamu görevlisi devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürüttükleri kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli işleri yerine getiren kişilerdir. Bu kişi veya kişiler görevi nedeniyle kendisine duyulan güveni veya nüfuzunu kötüye kullanabilir (Donay, 2012).

Suçun, kamu görevinin sağladığı güven veya nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle işlenmesi durumunda verilecek olan ceza yarı oranında artırılır. Fail bu suçta kamu görevinden kaynaklanan hükmetme gücünü kötüye kullandığı için daha tehlikeli bir suçlu durumuna gelir. Sözü edilen kamu görevinin doğrudan doğruya spor konusunda bir kamu görevi olması gerekmez (Yurtcan, 2011). Örneğin bir milletvekili, vali ya da bakan sıfatlarını kullanarak şike yaparsa bu hüküm uygulanacak ve cezaları yarı oranında artırılacaktır (Şen ve Özdemir, 2012).

6222 sayılı kanunun 20. Maddesinde; “spor müsabakalarında görev yapan hakem, gözlemci ve temsilciler bu görevleriyle bağlantılı olarak kendilerine karşı işlenen suçlar bakımından kamu görevlisi sayılır” denilmiştir. Bu durumda suçun faili hakem, gözlemci ya da temsilci olursa kişi işlediği suç bakımından kamu görevlisi sayılmadığı için nitelikli unsur söz konusu olmayacaktır (Şahin, Özgenç ve Üzülmüş, 2012).

Hakemler görevleri nedeniyle müsabaka sonucunu doğrudan etkileyebilecek güce sahiptir. İşledikleri suç kanuna göre cezayı artıran nitelikli haller arasında yer almadığı için suçun basit haline göre ceza alacaklardır. Kendilerine karşı işlenen suçlarda kamu görevlisi sayılan hakemlerin kendi işledikleri suçlar söz konusu olduğunda kamu görevlisi sayılmamaları maddenin eksik kalan yönüdür (Baba, 2012).

4.4.2. Suçun spor kulübünün yönetim kurulu başkan veya üyeleri tarafından işlenmesi

10.12.2011 tarih ve 6259 sayılı kanunun 1. maddesiyle 6222 sayılı kanunun 11. maddesinin 4. fıkrasının b bendinin değiştirilmesiyle getirilmiş olan bu düzenlemeyle, sporla doğrudan ilgili olan kişilerin şike ve teşvik primi suçlarını işlemesi cezayı yarı oranında artırıcı nitelikli bir hal olarak değerlendirilmiştir (Gülşen, 2013).

Spor kulübünün yönetim kurulu başkanı ve üyeleri sporcular üzerinde etkisi olan kişiler olmaları sebebiyle bu suçu işlemeye büyük kolaylığa sahiptir. Zaten yasada bu sebeple cezalarının yarı oranında artırılmasını uygun görmüştür. Maddede yer alan üyeler spor kulübünün üyelerini değil yönetim kurulu üyelerini ifade etmektedir. Yönetim kurulu üyeleri hangi görevle görevlendirilmiş olursa olsun şike suçuna karıştırlarsa sorumlu olur. Ancak işlenen suçtan haberi yoksa sırf yönetim kurulu üyesi olduğu için sorumlu tutulamaz. Şike suçu işleme kararı yönetim kurulu toplantısında alınmışsa karara katılan herkes sorumludur (Donay, 2012).

6222 sayılı kanun 2011 yılında düzenlendiğinde şike suçunun, sadece spor kulübünün yönetim kurulu başkan veya üyeleri tarafından işlenmesi durumunda artırıcı nitelik taşıdığı belirtilmekte idi. Ancak daha sonra sadece kulübün yönetim kurulu başkanı veya üyelerinin değil, kulüplerin teknik direktörleri, antrenörleri veya yönetimde farklı görevler yerine getiren kişilerin de şike suçunda aktif rol oynadığı değerlendirilmiş ve bu fıkranın yeniden düzenlenmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Yapılan güncellemeyle birlikte madde; “federasyon veya spor kulüpleri ile spor alanında faaliyet gösteren tüzel kişilerin, genel kurul ve yönetim kurulu başkan veya üyeleri, teknik veya idari yöneticiler ile kulüplerin ve sporcuların menajerleri veya temsilciliğini yapan kişiler tarafından işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.” şeklini almıştır (Altındağ, 2015).

4.4.3. Suçun suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi

Şike suçunun suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi cezayı artırıcı nitelikli hallerdendir.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurmak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinde düzenlenen bir suçtur. Maddede; “kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir” denilmiştir. Örgütün ne olduğu kanunda tanımlanmamıştır ancak 6/j'de; “örgüt mensubu suçlu deyiminden; bir suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kişi anlaşılır” diyerek örgüt mensubunu tanımlamıştır. TCK ilgili maddeleri, Yargıtay kararları ve öğretiyeye baktığımızda suç işlemek için kurulan örgüte dair bazı özellikleri sayabiliriz. Bunlar; en az 3 kişiden oluşmalı, aralarında hiyerarşik bir yapı bulunmalı, suç işleme amacıyla bir araya gelmiş olmalı ve suç işlemek için yeterli ekipmana sahip olmalı. Sayılan bu unsurlara sahip bir örgüt tarafından şike suçunun işlenmesi durumunda hem örgüt kurma suçundan dolayı, hem de nitelikli şike suçundan dolayı cezaya hükmolunacaktır (Demiral Bakırman, 2017).

4.4.4. Suçun bahis oyunlarının sonucunu etkilemek amacıyla işlenmesi

Suçun, bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacıyla işlenmesi durumunda verilecek olan ceza yarı oranında artırılır.

Bahis oyunları kamunun kazanç sağlamak amacıyla oynadığı yasal bir oyundur. Bahis şikesinde menfaat sağlayan kişinin asıl amacı bir takımın kazanması ya da kaybetmesi değil bunu doğru bilmekten sağlayacağı kazançtır. Tüm kamuoyuna açık ve devletin güvencesi altında düzenlenen bahis oyunlarında yapılacak şike kamuoyunun güvenliğini sarsacaktır. Devlete güvenerek oynayanları hem büyük zarara sokacak hem de güven duygusunu zedeleyecektir. Bu nedenle yasa koyucu bahis oyunlarını etkileyerek şike yapmayı ağırlaştırıcı sebep saymıştır (Donay, 2012).

4.5. Şike Suçunun Soruşturulması ve Kovuşturulması

Şike ve teşvik primi suçunun kovuşturması şikayete tabi değildir, re'sen yapılır. Bu suçlar açısından, Ceza Muhakemesi Kanunu'nda belirtilen şartlar varsa, yakalama, göz altına alma, tutuklama, adli kontrol, arama ve elkoyma tedbirlerine başvurulabilir. Bu suçun

ispatı açısından tedbirler aracılığıyla hukuka uygun şekilde elde edilen deliller ile tanık beyanı ve bilirkişi raporu gibi tüm delillere bakılarak karar verilir (Gülşen, 2013).

6222 sayılı kanunun 11. maddesine göre şike suçunun cezası bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezasıdır. Kanunun ilk halinde beş yıldan on iki yıla kadar olan hapis cezası 6259 sayılı kanun ile değiştirilerek bir yıldan üç yıla kadar şeklinde güncellenmiştir. Maddenin 6259 sayılı kanun ile değiştirilen 4/b bendine göre suçun, kamu görevinin sağladığı güven veya nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle veya federasyon veya spor kulüpleri ile spor alanında faaliyet gösteren tüzel kişilerin, genel kurul ve yönetim kurulu başkan veya üyeleri, teknik veya idari yöneticiler ile kulüplerin ve sporcuların menajerleri veya temsilciliğini yapan kişiler tarafından ya da suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde ve yahut bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacıyla, işlenmesi halinde söz konusu cezalar yarı oranında artırılır. Maddenin 5. fıkrasına göre, suçun bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi suretiyle işlenmesi halinde ise verilecek ceza yarı oranında indirilir. Bu adli yaptırımların yanı sıra md.11/7’de suçun spor kulüplerinin veya sair bir tüzel kişinin yararına işlenmesi halinde, ayrıca bunlara, şike veya teşvik primi miktarı kadar idari para cezası verilmesi, ancak verilecek idari para cezasının miktarının yüz bin Türk lirasından az olamayacağı öngörülmüştür. Bu idari para cezasına, şike suçundan dolayı açılan davada bu suçun işlendiği kanaatine varan mahkeme tarafından hükümle birlikte karar verilebilecektir. Bu bağlamda Kabahatler Kanunu’nun 43/a maddesinin ikinci fıkrası göz önünde bulundurulmalıdır. Suçun işlendiği henüz sabit görülmeden, salt suçun işlendiği iddiasına dayanılarak Cumhuriyet savcısı tarafından cezanın uygulanması sakıncalıdır (Şahin, Özgenç ve Üzülmez, 2012).

Bu yaptırımların uygulanabilmesi için failin kusurlu olması aranmaktadır. Bu nedenle suçun varlığının yanı sıra, failin kusurluluğunun saptanması ve kusurluluğu kaldıran bir nedenin olmadığının belirlenmesi gerekmektedir. Bu suç kapsamında zorunluluk hali, cebir şiddet veya tehdit altında suçun işlenmesi veya kusurluluğu kaldıran hata halleri gündeme gelebilir (Demiral Bakırman, 2017).

Kanunun 19. maddesinde, bu kanuna göre bir spor kulübüne veya spor kulübünün mensubuna ceza verilmesinin, kulübün bağlı olduğu federasyonun yaptırım uygulama yetkisini ortadan kaldırmayacağı ifade edilmiştir.

6222 sayılı kanunun 23/2 maddesinde; “Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 135. maddesi hükümleri 11. maddede tanımlanan suç bakımından da uygulanır” denilmiştir. Ceza Muhakemesi Kanunu’nun ilgili maddesi şöyledir:

(1) Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkanının bulunmaması durumunda, hakim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi dinlenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir. Cumhuriyet savcısı kararını derhal hakimın onayına sunar ve hakim, kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hakim tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir Cumhuriyet savcısı tarafından derhal kaldırılır.

(2) Talepte bulunulurken hakkında bu madde uyarınca tedbir kararı verilecek hattın veya iletişim aracının sahibini ve biliniyorsa kullanıcıyı gösterir belge veya rapor eklenir.

(3) Şüpheli veya sanığın tanıklıktan çekinebilecek kişilerle arasındaki iletişimi kayda alınamaz. Kayda alma gerçekleşikten sonra bu durumun anlaşılması halinde, alınan kayıtlar derhal yok edilir.

(4) Birinci fıkra hükmüne göre verilen kararda, yüklenen suçun türü, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği, iletişim aracının türü, telefon numarası veya iletişim bağlantısını tespiti imkân veren kodu, tedbirin türü, kapsamı ve süresi belirtilir. Tedbir kararı en çok iki ay için verilebilir; bu süre, bir ay daha uzatılabilir. Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde, hakim yukarıdaki sürelerle ek olarak her defasında bir aydan fazla olmamak ve toplam üç ayı geçmemek üzere uzatılmasına karar verebilir.

(5) Şüpheli veya sanığın yakalanabilmesi için, mobil telefonun yeri, hakim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararına istinaden tespit edilebilir. Bu hususa ilişkin olarak verilen kararda, mobil telefon numarası ve tespit işleminin süresi belirtilir. Tespit işlemi en çok iki ay için yapılabilir; bu süre, bir ay daha uzatılabilir.

(6) Şüpheli ve sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişiminin tespiti, soruşturma aşamasında hakim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma aşamasında mahkeme kararına istinaden yapılır. Kararda, yüklenen suçun türü, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği, iletişim aracının türü, telefon numarası veya iletişim bağlantısını tespiti imkan veren kodu ve tedbirin süresi belirtilir. Cumhuriyet savcısı kararını yirmi dört saat içinde hakim onayına sunar ve hakim, kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hakim tarafından aksine karar verilmesi halinde kayıtlar derhal imha edilir.

(7) Bu madde hükümlerine göre alınan karar ve yapılan işlemler, tedbir süresince gizli tutulur.

6222 sayılı kanunun 23. maddesinde şike ve teşvik primi verme eylemlerinin Hakimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenecek sulh veya asliye mahkemelerinde yargılanacağı belirtilmiştir. Kanunun ilk halinde asliye veya ağır ceza ibaresi ceza süresinin bir yıldan üç yıla kadar şeklinde değiştirilmesi üzerine 6259 sayılı kanunla sulh veya asliye şeklinde güncellenmiştir. Şike suçu için öngörülen cezanın üst sınırının 3 yıl olması nedeniyle suç asliye ceza mahkemelerinin görev alanına girmektedir (Demiral Bakırman, 2017).

Kural olarak şike suçu nerede işlenmişse kovuşturma yapma yetkisi o yer mahkemelerine aittir. Ancak suçun işlendiği yerdeki mahkeme herhangi bir mahkeme değil, Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun ihtisas mahkemesi olarak şike suçuna bakmakla görevli olacaktır (Yaşar, 2013).

6222 sayılı kanunun 11.maddesinin birinci fıkrasında yer alan beş yıldan on iki yıla kadar öngörülen hapis cezası bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına indirilince; şike ve teşvik primi suçlarından dolayı hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmemesi, hükmolunan hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilememesi ve ertelenememesi yönünde düzenlemenin yeni bir fıkra olarak eklenmesine karar verilmiştir.

6259 sayılı kanunla ile maddeye eklenen 9. fıkraya göre, madde kapsamına giren suçlarla ilgili olarak Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesine göre hükmün açıklanmasının geriye bırakılması kararı verilemeyeceği gibi verilen hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilemeyecek ve ertelenemeyecektir. Değişlik ile maddeye eklenen 11. fıkraya göre ise

bu maddede tanımlanan suçlardan dolayı cezaya mahkumiyet halinde, kişi hakkında ayrıca TCK'nın 53. maddesi hükümlerine göre spor kulüplerinin, federasyonların ve bünyesinde sportif faaliyetler icra edilen tüzel kişilerin yönetim ve denetim organlarında görev yapmaktan yasaklanmasına hükmolunacaktır.

6222 sayılı kanunun seyirden yasaklanma üst başlıklı 18. maddesinin 1. fıkrasına göre bu Kanun'da tanımlanan veya yollamada bulunulan ilgili kanunlardaki suçlardan dolayı mahkemece kurulan hükümde kişi hakkında güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklanmasına karar verilir. Bu kapsamda kişinin müsabakaları ve antrenmanları izlemek amacıyla spor alanlarına girişi, hükmün kesinleşmesinden, cezanın infazı tamamlandıktan itibaren bir yıl geçene kadar yasaklanır. Bu güvenlik tedbirine ceza verilmesine yer olmadığı kararı ile birlikte hükmedilmesi halinde, hükmün kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl geçmesiyle uygulanmasına son verilir. Güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklama kararı 25.5.2005 tarih ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu hükümlerine göre kaydedilir. Bu tedbire ilişkin bilgiler Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde tutulan bu amaca özgü elektronik bilgi bankasına derhal kaydedilir. Bu bilgi bankasına spor kulüplerinin ve federasyonların erişimi sağlanır. Yasaklanan kişilere ilişkin bilgiler, ilgili spor kulüplerine ve yurt dışında yapılacak müsabaka öncesinde müsabakanın yapılacağı ülkenin yetkili mercilerine bildirilir. Bu kanun hükümlerine göre hakkında güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklanma kararı verilen kişi, yasak süresince spor kulüplerinde ve federasyonlarda ve taraftar derneklerinde yönetici olamaz, spor müsabakalarında hakem, temsilci veya gözlemci olarak görev yapamaz. Spor müsabakalarını seyirden yasaklanan kişi, yasaklama kararının sebebini oluşturan fiilin işlendiği müsabakanın tarafı olan ve taraftarı olduğu takımın katıldığı spor müsabakalarının yapılacağı gün, yurt içinde bulunduğu takdirde, müsabakanın başlangıç saatinde ve bundan bir saat sonra bulunduğu yere en yakın genel kolluk birimine başvurmakla yükümlüdür. Bu yükümlülüğe aykırı hareket eden kişi, yirmi beş günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır (Demiral Bakırman, 2017).

4.6. Yargılama

Şike ve teşvik primi iddialarıyla ilgili soruşturma, görevli ve yetkili Cumhuriyet başsavcılığı tarafından soruşturma yapıldıktan sonra yeterli şüpheye ulaşılması halinde iddianame düzenlenecek ve mahkeme tarafından iddianamenin kabulüyle kamu davası

açılmış olacaktır. Bu aşamada önce duruşma hazırlığı yapılacaktır. Duruşma hazırlığı evresi sanık ve müdafinin delil ve tanıklarını bildirmesi için davet edildikleri dilimi içerir. Savcı tarafından deliller, iddianameyle birlikte mahkemeye sunulduğundan, mahkeme tarafından savcıdan ayrıca bir delil talep edilmez. Mahkeme bir eksiklik görmüşse dava açılmadan önce incelediği iddianameyi iade etmelidir. Mahkeme delil toplamaz.

Mahkeme kanuna uygun şekilde yapılacak duruşmada, savcılık ve savunma makamları tarafından dosyada sunulan hukuka uygun delillerin ispat külfeti iddia edene aittir ve şüpheden sanık yararlanır ilkeleri çerçevesinde iddiaya konu maddi hakikatin ne derece ispatlandığını takip eder. Mahkeme davanın bir tarafı değildir, savcı gibi hareket edemez ve savcı yerine geçip delil toplayamaz.

Mahkeme Ceza Muhakemesi Kanunu'nda gösterilen beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkumiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi kararlarından birini vererek, gerekçelerini de kararında göstererek kamu davasının ilk derece yargılamasını tamamlayacaktır. Tarafların bu karara karşı kanun yoluna başvurma hakkı vardır (Şen ve Özdemir, 2012).

4.7. Zamanaşımı

6222 sayılı kanunun 11. maddesine göre şike suçu bakımından ceza miktarı bir yıldan üç yıla kadar hapis ve 20000 güne kadar adli para cezası, teşvik primi bakımından ise altı aydan bir buçuk yıla kadar hapis ve 10000 güne kadar adli para cezasıdır. Maddenin 4. fıkrasında yer alan şike ve suçunun cezayı artıran nitelikli hallerinin işlenmesi durumunda ise ceza miktarı bir buçuk yıldan dört buçuk yıla kadar hapis ve 30000 güne kadar adli para cezasıdır. Dava ve ceza zamanaşımı süreleri, bu ceza miktarları göz önünde bulundurularak, TCK md. 66-72 hükümlerine göre tayin edilir. Buna göre suçun temel şekli bakımından dava zamanaşımı süresi, TCK md. 66/1-e uyarınca, 8 yıldır. Bu süre, tamamlanmış şike suçunda suçun işlendiği günden, zincirleme şekilde işlenen şike suçunda ise, son suçun işlendiği günden itibaren hesaplanır(TCK md. 66/6). TCK md. 66/3 gereği dosyadaki mevcut deliller itibarıyla suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hallerinin söz konusu olması durumunda ise dava zamanaşımı süresi, 15 yıl olacaktır. Dava zamanaşımının durması veya kesilmesi bakımından TCK md. 67 hükümleri esas alınır. Ceza zamanaşımı süresi ise, hükmün kesinleştiği tarihten itibaren, suçun temel şekli

bakımından 10 yıl, nitelikli hali bakımından ise 20 yıldır (TCK md. 68/1) (Demiral Bakırman, 2017).

5. YÖNTEM

5.1. Araştırma Modeli

6222 sayılı kanunun ilgili maddesinin incelenmesi ve katılımcılarla değerlendirilip varsa eksik noktalarla ilgili öneri sunulması amacıyla yürütülen bu araştırmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Konuyu daha derinlemesine bir şekilde inceleyebilmek amacıyla nitel araştırma modeli tercih edilmiştir. Nitel araştırma insanların hayatlarındaki deneyimleri, süreçleri ve olayları ayrıntılı bir şekilde inceleyerek ortaya çıkarmayı hedefler. Araştırmanın hedefi doğrultusunda tercih edilen çalışma deseni ise durum çalışması desenidir. Durum desenin amacı, belirli bir veya birden fazla duruma ilişkin etkenleri bütüncül bir analiz gerçekleştirerek araştırmak, bu etkenlerin durumu nasıl etkilediklerini ve etkilendiklerini ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

5.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu kulüp yöneticileri, spor köşe yazarları, hakemler ve spor hukukçuları oluşturmuştur. Çalışma grubunun oluşturulmasında amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, çalışmanın amacı doğrultusunda araştırmanın daha detaylı incelenmesine olanak sağlar (Bütün ve Demir, 2014:230). Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel felsefe önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bu araştırmanın çalışma grubunu oluştururken belirlenen ölçütler şunlardır;

- İlgili madde uygulamaları hakkında bilgi sahibi olması
- Maddede yer alan suç işleyebilecek unvana sahip olması

5.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yoluyla veriler toplanmıştır. Görüşme yöntemi, sistem dahilinde hazırlanmış belirli soruların katılımcılara sorularak görüşmecilerin anlam dünyasını ve duygu düşüncelerini derinlemesine inceleme fırsatı sağlar (Kuş, 2009:87; Böke, 2009:291).

Araştırmada veri toplama aracı olarak “yarı yapılandırılmış görüşme” formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, katılımcıların konu ile ilgili düşüncelerini açık uçlu sorular ile sistematik bir yapı içerisinde özgürce ifade etmelerini, farklı sorularla konu hakkında yeni fikirlerin ortaya çıkmasını sağlar (Merriam, 2015). Görüşme formunun hazırlanmasında Büyüköztürk ve diğerleri (2013) tarafından ortaya konan dört aşama izlenmiştir. Bu dört aşama: problemin tanımlanması, maddelerin yazılması, uzman görüşünün alınması, ön uygulamanın gerçekleştirilmesi ve forma nihai şeklinin verilmesi şeklindedir.

“Katılımcılar İçin Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu” başlıklı görüşme formunun oluşturulmasında öncelikle problem durumunun tanımlanması işlemi gerçekleştirilmiştir. Bunun için öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması sonrasında araştırma problemini açıklayabilecek sorular hazırlanmıştır. Soruların hazırlanmasından sonra soruların kapsam geçerliliğinin sağlanmasına çalışılmıştır. Kapsam geçerliğinde, ölçme aracında bulunan soruların ölçme hedefine uygun olup olmadığı, ölçülmek istenen konuyu temsil edip etmediği “uzman görüşü” ne göre belirlenir (Karasar, 2008:151). Bu kapsamda oluşturulan sorular spor yöneticiliği bölümünde görev yapmakta olan üç akademisyen ve alan dışından iki akademisyen tarafından incelenmiştir. Eksikler giderildikten sonra çalışma grubuna benzer özelliklere sahip 2 kişi üzerinde, pilot uygulama yapılmış ve uygulama sonucundaki geri bildirimler dikkate alınarak 10 soruluk görüşme formu oluşturulmuştur.

Nitel veriler on (10) katılımcıdan bire bir görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Nitel verilerin toplandığı katılımcılara görüşme içeriğinin yalnızca bu araştırmanın sınırlılığı içinde kalacağı belirtilmiştir. Bireysel görüşmeler 15-20 dakika arasında sürmüş ve görüşmelerin ses kaydına alınması ile ilgili katılımcılardan gerekli onay alınmıştır.

5.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi için öncelikle katılımcılardan elde edilen ses kayıtları deşifre edilerek yazıya aktarılmıştır. Verilerin yazılı ortama aktarımı esnasında katılımcılara K1- K10 şeklinde kodlar verilerek kimlikleri gizlenmiştir. Yazıya aktarılan bilgiler katılımcılara sunularak doğrulattırılmıştır. Eksik kalan bilgilerin tamamlanmasıyla beraber eldeki verilere, önceden belli olmayan temaların ortaya çıkarılması amacıyla derinlemesine

incelenmesini sağlayan içerik analizi (Koca, 2017) uygulanmıştır. Analiz sürecinde öncelikle katılımcıların cevaplarının bir araya getirilmesi sağlanmıştır. Daha sonrasında yığın veriler konuyla alakalı olmayan bölümler çıkartılarak azaltılmıştır. Kısaltma sonrasında veriler çalışmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmış, elde edilen kodlar ortak özelliklerine göre bir araya getirilerek kategori ve alt kategorilere ulaşılmıştır. Kategoriler, alt kategoriler ve kodlar birbirleriyle ilişkili şekilde açıklanarak yorumlanmış ve sonuçlara ulaşılmıştır.

5.5. Geçerlik-Güvenirlilik

Geçerlilik ve güvenirlik, bir araştırmanın kavramsal çerçevesinin oluşturulması, verilerin toplanması, analiz edilmesi, yorumlanması ve bulguların sunulma aşamalarını ilgilendiren önemli kaygılardır (Merriam, 2015). Araştırmada bulguların iç ve dış geçerlilik ile güvenirlik kaygılarını gidermek üzere alınan bazı önlemler şunlardır:

- Araştırmada kullanılan veri toplama aracının oluşturulma süreci detaylı şekilde açıklanmıştır. Ayrıca görüşme formuna son hali verilirken Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nden üç ve alan dışından iki uzmanın görüşleri alınmıştır.
- Analiz sonucunda elde edilen kategoriler için onu en iyi temsil ettiği varsayılan görüşlerden örnekler seçilerek alıntılara yer verilmiştir.
- Araştırmanın yöntemi ve aşamaları açık olarak belirtilmiştir.
- Katılımcılardan elde edilen veriler, ses kayıt cihazına kaydedilerek verilerin kaybolması önlenmiştir. Yazıya aktarılan veriler katılımcıların onayına sunulmuştur.
- Analiz sonunda elde edilen veriler Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde görev yapan akademisyenler tarafından incelenmiş, eleştirilmiş ve onaylanmıştır.
- Araştırmacılar tarafından ortak kodlama yapılmıştır.

6. BULGULAR

Çizelge 6.1. Katılımcıların kanunda yer alan yaptırımlarla ilgili görüşleri

Kategori	Kod	f
Kanunun Yaptırımı	Yaptırımların yeterliliği	5
	Caydırıcılığın sağlanması	3
	Uygulama sorunları	2

Çizelge 6.1’de katılımcıların kanunda yer alan yaptırımlarla ilgili görüşlerini temsil eden kategori ve kodlar yer almaktadır. Bu görüşler, “Kanun yaptırımı” kategorisi altında ele alınmıştır. Bu kategoriye yönelik 3 kod elde edilmiştir. Bunlar: “Yaptırımların yeterliliği (f=5)”, “Caydırıcılığın sağlanması (f=3)” ve “Uygulama sorunları (f=2)” şeklindedir.

Katılımcı 9 kanunların yaptırımının yeterli olduğunu: “Mevzuatın yeterli olduğu kanısındayım. Ancak şike olayları ispatı çok zor adli olaylardır. 6222 sayılı yasada amacın bir kısmına ulaşmış caydırıcılık amacı sağlanmıştır...” şeklinde açıklamıştır. Katılımcı 1’de: “...kanunda yer alan yaptırımlar yerinde olmakla birlikte, cezaların alt sınırlarının artırılması suçun önlenmesi açısından daha etkin olacaktır.” şeklinde benzer bir görüş ortaya koymuştur.

Çizelge 6.2. Katılımcıların mevzuat değişikliği ile ilgili önerileri

Kategori	Kod	f
Mevzuat Değişikliği	Ömür boyu hak mahrumiyeti	3
	Suçun alt sınırını artırma	3
	Yetki devri	2
	Delil sorumluluğu	1
	En alt kümeye düşme	1

Çizelge 6.2’de katılımcıların mevzuat değişikliği görüşlerini temsil eden kategori ve kodlar yer almaktadır. Bu görüşler, “Mevzuat Değişikliği” kategorisi altında ele alınmıştır. Bu kategoriye yönelik 5 kod elde edilmiştir. Bunlar: “Ömür boyu hak mahrumiyeti (f=3)”, “Suçun alt sınırını artırma (f=3)”, “Yetki devri (f=2)”, “Delil sorumluluğu (f=1)” ve “En alt kümeye düşme (f=1)” şeklindedir.

Katılımcı 1 ömür boyu hak mahrumiyeti değişikliğini: “...Buna ek olarak suçun birden fazla işlenmesi halinde suçu işleyen faille süreli veya sürekli hak mahrumiyeti cezası getirirdim.” şeklinde ifade ederken katılımcı 3 mevzuatta yetki devrinin yapılması gerekliliğini: “Yetkim olsa şike ve teşvik için TBMM kararıyla 6222'deki ceza maddelerinin iptal edilmesini talep eder, olayı tamamen TFF bünyesine aktarırdım...” şeklinde ifade etmiştir. Suçun alt sınırının artırılmasını isteyen katılımcı 1 ise: “...Bununla birlikte 2011 yılında yapılan değişiklikle birlikte şike ve teşvik primi suçları için öngörülen “5 yıldan 12 yıla” kadar olan hapis cezası “1 yıldan 3 yıla” kadar hapis cezasına düşürülmüştür. Söz konusu değişiklik suçun caydırıcılığını azaltmıştır. Şöyle ki suçlarda elde edilen menfaatlerin cezalara oranla çok daha yüksek olması suçun işlenmesinin önüne geçememektedir. Bu sebeple kanunda yer alan yaptırımlar yerinde olmakla birlikte, cezaların alt sınırlarının artırılması suçun önlenmesi açısından daha etkin olacaktır” şeklinde görüşünü beyan etmiştir. Katılımcı 2 ise müsabakanın sonucuna yönelik herhangi bir müdahale olması durumlarında mevzuata: “...kulübün bir alt lige düşürülmesi yerine profesyonel liglerden en alt amatör lige düşürülmesi...” şeklinde değişiklik yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

Çizelge 6.3. Katılımcıların şike suçunun yakalanamama sebepleri hakkındaki görüşleri

Kategori	Kod	f
Şikenin Yakalanamaması	Delil yetersizliği	3
	Yazılı delil zorunluluğu	2
	Kovuşturma yetersizliği	1
	Kulüplerin baskınlığı	1
	Tanıklıktan kaçınma	1
	Uygulayıcıların cesaretsizliği	1

Çizelge 6.3'te katılımcıların şike suçunun yakalanamama sebepleri hakkındaki görüşlerini temsil eden kategori ve kodlar yer almaktadır. Bu görüşler, “Şikenin Yakalanamaması” kategorisi altında ele alınmıştır. Bu kategoriye yönelik 6 kod elde edilmiştir. Bunlar: “Delil yetersizliği (f=3)”, “Yazılı delil zorunluluğu (f=2)”, “Kovuşturma yetersizliği (f=1)”, “Kulüplerin baskınlığı (f=1)”, “Tanıklıktan kaçınma (f=1)” ve “Uygulayıcıların cesaretsizliği (f=1)” şeklindedir.

Katılımcı 1 şikenin yakalanamama sebeplerinden biri olarak yazılı delil zorunluluğu olmasını göstermiştir. Bu görüşünü: “Şike ve teşvik primi verilmesi olaylarında yazılı delil elde edilmesinin çok zor hatta imkânsıza yakın olması ve bu tarz olayların mahkemeler huzurunda ispatlanamaması bu olayların karara bağlanmasını zorlaştırmaktadır” şeklinde ifade ederken katılımcı 3 ise: “Kulüp delegeleri ağırlığının TFF Genel kurulunda yüzde 80’in üzerinde olması ve kulüplerin TFF Başkan ve Yönetim Kurulu seçimlerindeki rolü nedeniyle kulüplerin denetlenmesi, yönetmeliklerin uygulanması zorlaşmaktadır...” diyerek kulüplerin Türkiye Futbol Federasyonu üzerindeki etkinliği nedeniyle olayların ortaya çıkarılamadığından bahsetmiştir. Katılımcı 10 ise uygulayıcıların cesaretsizliğini: “Kanunlar uygulanabilir ama bunu uygulayabilecek yürekli devlet görevlilerine ihtiyaç var.” şeklindeki görüşüyle açıklamıştır.

Çizelge 6.4. Katılımcıların suçun teşebbüs aşamasında kalsa da suç tamamlanmış gibi cezalandırılır kanun maddesine yönelik görüşleri

Kategori	Kod	f
Teşebbüs	Şike gibi cezalandırılmalı	5
	Alt cezadan cezalandırılmalı	2

Çizelge 6.4’te katılımcıların kanunda yer alan yaptırımlarla ilgili görüşlerini temsil eden kategori ve kodlar yer almaktadır. Bu görüşler, “Teşebbüs” kategorisi altında ele alınmıştır. Bu kategoriye yönelik 2 kod elde edilmiştir. Bunlar: “Şike gibi cezalandırılmalı (f=5)” ve “Alt cezadan cezalandırılmalı (f=2)” şeklindedir.

Katılımcıların çoğunluğu (f=5) teşebbüsünde şike gibi cezalandırılması gerektiğini ifade etmiştir. Buna yönelik olarak katılımcı 3: “Bence suça teşebbüsle suçun işlenmiş olması arasında fark yoktur. Sportif yargılamada ikisi de aynı cezaya çarptırılmalıdır.” görüşünü ifade ederken katılımcı 7 de: “Cezaların ilk amacı suç işleyene bedelini ödetmek değil, suç işlenmesini önlemektir. Teşebbüsün ispatlanması ve cezanın uygulanabilirliği ne kadar zor olsa da ortada ağır bir yaptırımın olması caydırıcı olacaktır.” şeklinde benzer bir görüş ortaya koymuştur. Katılımcı 1 ise teşebbüsün şike gibi değerlendirilmemesi gerektiğini: “Suçun tamamlanması halinde dahi cezalandırma yapılabilmesi oldukça güç iken, anlaşmaya varılmasına ilişkin hükmün uygulanması neredeyse mümkün değildir...” şeklinde ifade etmiştir.

Çizelge 6.5. Katılımcıların teşvik primi cezalarında yarı oranında indirim yapılır yönündeki kanun maddesine yönelik görüşleri

Kategori	Kod	f
Teşvik Primi	Şike gibi değerlendirilmeli	7
	Teşvik suçları ayrı değerlendirilmeli	2
	Suç unsuru taşımaması	1

Çizelge 6.5’te katılımcıların teşvik primi cezalarında yarı oranında indirim yapılır yönündeki kanun maddesine yönelik görüşlerini temsil eden kategori ve kodlar yer almaktadır. Bu görüşler, “Teşvik Primi” kategorisi altında ele alınmıştır. Bu kategoriye yönelik 3 kod elde edilmiştir. Bunlar: “Şike gibi değerlendirilmeli (f=7)”, “Teşvik suçları ayrı değerlendirilmeli (f=2)” ve “Suç unsuru taşımaması (f=1)” şeklindedir.

Katılımcıların çoğunluğu (f=7) teşvik suçunun da şike gibi değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Buna yönelik olarak katılımcı 2: “Teşvik primi verilmesinin de şike gibi değerlendirilmesi gerektiği ve aynı miktarda ceza verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.” şeklinde görüşünü ifade ederken katılımcı 5 de: “Teşvik primi de suçtur...zaten oyuncuların esas görevleri çıkıp maçı en iyi şekilde oynamaktır. Eğer ispatlanırsa teşvikte suç olduğuna göre şikedeki söylediğim en ağır cezalar burada da uygulanmalıdır.” şeklinde benzer bir görüş ortaya koymuştur. Bu görüşlere ilave olarak katılımcı 6 da : “Kanaatimizce, şike yapılırken de teşvik primi uygulanırken de ulaşılmak istenen nihai amaç aynı olup müsabaka sonucunu etkilemektir ...fiillerin değil fiiller sonucu ortaya çıkan neticelerin cezalandırılması gerekmektedir. Her iki durumda da hukuka aykırı menfaat sağlanması amacı güdülmemektedir. Dolayısıyla, aynı amaca yönelmiş iki aykırılığa farklı cezalandırmalar öngörülmesi gerekli değildir.” şeklinde görüşünü açıklamıştır.

Teşvik suçunun şike gibi değerlendirilemeyeceğini belirten katılımcı 1: “Şikenin teşvik priminden daha ağır bir suç oluşturması sebebiyle teşvik primi için öngörülen cezanın belirli bir oranda indirilmesi yerindedir.” şeklinde görüş beyan ederken katılımcı 9 da: “Şike ile teşvik primini aynı kategoride değerlendirmem. Şike çok daha ağır bir suç olarak değerlendirilmelidir.” diyerek benzer bir görüş ortaya koymuştur. Katılımcı 4 ise teşvik verilmesinin suç unsuru taşımadığını: “Kanaatimizce teşvik priminin suç olmaktan çıkarılması ve herhangi bir hürriyeti bağlayıcı ceza verilmemesi daha doğru olacaktır.” şeklinde ifade etmiştir.

Çizelge 6.6. Katılımcıların şikenin önlenmesi amacıyla mevzuat dışı önerileri

Kategori	Kod	f
Mevzuat Dışı Öneriler	Fair Play eğitimi	5
	Şike ve teşvik primine karşı bilinçlendirme	1
	Birleştirici unsurların ön plana çıkarılması	1
	Taraftar baskının azaltılması	1
	Medya yoluyla ifşa	1
	Liyakat sahibi yöneticiler	1
	Adil oyun propaganda ve reklamlarının arttırılması	1

Çizelge 6.6’da katılımcıların şikenin önlenmesi amacıyla mevzuat dışı önerileri hakkındaki görüşlerini temsil eden kategori ve kodlar yer almaktadır. Bu görüşler, “Mevzuat Dışı Öneriler” kategorisi altında ele alınmıştır. Bu kategoriye yönelik 7 kod elde edilmiştir. Bunlar: “Fair Play eğitimi (f=5)”, “Şike ve teşvik primine karşı bilinçlendirme (f=1)”, “Birleştirici unsurların ön plana çıkarılması (f=1)”, “Taraftar baskının azaltılması (f=1)”, “Medya yoluyla ifşa (f=1)”, “Liyakat sahibi yöneticiler (f=1)” ve “Adil oyun propaganda ve reklamlarının arttırılması (f=1)” şeklindedir.

Katılımcıların çoğunluğu (f=5) şikenin önlenmesi için fair play eğitiminin verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Katılımcı 2: “Fair Play kavramının en alt yaş gruplarından itibaren tüm sporculara aşılması, eğitmenlerin /antrenörlerin de gerek müsabakalarda gerekse müsabaka haricinde de Fair Play ruhunu ve etiğini özümsemiş biçimde hareket ederek sporculara örnek olmalarının sağlanması gerekliliğini düşünüyoruz...” şeklinde fair play eğitiminin önemine değinmiştir. Katılımcı 9 da bu görüşe paralel olarak: “...bunun öncelikle bir yarışma olduğu, fair play çerçevesinde kişilerin ve takımların yarıştırılması gerekliliği tüm unsurlara aşılmalı...” görüşünü ortaya koymuştur.

Katılımcı 6 ise şikenin önlenmesi için taraftarın kulüp üzerinden baskısına dikkat çekerek: “...önemli olan taraftar grubundan kulübe olan baskının azaltılması ve en önemlisi taraftar grubunun anlayışının değişmesiyle zaman içerisinde şike ve teşvik primi suçu da kendiliğinden azalacaktır.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Çizelge 6.7. Katılımcıların şikeye neden ihtiyaç duyulduğuna yönelik görüşleri

Kategori	Alt Kategori	Kod	f
Şikenin Nedenleri	Oyuncu	Maddi kazanç	3
		Bahis	2
		Hatır	1
		Sözleşme bedellerinin alınamaması	1
	Kulüp	Maddi kazanç	4
		Küme düşme	4
		Şampiyonluk	3
		Taraftar baskısı	1
	Hakem	Bahis	3
		Maddi kazanç	3
		Hatır	1

Çizelge 6.7’de katılımcıların şikeye neden ihtiyaç duyulduğuna yönelik görüşlerini temsil eden kategori, alt kategori ve kodlar yer almaktadır. Bu görüşler, “Şikenin Nedenleri” kategorisi altında ele alınmıştır. Bu kategoriye yönelik 3 alt kategori elde edilmiştir. Bunlar: “Oyuncu”, “Kulüp” ve “Hakem” şeklindedir.

Oyuncu alt kategorisine yönelik 4 kod elde edilmiştir. Bunlar: “Maddi kazanç (f=3)”, “Bahis (f=2)”, “Hatır (f=1)” ve “Sözleşme bedellerinin alınamaması (f=1)” şeklindedir.

Katılımcı 1 oyuncuların maddi kazanç elde etme isteği nedeniyle şikeye yönlendiklerini: “Spor sektörü yüksek miktarda mali kazanç barındıran bir sektör olması ve bazı kesimin kolay yoldan para kazanmak istemesi sebebiyle ihtiyaç duyulduğu düşünülebilir...” şeklinde ifade ederken katılımcı 2 ise: “Oyuncu açısından, hatır şikesi veya menfaat amaçlı veya bahis oyunundan kaynaklı olabileceğini değerlendiriyoruz...” şeklinde görüşünü açıklamıştır.

Kulüp alt kategorisine yönelik 4 kod elde edilmiştir. Bunlar: “Maddi kazanç (f=4)”, “Küme düşme (f=4)”, “Şampiyonluk (f=3)” ve “Taraftar baskısı (f=1)” şeklindedir.

Katılımcı 2 kulüplerin neden şike olaylarına karıştıklarını: “Kulüp açısından, şampiyon olma ve/veya bir alt lige düşme... taraftarlarına karşı sorumluluk, yöneticilerin menfaat ihtiyacı olabileceğiniz değerlendiriyoruz...” şeklinde açıklamıştır.

Hakem alt kategorisine yönelik 3 kod elde edilmiştir. Bunlar: “Bahis (f=3)”, “Maddi kazanç (f=3)” ve “Hatır (f=1)” şeklindedir.

Katılımcı 2 hakemlerin şike suçuna karışma sebepleri arasında bahis olaylarını göstererek görüşünü: “Hakem açısından bahis oyunundan kaynaklı olabileceğini değerlendiriyoruz...” şeklinde ifade etmiştir.

Çizelge 6.8. Katılımcıların şike süreçlerinin taraftara yansımaları hakkındaki görüşleri

Kategori	Kod	f
Taraftara Yansıması	Takım başarılıysa mutlu	4
	Stadyumdan uzaklaşma	3
	Mutlu olmaz	2
	Güven azalması	2
	İzleme oranlarının düşmesi	1
	Örnek teşkil etmesi	1

Çizelge 6.8’de katılımcıların şike süreçlerinin taraftara yansıması hakkındaki görüşlerini temsil eden kategori ve kodlar yer almaktadır. Bu görüşler, “Taraftara Yansıması” kategorisi altında ele alınmıştır. Bu kategoriye yönelik 6 kod elde edilmiştir. Bunlar: “Takım başarılıysa mutlu (f=4)”, “Stadyumdan uzaklaşma (f=3)”, “Mutlu olmaz (f=2)”, “Güven azalması (f=2)”, “İzleme oranlarının düşmesi (f=1)” ve “Örnek teşkil etmesi (f=1)” şeklindedir.

Katılımcı 3 şike olaylarının başarıya ulaşması durumunda taraftarın bu durumdan rahatsız olmayacağını: “Taraftar sadece kendi keyfini düşünerek şikeyle kazanılmış maç için sevinebilir. Teşvik primi alarak rakibi yenmekten de utanmaz...” şeklinde açıklarken katılımcı 7: “...taraftar şike ve teşvik primini uygulayan yönetici veya futbol adamını – söylemde olmasa bile gönlünde- takdir ediyor. Bir tek şartı var, teşvik ve şike kendi takımının çıkarına olsun.” şeklinde benzer bir görüş ortaya koymuştur.

Şike süreçlerinin taraftarı stadyumdan uzaklaştıracaklarını belirten katılımcı 2: “...olumsuz yansyacağını, taraftarları stadyumlardan uzaklaştıracaklarını, televizyon yayınlarını bile izleme oranının düşeceğini değerlendiriyoruz...” şeklinde görüşünü beyan etmiştir. Katılımcı 1 de taraftarın spor unsurlarına karşı güven kaybı yaşadığını: “Taraftarların

kulüplerine, futbolcularına ve hakemlere olan güvenlerini sarsmaktadır...” şeklinde belirtmiştir.

Çizelge 6.9. Katılımcıların 6222 sayılı kanundan sonra şikenin yaygınlığı hakkındaki görüşleri

Kategori	Kod	f
Yasadan Sonra Şikenin Yaygınlığı	Suç oranının azalması	4
	Yaygın olmaması	2

Çizelge 6.9’da katılımcıların kanunda yer alan yaptırımlarla ilgili görüşlerini temsil eden kategori ve kodlar yer almaktadır. Bu görüşler, “Yasadan Sonra Şikenin Yaygınlığı” kategorisi altında ele alınmıştır. Bu kategoriye yönelik 2 kod elde edilmiştir. Bunlar: “Suç oranının azalması (f=4)” ve “Yaygın olmaması (f=2)” şeklindedir.

Katılımcıların çoğunluğu (f=4) 6222 sayılı yasanın çıkmasından sonra suç oranlarının azaldığını ifade etmektedir. Buna yönelik katılımcı 3: “Eskisi gibi yaygın olmadığını, her şeye rağmen daraldığını düşünüyorum...” şeklinde açıklama yaparken katılımcı 9 da benzer bir görüş ortaya koyarak: “Şike ve teşvik primi 6222 sayılı kanun çıkana kadar çok daha yaygındı. Bu yasadan sonra bazı yönetici, antrenör ve sporcuların tutuklanması caydırıcılığı artırmış ve suç oranlarını düşürmüştür.” şeklinde görüşünü beyan etmiştir.

Katılımcı 3 ise kamuoyundaki genel görüşün aksine şike olaylarının yaygın olmadığını şu şekilde ifade etmiştir: “Şikenin kamuoyunda çok yaygınmış gibi bir kanı olduğu düşüncesindeyiz. Çok sayıda sporcunun ve teknik personelin olduğu bir takım sporunda şike gibi suçların uzun süre gizli kalmayacağı ve yaygın olmadığı kanaatindeyiz...”.

7. TARTIŞMA

Kanunda yer alan yaptırımların değerlendirilmesi

Katılımcıların geneli yaptırımların yeterli olduğunu ancak caydırıcılığın sağlanması ve ilgili maddenin uygulama sorunları olduğunu ifade etmiştir.

Kanunun 11. maddesinde; belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına kazanç veya sair menfaat temin eden kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır denilmiştir. Kanunun ilk halinde beş yıldan on iki yıla kadar olan hapis cezası bir yıldan üç yıla kadar şeklinde değiştirilmiştir. Bazı görüşlere göre bu maddenin etkinliğini ortadan kaldırmıştır. Kanun yürürlüğe girdikten sonra üstelik tam olarak bu maddeyi ilgilendiren bir dava devam ederken yapılan bu değişiklik kafalarda soru işareti bırakmıştır. Ceza süresinin azaltılmasının dışında maddeye eklemeler de yapılmıştır. 10.12.2011 tarihinde şike ve teşvik primi suçları için “Ceza Muhakemesi Kanunu 231. maddeye göre hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına kara verilemez; verilen hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilemez ve ertelenemez” demiştir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur. Denetim süresi içinde, kişi hakkında kasıtlı bir suç nedeniyle bir daha hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak; a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine, b) Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına, c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine, karar verilebilir. Denetim süresi içinde dava zamanaşımı durur. Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülöklere uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir (CMK Madde 231). Kanun koyucu böyle bir madde koyarak orantılılık prensibi gereğince işlenen fiil ile yaptırım arasında denge sağlamak istemiş ve cezanın infaz kurumunda çekilmesini önleyen alternatif kurumların önüne geçerek yaptırımın etkililiğini ve caydırıcılığını sağlamak istemiştir (Yaşar, 2013).

Katılımcıların verdiği cevaplar ve literatür taraması sonrasında kanunun ilgili maddesinde yer alan yaptırımlar konusunda fikir birliğine varılamamıştır. Bazı katılımcılar maddede yer alan cezaların yeterli olduğu ancak uygulamaya ilişkin problemlerin olduğunu; bazı katılımcılar ise maddede kanunun çıkmasından yaklaşık 6 ay sonra ceza oranlarındaki düşüşün marka değerine zarar verdiği ve caydırıcılığı ortadan kaldırdığını ifade etmiştir. Kanunun yürürlüğe girdiği ilk halinde ceza olarak bir yıldan üç yıla ifadesi yer almış olsaydı bugün bu madde bu kadar tartışılmıyor olabilirdi. Ancak yürürlüğe girdiği tarih olan 14.04.2011 tarihinden yaklaşık 3 ay sonra doğrudan bu maddeyi ilgilendiren bir suç işlendiği iddia edilip hakkında dava süreci devam ederken meclisin ceza sürelerini düşürmesi ve dönemin Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün tekrar görüşülmek üzere göndermesine rağmen aynı şekilde önüne tekrar gelmesi değişikliğin siyasi konjonktürden etkilendiği yönünde izlenim yaratmıştır. Yaptırımların yeterli olduğunu ancak caydırıcılığın sağlanması yönünde eksiklerin ve uygulama sorunlarının olduğunu söyleyen katılımcıların cevapları ışığında maddede yer alan ceza alt sınırının yukarı çekilmesi ve uygulamaya ilişkin problemlerin çözülmesi gerekmektedir.

Mevzuat değişikliği

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde yaptırımların yeterli olduğu görüşü ağırlıklı olsa da mevzuatta bazı değişiklikler yapılması gerektiği de ifade edilmiştir. Ömür boyu hak mahrumiyeti ve suçun alt sınırını artırma en çok verilen cevaplar arasındadır. 6222 sayılı kanun yürürlüğe girdiğinde 11. maddenin ilk fıkrasında geçen bir yıldan üç yıla kadar ibaresi beş yıldan on iki yıla kadar idi. Ancak 6259 sayılı kanunla yapılan değişiklikle süre düşürüldü.

Yürürlüğe girdiği tarih olan 10.04.2011 tarihinde beş yıldan on iki yıla kadar olan cezanın bir yıldan üç yıla kadar düşürülmesi teklif edilen kanunun cumhurbaşkanı tarafından meclise tekrar incelenmek için gönderilme gerekçesi şöyledir:

Şike ve teşvik primi suçu başta olmak üzere 6222 sayılı Kanunda çeşitli suçlar için getirilen hapis cezalarının indirilmesi, bazı fiiller için öngörülen hapis cezalarının yerine adli para cezası verilmesi ve bu değişikliklere bağlı olarak görevli mahkemelerin değiştirilmesi öngörülmüştür.

Bilindiği gibi, hukuk devletinde, ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirlerine ilişkin kurallar, ceza hukukunun temel ilkeleri ile Anayasanın ilgili hükümleri başta olmak üzere, ülkenin sosyal ve kültürel yapısı, etik değerleri ve ekonomik hayatın ihtiyaçları göz önüne alınarak tespit edilecek ceza siyasetine göre belirlenir.

Kanun koyucu, cezalandırma yetkisini kullanırken hangi fiillerin suç sayılacağı, bunların hangi tür ve ölçüdeki ceza müeyyideleri ile karşılanacağı, nelerin ağırlaştırıcı veya hafifletici sebep olarak kabul edilebileceği konularında takdir yetkisine sahiptir. Bu yetki kullanılırken suç ve ceza arasındaki adil dengenin korunmasının sağlanması ve öngörülen cezanın, cezalandırmada güdülen amacı gerçekleştirmeye elverişli olması gibi esaslar dikkate alınır. Suç ve ceza arasında adalete uygun bir oranın bulunup bulunmadığının tespitinde ise o suçun toplumda doğurduğu infial ve etki, kişiler üzerinde oluşturduğu tehlike ve zarar ile bunların azlığı veya çokluğu, suçun işlenme oranındaki azalma veya artış gibi faktörlerin de dikkate alınması gerekir. Aksi takdirde, yapılan düzenleme gerçek amacının dışında sonuçlar doğurabileceği gibi toplumun adalete olan güven duygusunun sarsılmasına da sebep olur.

Bu itibarla, incelenen kanunla öngörülen değişikliklerin, ölçülülük ve caydırıcılık gibi ceza hukukunun temel prensiplerini etkisiz kılacağı ve yukarıda belirtilen sakıncaları doğurabileceği düşünülmektedir.

Diğer taraftan, 6222 sayılı kanunda değişiklik öngören bu kanunun gerekçesinde, yapılan değişikliklerin, diğer kanunlarda öngörülen suçlara verilen cezalar dikkate alınmak suretiyle adil ve hakkaniyete uygun cezalar belirlenmesi amacıyla gerçekleştirildiği belirtilmekte ise de, kamuoyunda, genel ve gereklilikten doğan bir düzenleme olmaktan ziyade, halen yürütülmekte olan bir soruşturma kapsamında bulunan kişilere yönelik özel bir düzenleme olduğu intibasını uyandırdığı, bu durumun da değişikliğin esas amacı dışında özel bir saikle hazırlandığı eleştirilerine sebebiyet verdiği görülmektedir.

Yayımlanması yukarıda açıklanan gerekçelerle uygun görülmeyen 6250 sayılı “*Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun*” Türkiye Büyük Millet Meclisi’nce bir kez daha görüşülmesi için, anayasanın değişik 89 ve 104 üncü maddeleri uyarınca ilişkide geri gönderilmiştir.

Bu gerekçeler ışığında akademik anlamda fikir birliği yoktur. Bazı araştırmacılar şikenin ekonomik bir suç olarak görülmesi gerektiğini ve ceza alt sınırının 5 yıl olması gerektiğini savunurken, bazı araştırmacılar şike ve teşvik primi suçunu ekonomik bir suç olarak düşünüp kıyaslama yaparsak ihaleye fesat karıştırma suçunun en az süreli cezası bir yıldan üç yıla kadar, rüşvet suçunun cezası dört yıldan on iki yıla kadar, dolandırıcılık suçunun cezası ise bir yıldan beş yıla kadar hapis olması sebebiyle kanunda yer alan sürenin yeterli olduğunu ifade etmiştir.

Örneğin Arıcan'a göre (2011); şike basit suçlardan olan hakaret ve tehdit suçları gibi algılanmamalı, aksine sadece maç satmayı içerisinde barındırmayan, toplumu da kirleten ağır bir suç olduğu kabul edilmeli şikeyi ekonomik suç olarak düşünmemiz ve ihaleye fesat karıştırma ve rüşvet ile karşılaştırılınca 5-12 yılın yine yerinde olduğunu savunmuştur.

Güngör'e göre (2011); suçların caydırıcılığı cezalarının ağırlıklarından değil, suçların cezalarının kaçınılmaz olmalarındandır ve dolayısıyla şike suçunun cezasının 1-3 yıla indirilmesi de yerindedir.

Erdem'e göre (2011); TCK'da düzenlenen ve Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar başlığı altındaki suçların sonucunda ortaya çıkan kamu zararının şike suçundan daha fazla olmasına karşın, şike suçu için öngörülen 5-12 yıl arası hapis cezanın ve bununla birlikte para cezasının çok ağır olduğunu belirtmektedir.

Ertaş'a göre (2012); şike ve teşvik primi eylemleri bir suç olarak sayılacak ise ayrı bir kanunla değil TCK içinde düzenlenmeli, yaptırımı ise hapis cezası değil ancak adli para cezası olmalıdır fakat bu husus öncelikli olarak spor hukuku çerçevesi içerisinde çözüme kavuşturulmalı, teşvik primi ise asıl amacının başarıyı artırmak olmasından dolayı suç olarak kabul edilmemelidir.

Memiş'e göre (2012); cezaların indirilmesi ilk etapta bakılması gereken bir husus olmalıydı ve bunun yanında şike suçu herkes tarafından işlenebilen ve kamu düzenini daha çok zedeleyip zarara neden olan bir suçtur ve dolayısıyla bu suça biraz daha fazla hassasiyet gösterilmelidir ve ayrıca suçun cezasının 1-3 yıla indirilmesi de yerinde değildir (Söker, 2015).

Şen'e göre (2012); suç ve ceza arasında bir denge olmalı, cezanın adalete, vicdana ve hakkaniyete uygunluk taşımalıdır. Yapılan düzenleme korunan hukuki yarar, suç ve cezanın birbiriyle uyumlu olması gereği nedeniyle isabetli olmuştur.

Gerekçelerinden birinin devam etmekte olan bir dava varken değişiklik yapılmasının özel bir saikle hazırlandığı eleştirilerine sebebiyet vereceği öngörülen ve dönemin cumhurbaşkanının geri gönderdiği ender düzenlemelerden olan kanuna ilişkin bu durum akıllarda futbol siyaset ilişkisine yönelik soru işareti bırakan olaylardan biri olmuştur. Sadece kanunda yer alan ceza sürelerinin indirilmesi değil devam eden 3 Temmuz şike davasının başlama tarihi de futbol siyaset ilişkisine yönelik emarelerden biriydi. 2011 yılında ligin son maçı 22 Mayıs'ta Sivas'ta oynanmıştı. İddialara göre uzun süredir takip edilen bu duruma ilişkin gözaltılar neden 23 Mayıs 2011'de değil de 3 Temmuz'da başladı? Teorilerden biri bu operasyonun Sivasspor maçı sonrası yapılamayacağı çünkü 12 Haziran'da seçim olduğu yönündeydi (Başaran, 2013). Gözaltıların genel seçimlerden ve TFF Genel Kurulu'ndan sonra başlaması şüpheyle karşılanmıştı ancak bu şüphenin yıllar öncesine dayanması daha mantıklıdır. Çünkü 2005 yılında kurulan Meclis Araştırma Komisyonu'nun hazırladığı raporla, TBMM, Türkiye'de şike ve teşvik priminin varlığını kabul etti. Bu raporda, TFF kurullarının verdiği kararlar arasındaki çelişkilere, TFF'nin çoğu kez hiçbir delil gösterilememesi sebebiyle şikenin gerçekleşmediği kanaatine vardığına işaret edildi. Futbolun önde gelen aktörlerinin şike ve teşvik primi ile ilgili çarpıcı tespitleri, iddiaları da bu raporda yer buldu. Bu komisyon, şike ve teşvik primi ile mücadelede federasyonların en etkili kurumlar olduğunu belirtti. Komisyona göre, mevzuatın yetersizliğinden şikayet eden federasyonlar yetkilerini kullanmıyordu. Kısacası, komisyona göre, Türkiye'de şike ve teşvik primi ile mücadelede yetersiz kalanlar sadece federasyonlardı. TBMM, kendisine mevzuatın yetersizliği defalarca iletilmesine rağmen bu konuda yasal düzenleme yapmaktan imtina etti. Dönemin Spordan Sorumlu Devlet Bakanı Mehmet Ali Şahin şike soruşturmasının başladığı dönemde kendi dönemlerinde de şike yapıldığına ilişkin emareler olduğunu ancak mevzuat olmadığı için hareket edemediklerini söylemişti (Radikal, 2011). İşin siyasi olma ihtimalini bir kenara bırakıp sportif açıdan değerlendirecek olursak kanunun ilk halinde yer alan ceza miktarları yerinde idi. Çünkü sporda yapılan bu tür etik dışı hareketlerin yansıması sadece ülke sınırları içerisinde kalmayıp uluslararası organizasyonları ve ülke itibarını da etkilemektedir. Ancak TBMM'de yapılan görüşmeler sonucunda Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün yasayı geri gönderme gerekçesine ilişkin eleştiriler de yer aldı. Örneğin MHP Aydın Milletvekili Ali

Uzunırmak, "Süren bir davayı etkileyecek diye yasa yapamayacaksak, meclisi tatil edelim" diye konuştu.

Yasanın veto edilmesiyle siyasi bir manevra alanı yaratılmaya çalışıldığını iddia eden Uzunırmak, "1. ligde oynayan bir futbolcu 1 milyon dolara imza atıyor. Bir teknik direktör de 3-4 milyon dolar para alıyor. Yılda 3 milyon dolar alan bir adam, herhalde Sivas maçındaki 50 bin dolarlık bir şikeye karışmak gibi bir akılsızlığa girmez" görüşünü dile getirdi. AK Parti İstanbul Milletvekili Bülent Turan, Cumhurbaşkanı Gül'ün yasa ile ilgili takdirini saygıyla karşıladıklarını söyledi. Bu yasanın birileri için çıkarıldığını düşünenlerin yanlgı içerisinde olduğunu ifade eden Turan, "Ben ne Fenerbahçeliyim ne de iddianamede adı geçenlerin avukatıyım. Fakat Allah'tan korkan bir insanım. Maktulün kafasını testere ile kesen insanlara 24 sene verilen bir ülkede, rüşvet alan kamu görevlisine 2 yıl verilen bir ülkede, yüzyıllarca ifade edilen bir cezanın gündem olmasını anlayamıyorum" dedi. Turan, "Hatamızı gördüğümüz için bunu düzeltmeye çalışıyoruz. İddianamede geçen suçlar... Bırakın Fenerbahçe'yi, Galatasaray'ı, bundan 2 yıl sonra Çorum'un, Siirt Köy Hizmetlerinin bir sıkıntısı olsa aynı düzenleme gene yapılır. Kişiye özel bir düzenleme değil. Adalet doğru olur, duygusal bakılmaz. Aziz Yıldırım'ın buna muhatap olması beni ilgilendirmiyor" diye konuştu. "Şikeden korkacak bir Meclis olsa, 2004'te yasayı çıkarmazdı" diyen Bülent Turan, yasadaki düzenlemenin af olmadığını, affın cezasızlık anlamına geleceğini, ancak burada suçlara ceza verildiğini söyledi.

BDP Adana Milletvekili Murat Bozlak da yasanın kişiye özel olacağı yönündeki endişelerinin Cumhurbaşkanı Gül'ün iade gerekçelerinde de yer aldığını hatırlattı. "Uzun tutukluluğa yönelik konular beklerken, 5 ay önce çıkan bir yasayı değiştirmek doğru olmamıştır" diyen Bozlak, yasanın değişmesi için sayılı zenginlerin Meclise gelerek kulis yaptığını iddia etti. Bozlak, yasada yapılacak değişikliğin etik olmayacağını savundu (TBMM, 2011).

Özet olarak bazı milletvekillerinin değişikliği doğru bulmamasına rağmen yasa aynen kabul edilerek cumhurbaşkanına tekrar gönderildi ve o dönemki uygulama gereği cumhurbaşkanı değişikliğe uğramadan gelen yasayı ikinci kez geri gönderemeyeceği için yasa onaylandı.

Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonunda sporun ruhuna aykırı olan bu etik dışı hareketlerin tamamen bitirilmesi ya da en az seviyeye indirilebilmesi için mevzuatta yapılabilecek değişiklik önerilerinden biri yetki devridir. Her ne kadar katılımcılardan ikisi şike ve teşvik primi suçlarının 6222 kapsamından çıkarılıp bu konuya ilişkin cezaların TFF tarafından verilmesi gerektiğini söylese de bu tespitin etkin olarak uygulanabilmesi güç görünmektedir. Zira TFF genel kurulunda yüzde sekseninin üzerinde kulüp delegelerinin ağırlığı ve başkan seçiminde oynadığı rol düşünüldüğünde kişisel çıkarların etğin önüne geçme ihtimaliyle karşı karşıya kalınması oldukça muhtemeldir.

Mevzuat değişikliğiyle ilgili bir diğer görüş ise müsabaka sonucuna müdahale durumunda kulübün bir alt lige düşürülmesi yerine profesyonel liglerden en alt amatör lige düşürülmesi gerektiğidir. 6222 sayılı maddede şike ve teşvik primi suçlarının yaptırımları içerisinde küme düşürme yoktur. Küme düşürmeye yetkili kurum futbol açısından bakacak olursak TFF'dir. Ancak yukarıda açıklanan sebeplerle federasyonun özellikle büyük camiaya sahip takımları bir alt lige düşürme ihtimali çok düşüktür.

Şike suçunun yakalanamama sebepleri

Katılımcılarla yapılan görüşme sonucunda şike suçundan çok fazla sonuçlanmış dava olmamasının delil yetersizliği ve yazılı delil zorunluluğu olarak 2 temel sebebi olduğu ortaya çıkmıştır.

Şike ispatı zor bir suçtur. Bu yüzden bir şeylerden şüphelenilse bile ceza verilebilmeye yetecek delilleri bulmak oldukça güçtür. Böyle bir anlaşma kağıda dökülmeyeceğine göre ya adli makamların konu üzerinde çalışıyor ve kişileri takip ediyor olması ya da işin içinde olanlardan birinin itirafı gerekmektedir. İşin içinde olacak herkesin bir menfaati olduğunu düşünecek olursak bu ihtimal de çok düşüktür.

Türkiye'de mahkeme kararıyla belgelenen ilk şike olayı Türkiye Futbol 2. Lig'inde 1963-1964 sezonunda yaşanmıştır. 23 Mayıs 1964 tarihinde Karşıyaka-Kasımpaşa arasında oynanan müsabaka mahkemece bozulmuştur. Diğer olay ise 28 Mayıs 1978 tarihinde Altınordu-İskenderunspor arasında oynanan ve Altınordu'nun 8-1'lik galibiyetiyle biten maçtır. Futbol Müsabaka Yönetmeliği'ne göre takımların şike yapıldığına karar verilerek takımlar 3. Lige düşürülmüş ve bu karara karşı mahkemeye yapılan itiraz reddedilerek

takımların şike yaptığı doğrulanmıştır. Profesyonel futbol müsabakalarında mahkemeye taşınan ve şike olduğuna karar verilen ilk örnektir (Çağlar, Baykal, Çağatay ve Aybers, 2012).

Araştırmadan elde edilen bir diğer veri de kulüplerin kamuoyu ve kurumlar üzerinde baskın olmasıdır. Özellikle büyükler dediğimiz takımların isimleri böyle bir olayla anıldığında neler olabileceğini 2011 yılında gördük. Günümüze en yakın ve Türk futbol tarihinin en büyük şike operasyonu olan 3 Temmuz sürecinin ilk günlerinde Fenerbahçe TFF'ye rest çekip “öyleyse bizi düşürün” demişti. Kenan Başaran bunun iki farklı şekilde anlaşılabilirliğini söylemiştir. Biri madem böyle bir kanaatiniz var ve mahkeme sonucunu beklemeyi düşünmüyorsunuz bizi düşürün bir diğeryse gücünüz yetiyorsa bizi düşürün (Başaran, 2013). Hem camianın etkinliği hem taraftar çekincesiyle o süreçte böyle bir düşürme olayı tabii ki gerçekleşmedi. Oysa futbolun 5 büyük liginden biri olan Seri A'da 2006 yılında ligin önde gelen takımlarına caydırıcı cezalar verildi. İtalyan polisi mafyanın ilişkilerini ve bağlantılarını araştırırken, telefon dinlemelerinde hakem ayarlama işlerine şahit oldu. Bu skandalda Juventus, Milan, Fiorentina, Lazio, Reggina gibi büyük kulüplerin, bazı hakemlerin ve futbol menajerlerinin adı geçmişti. Yapılan soruşturma ve kovuşturma sonrası Juventus Seri B'ye düşürüldü ve bir sonraki yıl lige -9 puanla başlamasına karar verildi. Juventus'la birlikte Fiorentina, Lazio, Reggina da bir alt lige düşürüldü ancak sonradan cezaları puan silme olarak değiştirildi. Bu cezaların dışında İtalya Futbol Federasyonu'na bağlı 19 hakem ile Milan, İnter, Sampdoria, Genoa, Reggina, Udinese ve AC Chievo Verona kulüpleri ile yöneticileri para cezaları ve men cezaları almışlardır (Tokalak, 2015).

Şike suçunun yakalanamama sebeplerine yönelik elde edilen bir diğer veri ise konuyla ilgili bilgisi olan kişilerin tanıklıktan kaçındığıdır. Şike ve teşvik primi suçlarına tanık olan kişiler olayın içerisinde olan kişilerdir. Dolayısıyla ortaya çıktığı takdirde kendilerinin ceza alma ihtimalini göze alamayarak tanıklık yapmak istemezler. Bu çalışma hazırlanırken bu suçlarla ilgisi olmayan ve görüşme yapılması planlanan teknik direktör ve futbolcuların konuyu duyduklarında isimlerinin geçmeyeceği garantisi verilmesine rağmen çalışmaya katılmaktan imtina etmeleri ülkemizde suça ilişkin yaklaşımı ortaya koymaktadır. Konuyla hiç ilgisi olmayan kişiler bir akademik çalışmaya katılmaktan kaçınırken suçla ilgisi olan kişilerin tanıklık etmeleri oldukça güç görünmektedir.

Suçun teşebbüs aşamasında kalsa da suç tamamlanmış gibi cezalandırılmasına yönelik görüşler

6222 sayılı kanunun 11. maddesinin 3. fıkrasında “kazanç veya sair menfaat, vaat veya teklifinde bulunulması halinde, anlaşmaya varılamadığı takdirde, suçun teşebbüs aşamasında kalmış olması dolayısıyla cezaya hükmolunur” denilmiştir. Bu fıkra ile ilişkin katılımcılarla yapılan mülakatlarda ağır basan görüş teşebbüs eden kişinin şartlar uygun olursa suçu tamamlayacak olması sebebiyle teşebbüsün de şike gibi cezalandırılması gerektiğidir.

Şike ve teşvik primi ilk kez 6222 sayılı kanun ile suç sayıldı ve dolayısıyla teşebbüse ilişkin yaptırımlar da ilk kez kanun maddesi olarak bu kanunla uygulanmaya başlandı. Ancak futbol yöneticilerinin bu konudaki hassasiyeti 6222 ile başlamadı. 2009-2010 sezonunda Ankaraspor Ankaragücü kulübüne yeni seçilen yönetim kurulu üyelerinin bir kısmının daha önceki Ankaraspor AŞ.'de kurucu ortak olmaları, bir kısmının Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı şirketlerde yöneticilik yapmaları, Ankaragücü yeni seçilen başkanının daha önce Ankaraspor AŞ futbol şube sorumlusu ve fiili başkan olarak görev yapması, kulüp yetkililerinin bir kısmının kendi beyan ve savunmalarında belirtilen açıklama, kabul ve tevil yollu ikrarları, kulüpler arasındaki oyuncu transfer ilişkisi, kulüpler arasındaki ilişkinin "birleşme veya güç birliği" adı altında bizzat her iki kulüp yetkilileri tarafından kamuoyuna açıklanış şekli ve dosyadaki tüm bilgi, belgeler birlikte dikkate alındığında, her iki kulüp arasında kurulan ilişkinin TFF Yönetim Kurulu'nun 06.09.2009 tarihli toplantısında belirtilen şekilde "sportif rekabeti engelleyici ve zarar verici" nitelikte olduğu, bu durumun ise TFF Statüsü'nün 18. ve 76. maddeleri ile TFF Kulüp Tescil Talimatı'nın 17. maddesine aykırı olduğu gerekçesiyle küme düşürülmüştür (İHA, 2009).

FIFA, UEFA ve TFF mevzuatı ile getirilen düzenlemeler; iki kulüp arasındaki ilişkinin sportif rekabeti engelleyici nitelikte olduğu hallerde, bu kulüplerin aynı ligdeki müsabakalara iştirak etmesinin önlenmesine yöneliktir. Buna ilişkin düzenlemelerdeki temel amaç, ihlalde bulunan her iki kulübün cezalandırılmasından ziyade, sportif rekabeti engelleyecek veya tehlikeye düşürecek oluşumların önüne geçmek ve ihlale uygulanacak yaptırımları, yasal mevzuata uygun olarak ihlalin niteliğine ve ağırlığına uygun olarak belirlemektir. Kulüplerden sadece birinin bir alt lige düşürülmesinde ve alt lige düşürülen

kulübün belirlenmesinde; kulüplerin tarihçesinin, kuruluş yıllarının, liglerde bulunma süresinin, en üst ligde bulunma süresinin, Avrupa kupalarına katılım süresinin, kupa müsabakalarına katılma sayısının, başarılarının, taraftar potansiyelinin belirleyici kriterler olarak dikkate alınmasında ve kulüplerin bu kriterler çerçevesinde yapılan karşılaştırma ve değerlendirme sonucunda PFDK Ankaraspor'un bir alt lige düşürülmesine karar vermiştir. Ortada yaşanmış bir sıkıntı olmamasına rağmen bu karar verilmiş ve oluşabilecek soru işaretlerinin önüne geçilmesi sağlanmıştır. Verilen bu kararın ardından dönemin Ankaraspor kulübü başkanı Ruhi Kurnaz 1998 yılında yaşanan bir olayı örnek göstermişti. O yıllarda iki kulübün de çoğunluk hissesi ve yönetimi ENIC gruba aitti. ENIC gruba salt bu iki kulübün değil aynı zamanda İngiliz Tottenham kulübünün de çoğunluk hissesine sahipti. UEFA bu durumda AEK ve Slavia Prag'dan ancak birinin UEFA Kupası'na katılabileceğine ilişkin karar verdi. Bunun üzerine CAS'a giden ENIC grup, CAS'tan ek süre aldı. Bu süreçte de incelemesine devam eden UEFA'dan bu iki takımın bir şekilde birbirleriyle eşleşmemesi istendi. ENIC Group'un çoğunluk hisselerine sahip Vicenza'nın da 1997 yılında bu iki kulübe ek olarak aynı sezonda Kupa Galipleri Kupası'nda yer aldıkları dönemdeki UEFA kararlarını da gözden geçirdi ve 1999 yılında nihai kararını açıkladı. Nihai karardan evvel takımlar birbirleriyle karşılaşmadan şampiyonalardan elenmiş, ENIC Group da ihlalleri ortadan kaldırmaya yönelik hisse satışı girişiminde bulunmuştu. Sorun bu şekilde çözüldü ve 3 yıl öncesinin Slavia Prag-Tottenham UEFA kupası eşleşmesinde kurallara aykırı herhangi bir durum ortadan kalkmıştı. Örneklerden de görüleceği üzere ulusal ve uluslararası düzeyde yer alan futbol yöneticileri şike ve teşvik primi suçlarına teşebbüs edilmesi ihtimaline karşı bile son derece sert yaptırımlar uygulamaktadır. Böylece hem suça teşebbüs ortadan kaldırılmış hem de insanların kafasında soru işaret kalmasının önüne geçilmiştir (Dünya,2009).

Teşvik primi cezalarında yarı oranında indirim yapılır yönündeki kanun maddesine ilişkin görüşler

Katılımcılarla yapılan görüşme sonunda teşvik priminin de şike gibi değerlendirilmesi gerektiği görüşü ağırlık kazanmıştır. Ancak literatürde farklı görüşler de vardır.

Örneğin Koca'ya göre; spor müsabakasının sonucunun nasıl etkilenmeye çalışıldığının kural olarak bir önemi yoktur. Müsabaka sonucunu etkilemek bir tarafın galip gelmesi, mağlup olması ya da karşılaşmanın berabere bitmesi şeklinde olabilir. Teşvik primi de

müsabaka sonucunu etkilemek için verilir. Şikede sağlanan maddi ya da manevi menfaatle kişi veya takımdan görevini yapmaması istenirken, teşvik priminde mümkünse elinden gelenin üzerinde performans sergilemesi istenmektedir. Sporda bir tarafın galip gelmek için mücadele etmesi doğaldır. Kanun koyucu da müsabakada taraf olmayan birinin sağladığı menfaatin diğer ihtimallere göre daha az haksızlık içerdiğini kabul etmiştir (Şahin, Özgenç ve Üzülmmez, 2012).

Yaşar'a göre; karşılaştırmalı hukuk kapsamında incelenen mevzuatlar içerisinde bir takımın başarılı olmasını desteklemek için sağlanan menfaatleri suç olarak değerlendiren bir maddeye rastlanmamıştır. Teşvik primi verme suçu baktığımızda şike suçundan ayrı bir suç olarak gözüktüğü de 6222 Sayılı Kanunun 11. Maddesinin 5. Fıkrasında “suçun..... teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi suretiyle işlenmesi halinde bu madde hükümlerine göre verilecek ceza yarı oranında indirilir” denilerek atıfta bulunan suçun şike suçu olması sebebiyle ayrı ve bağımsız bir suç değildir. Teşvik primi verilmesi henüz kanunla suç olarak düzenlenmemişken Türkiye Futbol Federasyonu Disiplin Talimatı'nda yasaklanmıştır. 2013 yılında kabul edilen Türkiye Futbol Federasyonu Disiplin Talimatı 55. Maddesinde “müsabakanın sonucunu hukuka veya spor ahlakına aykırı şekilde etkilemek yasaktır. Teşvik primi verilmesi de bu kapsamdadır” denilmekteydi. Literatürde Şen'e göre teşvik primi verirken müsabakanın kaybedilmesini sağlama iradesi olmadığı için klasik şike olarak değerlendirilemez ancak bu eylem spor ahlakına da uygun olmadığı için şike suçuna göre daha az cezayı gerektiren nitelikli bir hal olarak düzenlenmesi daha haklı bir yaklaşımdır. Şen teşvik primi verme suçunun adli suç kapsamına alınmasının gereksiz olduğunu konunun disiplin kuralları çerçevesinde çözülmesinin daha yararlı olacağını ileri sürmüştür (Yaşar, 2013). Görüşme yapılan katılımcılardan biri de Şen ile aynı fikirde olduğunu; “teşvik priminin suç olmaktan çıkarılması ve herhangi bir hürriyeti bağlayıcı ceza verilmemesi daha doğru olacaktır. Sportif arenada uygulanacak disiplin yaptırımları dışında bir ceza uygulanmasının gerekmediği düşüncesindeyiz” cümleleriyle ifade etmiştir.

Literatürdeki görüşler ve katılımcılarla yapılan görüşmeler sonunda elde edilen bulgulara göre teşvik primini oluşturan menfaatler her ne kadar bir takımı başarılı olmaya sevk etse de müsabakanın normal seyrini değiştirdiği ortadadır. Aynı spor dalında yarışan ve müsabakanın diğer katılımcısının kazanması engellemek üzere sporculara onları harekete geçirecek maddi ya da manevi menfaat sağlayan kulüp ya da kişilerin bir sonraki aşama

olan Şikeyi da rahatlıkla yapabileceği söylenebilir. Bu durumu hukuki bir kavram olan evleviyet yoluyla da açıklamak mümkündür. Evleviyet  oğun içinde azın da bulunacağı, bütün için doğru olanın parçalar için de doğru olacağı ilkesine dayanır. Daha önemli bir durum için kabul edilen bir hükmün daha az önemli olan bir durum için de uygulanabilmesi anlamına gelir (A F, 2013).

Bu kural  er evesi içerisinde de teşvik primini yapanın ortamı uygun olur ve ihtiya ı olursa Şikeyi de yapabileceğini söyleyebiliriz.

Şikenin  nlenmesi amacıyla mevzuat dışı önerilere yönelik görüşler

Katılımcıların geneli bu başlık altında fair play eğitiminin önemine dikkat çekmiŐtir. Literatür de bu çıkarımı desteklemektedir.

Fair Play'in anlamı; etik üstü davranıŐtır. Etik davranış her konuda kuralları dürüstlükle ve saygıyla uygulamak demektir. Fair Play ise tüm bunların üstünde kişisel çıkar ve hırslarını bastırarak üstün insan ruhunu ortaya koymaktır. Fair Play birbirine çok yakın    anlam taşır. Öncelikle iyi oyun anlamında kullanıldı. Sonra iyi oyunu ortaya koyacak ruh hali ve sporcuya yakıŐan davranış biçimi Şeklinde değerlendirildi. En güncel haliyle ise iyi oyunu temin edebilmek için, oyuna katılanların tümünün mutlak olarak yerine getirmek zorunda oldukları davranış biçimlerinin tümü anlamıyla kullanılmaktadır.

Uluslararası platformda fair play kavramı için 1974 yılında Uluslararası Fair Play Komisyonu tarafından Fair Play Deklerasyonu tüm  ye ülkelere gönderildi. Bu belgede  zet olarak "kendisine ve dolayısıyla diğerlerine (rakibine, takım arkadaŐlarına, hakemlere, izleyicilere ve kamuoyuna) saygıya dayanan bir hayat görüŐüdür. Bu görüş her ne pahasına olursa olsun kazanmayı, başarılı olmayı reddetmektedir" yazmaktaydı. Bu kavram sadece sporcular için değil; yöneticiler, hakemler, izleyiciler, teknik adamlar ve yarıŐmalarla ilgilenen tüm medya kurumları için geçerlidir (Spor Bilim, 2019).

Fair Play, sporcuların yarıŐmalar esnasında, güçleŐen Şartlar altında dahi kurallara sabırla, tutarlı ve bilinçli olarak uymaları, haksız avantajları kabullenmemeleri, rakibin haksız dezavantajlarından yararlanmaya kalkıŐmamaları, rakibi düŐman değil, aksine oyunun

gerçekleşmesini sağlayan, eşdeğer haklara sahip birey ve partner olarak görmeleri durumunda kendini göstermektedir (Yıldıran, 2004).

Fair Play aksiyonlarının yönü ilk ve orta öğretim çağı çocuk ve gençlerine çevrilmelidir. Bunun en geçerli gerekçesi, geleceğin sporcu, antrenör, spor adamı, hakem, yazar ve seyircisinin bu kitle içinden çıkacak olmasıdır. Okul beden eğitimi dersleri ve okullararası karşılaşmalar, Fair Play'e uygun davranışların kazandırılması ve sergilenmesinde uygun bir ortam olarak kullanılmalıdır. 19. yüzyıl İngiltere'si örneğinde olduğu gibi, okul beden eğitimi ve spor etkinlikleri, çocuk ve gençlerin karakter eğitimleri için bir araç konumuna getirilmeli, öğrencilerin günlük hayata transfer edebilecekleri uygun davranış biçimleri öğretmenler tarafından kasıtlı olarak uygulanmalı ve pekiştirilmelidir (Yıldıran, 2004).

Katılımcıların fair play eğitimine ek olarak verdiği cevaplar da aslında fair play eğitimi içerisinde yer almaktadır. Fair play eğitimi daha küçük yaşlardan itibaren verilebilirse çizelge içerisinde yer alan diğer maddeler kendiliğinden başlık değerini kaybedecektir. Rakibe saygıyı temel alan bir anlayışın içerisinde şike ve teşvik primi gibi suçların barınmayacağı açıktır. Bu anlayışla yetişen jenerasyonlarda takımı ya da desteklediği sporcu açısından takım veya sporcuyu negatif yollara itecek bir baskı oluşturmaları mümkün değildir. Fair play kavramının net olarak benimsenmesiyle şike ve teşvik primine karşı bilinçlendirme, adil oyun propaganda ve reklamlarının artırılması, birleştirici unsurların ön plana çıkarılması gibi başlıklar zaman içerisinde anlamsız olacaktır.

Katılımcıların konuya ilişkin cevaplarının ortak noktası fair play olsa da fair playe ek olarak farklı öneriler de gelmiştir. Bunlardan şike ve teşvik primine karşı bilinçlendirme ve birleştirici unsurların ön plana çıkarılması başlıklarını fair play eğitiminin içine dahil etmek mümkündür. Bir diğer başlık olan taraftar baskısının azaltılması gerektiği ise sadece şike ve teşvik primi için değil, genel olarak kulüp yönetimi için gerekli olan hususlardan biridir. Günümüzde bilgisi olsun ya da olmasın birçok kişi kendini otorite olarak görmekte ve taraftar gruplarına yön vererek kulüp üzerinde etkili olabileceğini düşünmektedir. Bu görüşe tamamen yanlış diyemeyiz. Sosyal medya üzerinden bir başlık açılarak paylaşılan mesajların ülke gündemine girmesiyle kulüpler ister istemez baskı altında kalmaya başladı. Artık taraftar kendini sadece oyuncu transferi konusunda değil, teknik direktör, yönetici hatta başkan değişimi konusunda bile söz sahibi görüyor. Kulüpler belirli bir süre bu baskıya kayıtsız kalmaya çalışsa da sosyal medya üzerinden başlayan baskının tribünlere

de yansımasıyla sonunda ağırlıklı olarak taraftar gruplarının dediği oluyor. Taraftarla arasının açılmasını istemeyen kulüplerin de etik olmayan spor ahlakının dışındaki hareketlere yönelme ihtimali bu baskıyla birlikte artıyor. Etik dışı davranışlara yönelimi sadece bu baskıyla açıklamak tabii ki mümkün değildir. Bir bütün olarak düşünecek olursak yöneticilerin de liyakat sahibi olması gereklidir.

Şikeye neden ihtiyaç duyulduğuna yönelik görüşler

Bu kategoride katılımcılara oyuncu, kulüp ve hakemler açısından ayrı ayrı neden şikeye ihtiyaç duyduklarına yönelik görüşleri sorulmuştur. Sporun üç unsurunda da verilen cevaplarda ağırlık kazanan görüş maddi kazanç olmuştur.

Literatürde insanların neden doping, şike ve haksız fiillere başvurarak müsabakaların sonuçlarını etkilemeye çalıştıklarına bakıldığında sebepler kişiye, ülkeye, topluma, eğitim düzeyine, psikolojik tespitlere göre değişkenlik gösterebilir. Ahlaki, dini ve toplum tarafından uygulanan yaptırımlardan öte hukuk kuralları hem oyunun kurallarını hem de güvenilirliğini korumak için vardır. Bireysel ya da takım halinde kazanmak için sporun doğal akışını bozmak isteyenler kural dışı hareketlere yönelir (Şen, 2017).

Spor müsabakalarının sonuçlarını etkileme nedenlerine baktığımızda oyunların milli mesele haline getirilmesinin, profesyonelleşmeyle birlikte artan maddi ve manevi çıkarların etkili olduğunu görüyoruz. Toplumun spor aktivitelerine olan ilgisi bu alanın ticari bir alan haline gelmesine ve büyük meblağların ödendiği bir pazar haline gelmiştir (Demiral Bakırman, 2017).

Katılımcılara sporun temel aktörleri olan oyuncu, kulüp ve hakem özelinde şikeye neden ihtiyaç duyulduğu sorulduğunda her kategoride en çok verilen cevap maddi kazançtır. Özellikle şampiyonluk veya kümede kalma müsabakalarında bu kazanç üst seviyeye çıkmaktadır. Özellikle 2000li yıllarla daha sık duyduğumuz bahis de şike yapılma nedenleri arasında en çok verilen ikinci cevaptır.

Antik Mısır'da bulunan bir mezarın duvarında çizili olan zar atan insan figürleri kumar ve bahis oyunlarının tarihinin milattan önce 3500 yılına uzandığını göstermektedir. Zaman içerisinde haksız kazançla illegal yollardan kazanılan paraların miktarı artınca devletlerin

dikkatini çekmiş ve yasal yolla bahis oyunu adını alarak paranın devlet hazinesine kazandırılması sağlanmıştır. Türkiye’de yasal olarak oynanan ilk bahis oyunu 26 Mart 1960 yılında oynansa da yasadışı bahislerin hayvanların sahipleri tarafından vahşice dövüştürülmesiyle başladığı bilinmektedir. Spor bahis oyunları spor endüstrisinde büyüyen bir pazar olmasına karşın, literatürde spor bahsi oynayan bireyleri pazarın paydaşları olarak ele almış yeterli sayıda bilimsel çalışma henüz yapılmış değildir. Kaldı ki milyarlarca doların döndüğü spor endüstrisinde futbolun ve futboldaki bahis sektörünün temiz kalmasını beklemek de iyimserlik olur (Şeker, 2011).

Katılımcılar tarafından verilen cevaplar içerisinde ilk iki sırada yer alan maddeler parasal cevaplar içermektedir. Maddi kazanç zaten kişinin doğrudan bütçesine katılan ekstra bir parayı ifade ederken bahis ise müsabakanın nasıl sonuçlanacağına dair tahminleri içeren ve sonunda büyük meblağların (özellikle sürpriz diye nitelendirebileceğimiz beklenmeyen sonuçlar olduğunda) kazanılabildiği bir kaynaktır. Kulüpler açısından özellikle sezon sonlarına doğru yapılan ya da yapılmaya çalışılan şikenin temel sebebi ise şampiyon olmak ya da kümede kalmaktır. Şampiyon olan takım alt ligdeyse bir üst lige yükselirken, Süper Lig’de ise Şampiyonlar Ligi’ne doğrudan katılım hakkı elde ederek daha hiç maç oynamadan hatırı sayılır bir gelirin sahibi olmaktadır. Özellikle futbol açısından baktığımızda kulüplerimizin içinde bulunduğu finansal sıkıntı içerisinde bu para çok önemlidir. Dolayısıyla kulüpler bu parayı kasalarına koyabilmek adına daha küçük meblağları gözden çıkarabilir. Tersine bir durum olan küme düşmede ise kulüpler hem maddi hem manevi büyük zarara uğramaktadır. Düşükleri ilk sene TFF’den paraşüt ödeme adı altında belirli bir miktar para alsalar da bu ellerindeki pahalı futbolcuları tutabilmek için yeterli olmuyor. Düşmenin maliyeti tekrar bir üst lige yükselme maliyetinden daha fazla olduğu için kulüpler düşmemek adına şike ve teşvik primine başvurabiliyor.

Şike sürecinin taraftara yansımaları

Şike sürecinin taraftara nasıl yansıdığına yönelik soruya katılımcıların büyük çoğunluğu takım başarılıysa taraftarın mutlu olduğunu gerisini düşünmediğini söylemiştir. Bunun yanı sıra fanatik taraftar değil sadece taraftar ya da seyirci olanlar içinse durum farklıdır. Futbol izlemekten keyif alan insanlar şike, teşvik primi gibi etik dışı unsurların spora dahil edildiğini görüp uzaklaşabilir. Katılımcıların en çok verdiği cevaplar arasında ikinci sırada stadyumdan uzaklaşma bulunması da bunun göstergesidir.

Futbolu eğlenceli kılan önemli faktörlerden biri taraftardır. Maçlara giden, takımının yanında olan taraftar ile takımının kazanmasını ölüm kalım meselesi haline getiren, takım kazansın da nasıl kazanırsa kazansın mantığında olan fanatik taraftarları birbirinden ayırmak gerekir. Fanatik taraftar takımı kaybettiğinde suçu önce şanssızlıkta, hakemde, sahada, hava şartlarında sonra teknik kadroda en sonunda da futbolcuda bulur. Kaybetmeye devam ederlerse bir süre sonra hedefte yöneticiler olur. Tepkilerini aşırı hiddet ve kızgınlıkla ortaya koyar. Kısacası fanatik taraftarlar için dünya kendi tuttukları takımın etrafında döner. Takımı kazandığı sürece taraftar mutludur. Futboldaki yozlaşma ve rüşvet, takımının haksız kazanmış olması taraftarın çok sonra düşüneceği işlerdir. Taraftar kendi takımını tabu olarak gördüğü için takımlarının herhangi bir şike olayına bulaşması düşünülemez. İftiradır, algı operasyonudur fakat diğer takımların şikeye bulaşmış olmaları mümkündür (Tokalak, 2015).

Başlık altında verilen ikinci cevap stadyumdan uzaklaşmadır. Aslında bunu sadece stadyumdan değil bütün içerisinde futboldan uzaklaşma olarak değerlendirebiliriz. Futbolda parasallaşmanın boyutu, şike ekonomisinin de boyutunu artırıyor. Ancak bu ikili arasında rekabet gücü bakımından ters yönlü bir ilişki var. Şike ekonomisi geliştikçe futbolun izlenilirliği yani reytingi düşmeye başlıyor. Taraftar maçlara ilgi göstermiyor. Sponsor kulüplere destek olmuyor. Tribündeki taraftar sayısı giderek azalıyor. Bütün bunlar da futbolun rekabet gücünün düşmesine ve uzun vadede ölümü anlamına geliyor. Şikeye muhatap ligler izlenmiyor. İzlenilirlik düştüğü için de futbol ekonomisinin gelirleri düşmeye başlıyor. Bugün Malezya, Singapur ve Çin'de futbola olan ilgi o kadar fazla olmasına karşın şike olaylarının yaygınlığı, lokal ligler yerine uluslar arası liglerin daha fazla izlenmesine yol açıyor. Yine bize en yakın örnekler olarak Romanya, Bulgaristan ve Yunanistan liglerini gösterebiliriz (Akşar, 2011).

Taraftarın futboldan uzaklaşması birdenbire gerçekleşmez. Şike ve teşvik primi iddiaları ya da davaları arttıkça kişide boşa izliyorum nasılsa sonuç belliymiş algısı yerleşir ve önce futboldan aldığı keyfi kaybeder. Sonrasında adil rekabete ilişkin güveni azaldıkça taraftar stada gitmemeye ve karşılaşmaları izlenmemeye başlar. Katılımcıların verdiği cevaplar bu tablonun parçalarını oluşturmakta ve belirli bir kesim için futboldan soğuma sürecini açıklamaktadır. Fakat bu durumdan etkilenmeyen başka takım yapıyorsa benim takımım daha çok yapsın, hakkıdır diyen bir kesim de vardır. Araştırma sonuçlarına göre bu kesim etik kurallara değer veren kesimden daha fazla görünmektedir.

6222 sonrasında şikenin yaygınlığına ilişkin görüşler

Katılımcılar 6222 Sayılı Kanundan sonra suç oranının azaldığını ancak suçun tamamen ortadan kalkmadığını ifade etmişlerdir.

Literatüre ve basın yoluyla ifşa edilen olaylara baktığımızda şike ve teşvik primi suçlarının bahis oyunlarının spor dünyasına girmesiyle beraber arttığını görüyoruz. Bu da sadece tuttuğu takım veya desteklediği sporcunun kazanmasını istemek yani taraftar içgüdüsüyle yaklaşımdan öte kişinin maddi menfaatinin ön plana çıktığını gösteriyor. Süreç içerisinde özellikle futbolda dönen paranın inanılmaz artışı birilerinin de kazanç elde etme konusunda iştahını artırıp kişi ya da kişileri etik dışı davranışlara itmiştir. Zaman içerisinde otoritelerin bunu fark ederek gerekli önlemleri alması şart olmuştur. Puan silme, ligden düşürme, Avrupa kupalarından men, para ve hapis cezası, bu tür cezalardandır. Son dönemde verilen en yüksek süreli cezalardan birini Skenderbeu almıştır. Skenderbeu, 2018 yılında verilen cezaya göre Avrupa müsabakalarından 10 yıl men ve 1 milyon Euro para cezası almış ayrıca lige eksi 12 puanla başlamıştır. Cezanın gerekçesi ise ligde ve Avrupa’da birçok maçta şike yapılması olmuştur. Bu cezalar sadece takım ya da oyuncu özelinde değil hakem ve yöneticiler yani sonuca etki edebilecek tüm aktörler için geçerlidir. 2019 yılı içerisinde Togolu hakem Kokou Hognimon Fagla, şike yaptığı gerekçesiyle FIFA tarafından ömür boyu men cezasına çarptırıldı (Optimus Haber, 2019).

Yaptırımların bu derece ağır olması spor dallarında yapılma amaçlarından biri para olan şikenin azalmasına sebebiyet vermiş olabilir. Ülkemiz açısından da bakıldığında 6222 sayılı kanun çıkmadan önce sadece disiplin suçu olarak görülen şike ve teşvik priminin ayrı bir kanun maddesinde yaptırımlarının ağırlaştırılmasıyla birlikte azaldığını söyleyebiliriz. Yaptırımlara rağmen bu suçun hiç işlenmediğini söylemek mümkün değildir ancak basına ve mahkemelere yansıyan olaylarda düşüş yaşanmıştır. Katılımcılardan birinin de ifade ettiği gibi “...artan cezalarla ortadan kalkmayacak, sadece azalacak veya gizliliğe daha özen gösterildiği için biz azalmış hissedeceğiz. Daha az konuşacağız. Gelecek on yılda bir tek şüphe yaşanmasa bile şikenin teşvikin ortadan kalktığını iddia etmek yaşadığımız coğrafyanın sosyolojisinden, ekonomisinden, kültüründen bihaber olmak anlamındadır”.

8. SONUÇ

6222 sayılı kanun yürürlüğe girene kadar suç sayılmayan şike ve teşvik priminin hukuki ve sportif yönlerinin incelendiği çalışmada maddenin yeterli olup olmadığı araştırılmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonunda şike ve teşvik primi suçunun alt sınırının artırılması gerektiği, bu suça bulaşanlara ömür boyu hak mahrumiyeti cezası verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Şikeden dolayı çok fazla ceza alan kulüp ya da kişinin olmama sebebiyse delil ve kovuşturma yetersizliği, kulüplerin kamuoyu üzerindeki baskısı ve uygulayıcıların cesaretsizliği olarak belirlenmiştir. Kanununa göre suç teşebbüs aşamasında kalsa da suç tamamlanmış gibi ceza verilmesinin doğru olduğu, teşvik primi cezalarında yarı oranında indirim yapılmasının ise yanlış olduğu aktarılmıştır. Katılımcıların geneli teşvik primi verenlerin gerekli ortam ve ihtiyacı olduğunda şike yapma potansiyeli taşıdığı gerekçesiyle teşvik priminin de şike gibi cezalandırılması gerektiğini söylemiştir. Şikenin önlenmesi amacıyla mevzuat dışında fair play eğitiminin ilkokuldan itibaren çocuklara okullarda ders olarak verilmesi gerektiği, kulüpler üzerindeki taraftar baskısının azaltılması ve liyakat sahibi yöneticilerin göreve olması gerektiği saptanmıştır. Yapılan görüşmeler sonunda kişilerin şike ve teşvik primine başvurmalarının temel nedeni maddi menfaat olarak belirlenmiştir. Bahis, taraftar baskısı, şampiyon olma ya da kümede kalma ise şikeye başvurma diğer nedenleri olarak ortaya çıkmıştır. Şike ve teşvik priminin taraftara yansması konusunda ise iki farklı görüş ön plana çıkmıştır. Katılımcıların bir bölümü tuttuğu takım başarılıysa taraftar için bir sıkıntı olmadığını söylerken bir bölümü ise güven azalmasıyla birlikte izlenme oranlarının düşeceği ve taraftarın stadyumlardan uzaklaşarak futboldan soğuyacağı yönünde görüş belirtmiştir. 6222 Sayılı Kanundan sonra şike ve teşvik primi suçları azalmıştır ancak tamamen bittiğini söylemek mümkün değildir.

Öneriler

6222 Sayılı Kanunun şike ve teşvik primi suçlarını düzenleyen 11. maddesinde yer alan ceza sürelerinde değişikliğe gitmek gerekmektedir.

Caydırıcılığın sağlanması için maddeye eklemeler yapılmalıdır.

Şike ve teşvik primine karşı sporun birleştirici unsurları ön plana çıkartılarak bilinçlendirme sağlanmalıdır.

Okullarda eğitim öğretimin ilk yıllarından itibaren çocuklara fair play öğretilmelidir.

Şike ve teşvik primi suçuna karışanlar medya yoluyla ifşa edilmelidir.

KAYNAKLAR

- Altındağ, O. (2015). *Şike suçu*. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2, 13, 89.
- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük* (11.Baskı). Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.
- Baba, Y. (2012). Şike ve teşvik primi suçu. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 10, 787-797.
- Başaran K. (2013). *Arkadan Müdahale*. İstanbul: İletişim Yayınları, 34,64.
- Böke, K. (2009). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (1.Baskı). İstanbul: Alfa Basım, 291.
- Bütün, M., Demir, S.B. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (3.Baskı). Ankara: Pegem Akademi, 214.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (Geliştirilmiş 2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi, 47.
- Cin, S., *Türk Hukuku'nda Şike ve Teşvik Primi Suçları*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosoyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2019, 53.
- Çağlar, T., Baykal, H.G., Çağatay, B., Aybers, A. (Editörler) (2012). *Ankara barosu spor hukuku kurulu Av. Atila Elmas Armağanı*. Ankara: Koza Matbaacılık, 415.
- Demiral Bakırman, B. (2017). *Türk ceza hukukunda şike ve teşvik primi suçu*. İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık, 4, 5, 16, 63, 68, 75, 76, 89, 90, 91, 108, 119, 124, 125, 132, 142, 143, 151, 154.
- Dinç, M. (2017). Spor kulüpleri için yeni cezai sorumluluk: Sporda bahis sahtekarlığı ve şike suçları. *Terazi Hukuk Dergisi*, 12(136), 64-72.
- Donay, S. (2012). *Sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesi ve şike ve teşvik primi*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 153, 154, 160, 161, 167.
- Ertaş, Ş., Petek, H., (2011). *Spor hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 70-75.
- Giresunlu, G. (2011). *Şike şike futbol*. İstanbul: Destek Yayınevi, 87.
- Gülşen, R. (2013). *Spor hukuku*. Ankara: Adalet Yayınevi, 221, 234, 243, 244.
- Güngör, D. (2011). Şike suçu. *Ankara Barosu Dergisi*, 38, 40.
- Hill, D. (2008). *Şike*. Ankara: Arkadaş Yayınevi, 20, 30, 31.
- İnternet: Akşar, T. (2011). Şike Ekonomisi. Web: http://www.futbolekonomi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1683:ikefenerbahce&catid=35:tugrulaksar&Itemid=57, Son Erişim Tarihi: 12.05.2018.

İnternet: AÖF. (2013). *Medeni Kanunun Yorumlanması Yorum Türleri Konusu*. Web: <https://www.acikogretimadalet.com/medeni-kanunun-yorumlanmasi-yorum-turleri-konusu.html>, Son Erişim Tarihi: 14.10.2019.

İnternet: Arjantin Spor Kanunu. (1974). Web: <http://servicios.infoleg.gob.ar/infolegInternet/anexos/25000-29999/27274/texact.htm> Son Erişim Tarihi: 13.08.2019.

İnternet: Dünya. (2009). *Ekümenik Futbol Hukuku ve Ankaraspor Olayı*. Web: <https://www.dunya.com/kose-yazisi/ekumenik-futbol-hukuku-ve-ankaraspor-olayi/5422>, Son Erişim Tarihi: 14.10.2019.

İnternet: European Affairs. (2012). Match-fixing in sport. Web: http://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/studies/study-sports-fraud-final-version_en.pdf, Son Erişim Tarihi: 11.10.2018.

İnternet: Futbol Disiplin Talimatı <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Futbol-Disiplin-Talimati.pdf> , Son Erişim Tarihi: 14.10.2019.

İnternet: <https://www.sporhukuku.org/bir-hukuk-disiplini-olarak-spor-hukuku-kavramlari-ve-ozellikleri/>, Son Erişim Tarihi: 10.12.2017.

İnternet: Hürriyet Gazetesi. (2005). *Pabuçsuz Joe Artık Mezarında Rahat Edebilir* Web: <http://www.hurriyet.com.tr/pabucsuz-joe-artik-mezarinda-rahata-edebilir-3460169>, Son Erişim Tarihi: 22.05.2017.

İnternet: İHA. (2009). *Ankaraspor Küme Düştü* Web: <https://www.ihha.com.tr/haber-ankaraspor-kume-dustu-91081/>, Son Erişim Tarihi: 14.10.2019.

İnternet: Mevzuat (2011). Sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesine dair kanun. Web: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6222.pdf>, Son Erişim Tarihi: 03.10.2018.

İnternet: Mevzuat (2014). Türk Ceza Kanunu, Web: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>, Son Erişim Tarihi: 04.04.2018.

İnternet: Radikal (2011). Siyasetin Şike ile İmtihanı Web: www.radikal.com.tr/Default.aspx?aType=HaberYazdir&ArticleID=1055256, Son Erişim Tarihi: 10.09.2019.

İnternet: Resmi Gazete (2004), Web: <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/05/20040507.htm>, Son Erişim Tarihi: 11.11.2018.

İnternet: Spor Bilim. (2019). Fair Play. Web: <http://www.sporbilim.com/sayfa.asp?mdl=haber¶m=4>, Son Erişim Tarihi: 29.09.2019.

İnternet: Sporx. (2008). Şikeci hakem artık serbest... Web: <https://www.sporx.com/sikeci-hakem-artik-serbest-SXHBQ118489SXQ>, Son Erişim Tarihi: 10.10.2018.

İnternet: Sporx. (2015). *İtalya'da flaş şike kararı! Juve...* Web: <https://www.sporx.com/italyada-flas-sike-karari-juve-SXHBQ451782SXQ>, Son Erişim Tarihi: 11.10.2018.

İnternet: Türk Dil Kurumu. (2018). Web: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5ac3987664e4f5.27617512, Son Erişim Tarihi: 30.06.2018.

İnternet: Türk Dil Kurumu. (2019). Şike. Web: <http://sozluk.gov.tr/şike,teşvik>, Son Erişim Tarihi: 12.06.2019.

İnternet: Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu. (2011). Türkiye Büyük Millet Meclisi Basın Açıklamaları. Web: https://meclishaber.tbmm.gov.tr/develop/owa/haber_portal.aciklama?p1=117847, Son Erişim Tarihi: 14.10.2019.

İnternet: Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2004). *Spor müsabakalarında şiddet ve düzensizliğin önlenmesine dair kanun.* Web: <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5149.html>, Son Erişim Tarihi: 06.05.2018.

İnternet: Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2010). Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun Tasarısı. Web: <https://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0990.pdf>, Son Erişim Tarihi: 12.05.2019.

İnternet: Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2011). Sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesine dair kanunda değişiklik yapılması hakkında kanun. Web: <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0535.pdf>, Son Erişim Tarihi: 25.05.2019.

İnternet: Türkiye Futbol Federasyonu. (2016). Profesyonel futbolcuların statüsü ve transferleri talimatı. Web: <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Profesyonel-Futbolcularin-Statusu-ve-Transferleri-Talimati.pdf>, Son Erişim Tarihi: 18.03.2018.

İnternet: Türkiye Futbol Federasyonu. (2016). Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı. Web: <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Profesyonel-Futbolcularin-Statusu-ve-Transferleri-Talimati.pdf>, Son Erişim Tarihi: 15.12.2017.

İnternet: Wikizero. (2018). Bundesliga skandalı (1971). Web: <http://www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvQnVuZGVzbGlnYV9za2FuZGFsJUM0JUlxXyYxOTcxKQ>, Son Erişim Tarihi: 18.05.2019

Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel, 151

Kaya, M. (2012). Sporda şiddet ve düzensizlikten kaynaklanan tazminat sorumluluğu. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 9, 122-123.

Koca, C. (2017). Spor Bilimlerinde nitel araştırma yaklaşımı. *Spor Bilimleri Dergisi*, 28(1), 30-48.

- Kuş, E. (2009). *Nicel - nitel araştırma teknikleri: Sosyal bilimlerde araştırma teknikleri nicel mi? Nitel mi?* (3.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık, 87.
- Memiş, P. (2010). *Spor faaliyetlerinden doğan ceza sorumluluğu*. Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 254,255
- Merriam, B.S. (2015). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (3. Baskı). Selahattin Turan (Çev. Edt.), İstanbul: Nobel Yayınevi, 64.
- Optimus Haber. (2019). *FIFA, Şike Yapan Hakemi Affetmedi!* Web: <http://www.optimushaber.com/fifa,-sike-yapan-hakemi-affetmedi-384790h.htm>, Son Erişim Tarihi: 29.09.2019
- Özbek, V., Doğan, K., Bacaksız, P., Tepe, İ. (Editörler) (2018). *Türk ceza kanunu genel hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 205, 212, 447.
- Özen, M., (2013). *Sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesine dair kanunda yer alan suçlar ve yaptırımları*. Ankara: Adalet Yayınevi, 7.
- Özen, M., Yılmaz, S. (2012/2). Şike ve teşvik primi suçları. *Ankara Barosu Dergisi*, 20, 22-31
- Öztürk, Y. (2012). *Uzlaşmalı müsabaka şike ve teşvik primi*. Ankara: Bilge Yayınevi, 19.
- Söker, F., (2015). *6222 sayılı kanun çerçevesinde şike suçu*. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 14, 29, 30.
- Şahin, C., Özgenç, İ., Üzülmüş, İ., (Editörler) (2012). *Sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesi kanunu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 52-61, 99, 103-109.
- Şeker, F.S. (2011). *Futboldaki bahis şikesinin toplumsal etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Burdur, 9, 10, 13, 18.
- Şen, E., Özdemir, B., (2012). *Şike*. İstanbul: Yargın Hukuk Yayınları, 4, 11, 19, 20, 21, 22, 23, 39, 53, 57, 62, 80-82.
- Şen, E. (2017). *3 Temmuz sözde şike hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 25, 26, 29, 33, 35.
- Tokalak, İ. (2015). *Futbol dünyasında soygun ve sömürü dünyada ve Türkiye’de futbolun gerçek yüzü*. İstanbul: Ataç Yayınları, 31,32,35,103, 106, 107, 108.
- Türk Sporunda Şiddet, Şike, Rüşvet ve Haksız Rekabet İddialarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/63, 113, 138, 179, 228) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu.
- Yaşar, Y. (2013). *Karşılaştırmalı hukukta ve Türk hukukunda şike ve teşvik primi suçları*. İstanbul: Digesta Yayınevi, 10, 15, 19, 36, 48, 49, 58, 69, 70, 120, 137, 175, 179, 185, 208, 229, 237, 240, 245.
- Yıldıran, İ. (2004). Fair play: kapsamı, türkiye’deki görünümü ve geliştirme perspektifleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(4), 3-16.

- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin, 40.
- Yılmaz, M. (2012). Ceza ve spor hukuku açısından şike suçu. *İstanbul Barosu Dergisi*, 86(5), 325,326.
- Yılmaz, M. (2013). *Sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesine dair kanun çerçevesinde futbol karşılaşmalarında şike ve teşvik primi verme suçları*. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 3, 8, 33, 46, 47, 71.
- Yurtcan, E. (2011). *Sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesi kanunu ve yorumu*. Ankara: Adalet Yayınevi, 39.
- Zafer, H. (2012). Belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla kazanç vye sair menfaat temin etme suçu (6222 sayılı kanun m.11). *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), 55-82.
- 5237 sayılı Ceza Kanunu, madde 106.
- 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun, madde 11.

EK-1. Nitel soru havuzu

NİTEL SORU HAVUZU

1)Şike ve teşvik primi 2011 yılında çıkarılan 6222 sayılı kanundan önce suç sayılmıyordu sadece disiplin cezası uygulanabiliyordu. Şike ve teşvik primi suçlarında 6222 ile birlikte para ve hapis cezasına hükmedilmektedir. Kanunda yer alan yaptırımlarla ilgili düşünceleriniz nelerdir?

2)Yetkiniz olsa şike ve teşvik primiyle ilgili mevzuatta neleri değiştirir ya da eklersiniz?

3)Sizce şikenin türleri nelerdir? Bunların kapsamaları hakkında düşünceleriniz nelerdir?

4)Şike ve teşvik primi olaylarının büyük bir kısmı delil yetersizliğinden cezalandırılmıyor. Karara bağlanmış çok fazla olay olmama sebebi nedir? Mevzuat ve şike kavramları açısından değerlendirir misiniz?

5)Kanunda; teklifte bulunulması halinde anlaşmaya varılamadığı takdirde suçun teşebbüs aşamasında kalmış olması dolayısıyla ve kazanç, sair menfaat temini hususunda anlaşmaya varılmış olması halinde dahi suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur denilmiştir. Bu maddenin uygulanabilirliği ile ilgili düşünceleriniz nelerdir, Sizce bu suç nasıl ispatlanabilir?

6)11.madde 5.fıkra “Suçun bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla teşvik primi verilmesi ya da vaat edilmesi suretiyle işlenmesi halinde bu madde hükümlerine göre verilecek ceza yarı oranında indirilir” denilmiştir. Sizce nasıl cezalandırılması gerekir?

7)Türkiye’de şike ve teşvik primi suçlarının azalması için mevzuat dışında neler yapılabilir?

8)Sporda şikeye neden ihtiyaç duyulduğunu kulüp, oyuncu ve hakem açısından değerlendirir misiniz?

9)Şike ve teşvik priminin taraftara yansımaları nasıl değerlendirirsiniz?

10)Sporda şike ve teşvik priminin yaygınlığı konusunda düşünceleriniz nelerdir?

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : SEVİNÇ AYKIN, Gamze Buket
 Uyuğu : TC
 Doğum tarihi ve yeri : 17.11.1986
 Medeni hali : Evli
 Telefon : 05055326829
 e-mail : trt.buket@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek Lisans	Gazi Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Enstitüsü/ Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı Spor Yönetim Bilimleri Programı	Devam ediyor
Lisans	Gazi Üniversitesi Kamu Yönetimi	2008
Lise	Mustafa Kemal Lisesi	2004

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2009 devam ediyor	TRT	Spiker

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar

Sevinç Aykın, G. B. (2019, 25-28 Nisan). *Akademisyenlerin kişi örgüt uyumu ve iş tatmini düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. 2. Uluslararası Herkes İçin Spor ve Wellness Kongresi, Antalya – Alanya.

Hobiler

Kitap Okumak, Müzik Dinlemek, Seyahat Etmek.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

